

Звіти соціально-економічних кафедр

Звіт кафедри філософії Інституту Марксизму за 1926—27 академічний рік

Керownik кафедри — проф. С. Ю. Семковський

За 1926 — 27 рік у кафедрі заслухано 22 доповіді й заявлено про готові 14 доповідей. З цієї кількості (36) на частку членів, наукових співробітників і аспірантів кафедри припадає 26, решту — 10 доповідей — зробили притягнені зовні кафедри наукові робітники.

Науково-дослідча робота, резюмована в окремих доповідях, концентрувалась головним чином у двох галузях дослідження:

1. Корінні спірні питання діалектичного матеріалізму, зокрема в зв'язку з проблемами методології наук — доповіді керівника кафедри про Леніна й Плеханова в їх філософських відрізненнях, про теорію відносності й марксизм, про Ньютона, про рефлексологію й психологію, про Спінозу й марксизм, і його ж доповіді, що залишились незаслуханими, про механічний матеріалізм і перехід кількості в якість, про категорії випадковості, про причинність і взаємочинність, окремі розділи великого дослідження про основні спірні проблеми філософії марксизму, що готується до друку; доповіді т. т. Юринця, Лузіної, Диденка-Степового, Цейтліна (з Москви), а також притягнених фізиків, біологів і т. ін., а з готових до заслухання також Чучмарьова, Білика, Семенова, Асмуса, Штрума, Філіпова.

2. Критика новіших філософських течій за участю т. т. Семковського й Юринця, доповіді Берковича про Бергсона, тов. Білярчика про прагматизм, Кутепова про Файгінгера, Демчука про течії в новішій філософії в зв'язку з VI міжнароднім філософським конгресом; цій же меті служили й реферативні огляди новішої закордонної філософської літератури.

Почалась організація науково-дослідчої роботи в царині історії української філософії.

Крім того, систематичні виступи керівника, а частково й наукових робітників кафедри в інших науково-дослідчих установах і разом з іншими науково-дослідчими установами (Українська Академія Наук, кафедра історії європейської культури, Харківське математичне товариство).

фізико - математичні катедри, Інститут Психіатрії та Рефлексології, Інститут Педагогіки, Українське Наукове Товариство й т. ін.), що мусить сприяти вщеплюванню методології діалектичного матеріалізму в окремі галузі дослідження.

Катедра провадила також роботу що до наукової пропаганди марксизму (цикли доповідей тов. Семковського для обітників освіти в Харкові й металістів у Дніпропетровському).

Катедра брала участь у методичній роботі істмату. Катедра, як марксистська науково - дослідча установа, систематично відгукалась на події науково - громадського життя (доповіді керівника катедри пам'яті Лобачевського, Стеклова — в 1926 році і доповіді пам'яті Каммера, Спінози, Ньютона в 1927 році).

В наслідок всієї своєї роботи катедра філософії завоювала собі серед наукових робітників різних фахів визнання, як науково - дослідчий марксистський центр на Україні.

Основна хиба катедри — це все ще дуже обмежений особовий склад її, через що непропорційно велика частина роботи припадає на її керівника. За останній час аспірантура що - раз більше втягається в дослідчу роботу катедри, але вона все ще більше занята своєю учбовою підготовкою. Поступовий зріст аспірантури дозволить збільшити активний дослідчий кадр катедри.

На найближчий 1927—28 академічний рік катедра намітила такі додаткові заходи до розвитку й зміцнення своєї дослідчої роботи:

1. Організувати комісію розробки історії укр. філософії, втягнувши до участі в ній також наукових робітників інших катедр Інституту, Київської катедри марксизму - ленінізму й наукових робітників зовні Інституту.
2. Організувати українську асоціацію матеріалістів на основах, що намітила президія філософсько - соціального відділу.
- 3) Почати з 1927—28 року видання спеціально - дослідчих збірників філософсько - соціального відділу.

Доповіді, заслухані на кафедрі:

1. Семковський. Що Ленін уніс у матеріалізм (Ленін, як матеріаліст в його відзнаках від Плеханова).
2. Дискусія за участю т. т. Білика, Семенова, Берковича, Юринця, Кутепова, Степового, Лузіної й кінцеве слово тов. Семковського.
3. Семковський. Пам'яті Каммерера. — Про науку й класове суспільство.
4. Семковський. Про звязок методи квантової механіки з відродженням махізму (з приводу V з'їзду фізиків).
5. Семковський. Спіноза й марксизм.
6. Семковський. Підсумки марксистської дискусії про теорію відносності.
7. Семковський. Ньютон як натур - філософ (разом з Харківським Математичним Товариством і науково - дослідчою фізико - математичною катедрами).
8. Семковський. З приводу Philosophischer Handkatalog.

9. Семковський. Рефлексологія, психологія та діалектичний матеріалізм (на науковій конференції з інститутами психіатрії та педагогіки).

10. Юринець. Перша спроба збудування марксівської історії нової філософії (про книжку Вар'яша).

11. Юринець. Теорія пізнання Спінози.

12. Лузіна. До суперечки про Спінозу.

13. Рохкін. Спіноза та його час.

14. Арнольд. Про значіння праць Каммерера про спадковість.

15. Желеховський. Нова квантова механіка.

16. Слуцкін. V з'їзд фізиків.

17. Кутепов. Філософія фікціоналізму Файгінгера в світлі діалектичного матеріалізму.

18. Беркович. Онто-гносеологічні погляди Бергсона.

19. Демчук. VI міжнародний філософський конгрес.

20. Розенцвайг. Огляд новітньої чужоземної філософської літератури.

21. Багалій. Загальний вступ до вивчення історії української філософії.

22. Степовий. Психологія, рефлексологія та соціологія в їх взаємовідносинах (на наук. конфер. з інститутами психіатрії та педагогіки).

23. Цейтлін. Механічний та діалектичний матеріалізм.

Доповіді, виготовані до зачитання:

1. Семковський. Механічний матеріалізм і перехід кількості в якість.

2. Семковський. Категорія випадковості.

3. Семковський. Причиновість і взаємодія.

4. Юринець. До підсумків дискусії про теорію відносності.

5. Юринець. Рефлексологія та психологія (на наук. конфер. з інститутами психіатрії та педагогіки).

6. Чучмарьов. Атеїзм Спінози.

7. Чучмарьов. Психо-фізична проблема у Спінози.

8. Чучмарьов. Проблема матерії у Спінози.

9. Білик. Про філософію Богданова.

10. Семенов. Новітня критика матеріалізму.

11. Білярчук. Про прагматизм.

12. Філіпов. Логіка та діалектика.

13. Штрум. Новітні проблеми фізики та діалектичний матеріалізм.

14. Асмус. З історії діалектики.

Виступи членів кафедри в інших наукових установах:

1. Семковський. Марксизм і сучасне природознавство (в природничій секції Українського Наукового Товариства).

2. Семковський. До філософської постановки проблеми рефлексології та психології (доповідь в Києві).

3. Семковський. Уніфікація педагогічних дисциплін (на пленумі Держметодкому).

4. Семковський. Дарвінізм та марксизм (на ювілеї акад. Нікольського).

Крім того, доповіді проф. Семковського в Київській катедрі та виступи т. т. Семковського, Берковича, Білярчука, Семенова та ін. в науково-дослідчій катедрі історії європейської культури при ІНО; нарешті, виступи разом з Харківським Математичним Товариством та науково-дослідчими фізико-математичними катедрами, разом з інститутами психіатрії та педагогіки.

В обговоренні всіх доповідей на катедрі жваву участь брали наукові співробітники та аспіранти катедри.

Робота катедри в науковій пропаганді марксизму:

1. Семковський. Цикл доповідей в Харківському будинку освіти для робітників освіти.

2. Семковський. Цикл доповідей в Дніпропетровському для металістів.

Участь катедри в методичній праці істмату:

1. Семковський — редагував програму істмату для вузів.

2. Семковський — пише підручник „Основы марксизма“ для профшкіл.

Також і інші члени катедри брали участь у методичній роботі істмату.

Звіт про роботу філософсько-соціологічної секції Київської катедри марксизму-ленінізму при Українській Академії Наук за 1926—27 рік

План науково-дослідчої роботи, розроблений з самого початку існування секції, охоплює такі групи дослідчих проблем:

З філософії: 1) Що Ленін уніс в матеріалізм і діалектику. 2) Основні питання діалектичного матеріалізму, за якими в теперішній час провадять суперечки в марксизмі. 3) Історія й теорія діалектики. 4) Основні проблеми методології сучасного природознавства. 5) Критика новітніх буржуазних течій і ревізіонізму в філософії.

З соціології: 1) Основні питання історичного матеріалізму, за яким в теперішній час провадять суперечки в марксизмі. 2) Соціологія права й держави. 3) Соціологія мистецтва й літератури. 4) Соціологія релігії. 5) Критика буржуазних соціологічних учень.

Відповідно до цього плану розподілено й дослідчі теми в секції й комісіях при ній.

Реалізація цього плану протягом 1926—27 року була така:

Керовник секції — проф. Семковський — працював над такими дослідчими темами: 1) Що Ленін вніс в матеріалізм; 2) над окремими проблемами великого дослідження, що він готує про основні питання діалектичного матеріалізму, коло яких ідуть суперечки в марксизмі; 3) над спірними питаннями методології сучасного природознавства.

Заслухано в секції його доповіді: 1) Що Ленін вніс в матеріалізм (Ленін як матеріаліст в його відрізненні від Плеханова). 2) Підсумки

дискусії про марксизм і теорію відносности. 3) До філософської постановки проблеми рефлексології й психології (ряд інших доповідей: „Спіноза й марксизм“; „Ньютон як натур-філософ“; „Про зв'язок методи квантової механіки з відродженням махізму“; „Рефлексологія, психологія й діалектичний матеріалізм“ та інші).

Надруковано лише початок першої доповіді. Готові до зачитання в секції доповіді: 1) Категорія випадковости в природі та історії. 2) Механічний і діалектичний матеріалізм у світлі сучасного природознавства.

Дійсний член секції Ас м у с працював над проблемами: 1) Історія діалектики. 2) Теорія діалектики й логіки. 3) Спіноза й філософія XVII в. 5) Гуссерль та його школа.

Прочитав у секції доповідь: „Діалектика свободи й необхідности в етиці Спінози“.

Здав до друку: Алогізм Вільяма Джемса“.

Готові до заслухання в секції далші розділи з виготованого до друку великого дослідження: „Діалектика необхідности й свободи в системах класичного ідеалізму, а також теми: 1) Діалектика філософії Декарта. 2) Вчення А. Богданова про знання.

Дійсний член Лев і к розробляв проблеми діалектики природознавства. В секції заслухано його доповідь „Експеримент і діалектика“.

Дійсний член Роз а н о в закінчив розробку тем: 1) Гегель і Маркс в їхніх ученнях про державу і сучасний соц.-дем. ревізіонізм. 2) „Капітал“ Маркса в історії російської громадської думки, а також розробляв бібліографію філ.-соц. літератури за перше десятиріччя радянської влади (для філософської секції Комакадемії й Київської катедри марксизму). Доповіді готові до заслухання.

Дійсний член Мар е н к о розробляє теми: „Ідеологія II Інтернаціоналу“. Розробляв також спірні проблеми теорії історичного матеріалізму.

Науковий співробітник Пер л і н закінчив роботу над темою: „Суміжні об'єкти соціологічних і біологічних наук“. Доповідь заслухано в секції й виготовано до друку; обговорення доповіді відкладено на осінь. Працює над темами: 1) Теорія пізнавального процесу. 2) Філософська дискусія в марксистському таборі й її соціальний зміст.

Науковий співробітник Нир ч у к працював над темою „Механічний матеріалізм і його відображення в дослідженні релігії“. Доповідь готова до заслухання.

Науковий співробітник За г о р у л ь к о розробляє основні проблеми теорії історичного матеріалізму. Готові до зачитання доповіді: 1) Чи є історичний матеріалізм соціологією чи методом. 2) Так звана „Теорія рівноваги“ й історичний матеріалізм.

Науковий співробітник Шт р у м розробляє проблеми сучасної фізики в світлі діалектичного матеріалізму (атомістика, теорія квант, статистична механіка, теорія відносности). Заслухано в катедрі доповідь про V з'їзд фізиків. Готова до заслухання доповідь „Познавальні труднощі новітніх учень про матерію випромінювання“.

Надруковано: 1) Relativitätstheorie u. Überlichtgeschwindigkeit. 2) Спеціальна теорія відносності й принцип причиновості (V з'їзд фізиків). 3) Про побудову атомного ядра 4) Квантова теорія взаємодії між матерією та випромінюванням. 5) Рецензія на книжку Семковського „Диалектический материализм и принцип относительности“. 6) Новітні підтвердження й спростовання теорії відносності.

Крім того, в секції заслухано в комісії методології природознавства такі доповіді:

Проф. Гольдман — „Про V з'їзд фізиків“. Акад. Плотніков — „Про побудову атомного ядра“. Акад. Фомін — „Проблема симбіози“. Тов. Дяченко — „Основні принципи математики й механіки“.

Готова до заслухання доповідь „Аксіоматика й діалектика в математиці“.

В комісії соціології мистецтва й літератури заслухано доповіді: Якубський — „Сучасний стан методології літературознавства“. Тов. Перлін, — „Фрейдизм і літературознавство“. Тов. Коваленко — „Сучасний стан української прози“.

Є заявки на ряд інших доповідей.

В комісії методики історичного матеріалізму працювало 15 чоловік. З загальної кількості 10 засідань — 4 були присвячені обговоренню програмних питань, 5 — науково-методичним рецензіям (на книжку Деборіна „Введение“ — рецензія Вайсберга; на книжку Бухаріна „Теория исторического материализма“ — рец. Загорулька; на книжку Вар'яша „История философии“ — рец. Асмуса; на книжку Перліна „Исторический материализм“ — рец. Гофмана; на хрестоматійні підручники — рец. Розанова).

Розроблено проекти програмів:

а) Для соц.-екон. і педагогічного інститутів; б) для технікумів.

Надруковано статтю Гофмана „Исторический материализм, как учебный предмет“. Готова до друку стаття-рецензія Маренка на книжку Разумовського „Теория исторического материализма“.

В комісії дослідження релігійної ідеології, що почала працювати наприкінці року, заслухано доповіді: Нирчука — „До методології боротьби за атеїзм“ і Берніпера — „Про книжку Віла „Наука и религия“.

З аспірантів науково-дослідчу роботу провадили: Гофман — „Категория материалистичной диалектики“; Горнштайн — „Проблема идеологии“; Вайсберг — „Ленін, як діалектик“.

Зв'язок з іншими науково-дослідчими установами:

Керownika секції, члена-кореспондента Української Академії Наук Семковського обрано в соціально-економічному відділі УАН на голову соціологічної комісії, яка організується й до складу якої ввійдуть також інші наукові робітники секції, як і Українського Інституту Марксизму.

Дійсного члена секції Асмуса обрано на члена філософської секції Комакадемії Дійсного члена секції Розанова обрано на члена філософської секції й секції права й держави Комакадемії. В Українському Інституті Марксизму на найближчий рік, крім доповідей Семковського, що

є головою філософсько-соціологічного відділу Інституту й керувником катедри філософії в ньому, намічено доповіді дійсних членів секції; Асмуса — „Елементи діалектики в системі Декарта“ і „Критика безпосереднього знання в теорії пізнання Богданова“; Розанова — „Рецензія гегельянства в ревізійоністських вченнях про державу“; „Капітал“ Маркса в історії російської громадської думки“, і наукових співробітників секції: Штрума — „Пізнавальні труднощі новіших учень про матерію й випромінювання“, Перліна — „Сумезні об'єкти соціологічних і біологічних наук“.

На 1927—28 рік секція визнала за потрібне вести далі науково-дослідчу роботу на підставі накресленого плану, доповнивши його систематичною розробкою тем з історії української філософії разом з катедрою філософії Українського Інституту Марксизму.

План робіт комісії дослідження релігійної ідеології затверджено. Визнано за потрібне значно підсилити роботу комісії в соціології мистецтва й літератури та розгорнути роботу комісії в соціології права.

Звіт катедри історії української культури при ХІНО за 1926 рік і першу половину 1927 року

Катедри історії української культури складається з секцій: 1) історії України, 2) історії Росії, 3) історії українського права, 4) етнографії з краєзнавством.

На чолі катедри стоїть академик Д. І. Багалій, він же керує секцією історії України; секцією історії Росії керує проф. Веретенників; секцією історії українського права — проф. Максимейко; секцією етнографії — проф. Ветухів.

Дійсні члени катедри: Барвинський, Мірза-Авакянц, Оглоблін і Іванов.

Наукові співробітники: Горбань, Данковська, А. Ковалевський, П. Ковалевський, Єрофеїв, Романовський, Дубровський, Шманкевич, Татарінова, Білецька.

Аспіранти: Водолажченко, Назарець, Козаченко, Лагодовська, Тихонов, Редін, Риженко, Червяк, Пилипенко, Соловей, Суровцева.

Кандидати в аспіранти: Левицький, Чехович, Дністренко, Кучеренко, Макарушка, Сіак, Дашкевич.

У 1927 році до катедри приєднано Одеську секцію історії України. На чолі секції стоїть проф. Слабченко. Аспіранти: Хаїт, Князев, Слабченко, Бровер, Рубінштайн, Ковбасюк.

Працю катедри провадиться українською мовою. Катедра працює при ХІНО, хоч зв'язок з ХІНО чисто формальний. Свого приміщення катедра не має, і засідання відбуваються в центральному історичному архіві. Співробітники катедри в своїй роботі користуються з матеріалів історичного архіву, центрального архіву революції й інших архівів України й РСФРР. Катедра має невеличку робочу бібліотечку, а, крім того, користується з бібліотеки голови катедри — акад. Багалія, центральної наукової бібліотеки, бібліотеки історичного архіву й т. ін.

Майже всі члени катедри провадять педагогічну роботу по вузах, технікумах та ін.

Катедра має зв'язок із спорідненими катедрами, обмінюється своїми працями, улаштовує спільні засідання та ін.

З закордонними науковими установами катедра має зв'язок тільки через посилку їм своїх праць.

Робота керовника катедри акад. Д. І. Багалія в 1926 — 27 році складалася: 1) з загального керування катедрою з усіма її секціями; 2) спеціального керування секцією української історії та безпосереднього керування двома аспірантами — О. Водолажченко і Н. Суровцевою; 3) головування на об'єднаних засіданнях трьох близьких між собою секцій — історії України, історії Росії та історії українського права — й на пленарних зборах катедри; 4) керовничої праці в бюрі катедри, що складається з голів секцій і секретаря катедри; 5) зносин і звітів катедри в Президії Укрнауки й виконання її доручень; 6) редагування й планової підготовки до друку колективних наукових збірників катедри й її секцій.

Збірників катедри вийшло за цей час два: збірник № 2 — 3 з 18 статтями, присвячений пам'яті О. Потебні; збірник № 4, присвячений декабристам на Україні з 3 розвідками. В обох збірниках є редакторські передмови Д. І. Багалія. Виходить з друку № 5 катедрального збірника під редакцією голови секції російської історії проф. Веретеннікова про історію селянських рухів на Лівобережній Україні в XIX — XX вв.

Друкується й № 7 збірника секції етнографії, який я проредагував Д. І. Багалій.

В Києві виступав на зборах комісії громадських рухів на Україні XIX в. при Українській Академії Наук з двома доповідями з історії польського повстання на Україні 1863 р., написаними на підставі ново-знайдених даних в центральному архіві давніх актів. Крім того, там же, а також у Харкові, зачитав доповідь про Шевченка й селянство на підставі народніх переказів та історичної дійсности. Брав участь у складанні й редагуванні „Архівної Справи“. Редагує збірник наукових розвідок Інституту Шевченка й серію творів Шевченка з відповідними примітками й коментарями.

Протягом 1926 року надрукував:

1. Критична бібліотека: Г. С. Сковорода — український мандрівний філософ.

2. Наукова діяльність Ів. Франка. („Україна“, кн. 6).

3. Декабристи на Україні („Червоний Шлях“, № 1).

4. Декабристи на Україні.

5) Вступні пояснення до матеріалів про декабристів на Україні. (Рух декабристів на Україні).

6. Уваги до генези декабристського руху на Україні (там же).

7. З історії декабристського руху на Слобідській Україні (там же).

8. Профессиональные объединения научных работников на Украине („Научный Работник“, кн. 9).

9. Привітання з'їзду рад Харківщини од Українського центрального бюро секції наукових робітників („Бюлетень“ 1926 р.).

10. Записка про наукові праці Біляшівського, складена при внесенні обрання його на академіка археології. („Записки іст.-філ. відділу Академії“, кн. IX).

Керовник секції історії Росії проф. Веретенників надрукував за цей час :

1. Этюды по вопросам исторического конструирования („Наукові записки катедри історії європейської культури“).

2. До питання про підготовку архівних робітників („Архівна Справа“, кн. 2—3).

3. До питання про порядок відокремлення непотрібних архівних матеріалів.

4. Екскурси з бібліографії архівної справи.

Друкує :

1. Из истории кабального холопства (Вид. Академії Наук СРСР).

2. Из истории первых лет генерал-прокуратуры в России времени Екатерины II (Вид. Всеукраїнської Академії Наук).

3. Иностранные источники по истории Разинского движения (Записки катедри).

4. По вопросу об архивном фонде („Архівна Справа“, № 3).

Зачитав доповіді :

1. Основные вопросы в истории кабального холопства в России (Секція історії Росії).

2. Н. А. Рожков (об'єднане засідання катедри історії української культури й історії західно-європейської культури).

3. О методах и приемах исторического конструирования (Катедра західно-європейської культури).

Виготовував до друку :

1. К вопросу об изучении истории учреждений.

2. К понятию стиля в пластических искусствах.

Готує до друку :

1. Второй этюд по истории кабального холопства в России.

2. Этюд по вопросу построения понятия об историческом материале.

3. Эскиз, посвященный построению одного из историко-конструктивных методов.

Проводить спеціальні заняття з аспірантами з техніки історичного конструювання. На запрошення Інституту Педагогіки провадив спеціальні заняття в загальних питаннях техніки історичного дослідження.

Керовник секції історії українського права — проф. Максимейко керував працею кандидатів в аспіранти своєї секції. Крім того, брав безпосередню участь у роботах катедри як в питаннях організаційних, так і в наукових.

Зачитав на засіданні секції історії України й історії українського права 2 доповіді: про смердів Руської Правди й про закупів Руської Правди. Першу доповідь надруковано, другу готується до друку.

Керовник секції етнографії та краєзнавства — проф. В е т у х і в керував роботою секції в цілому, зокрема аспірантури, а також і тих з наукових співробітників, що побажали взяти найближчу участь у роботі окремих аспірантів (по підсекціях краєзнавства, матеріальної культури й фольклору).

Надрукував, здав і виготовував до друку: 1) До розуміння Потебні. 2) Про старі українські міри, вагу та грошовий облік. 3) Етнологія, етнографія, краєзнавство. 4) Вступ до „толкової“ краєзнавчої бібліографії. 5) До історії українського правопису — з матеріалів Потебні. комітету. 6) К вопросу о внутренней форме. 7) Тотем-табу-мана.

Крім того, надрукував кілька заміток і дрібних статей в „Культурі й Побуті“, в журналі „Сількор України“ та ін.

Що до громадської роботи, то організував тимчасове округове краєзнавче бюро, брав участь у роботі Наукового Товариства, читав доповіді на засіданнях соціально-історичної секції Наукового Товариства, читав популярні лекції на етнологічно-краєзнавчі теми в сельбуді, в гуртках краєзнавців; працював за голову ради каси взаємодопомоги при ХІНО.

Праця секцій

Засідання секцій української історії, руської історії та секції права відбувались об'єднано двічі на місяць: за жовтень-травень 26 — 27 року було всього 13 засідань. Працю секцій ведено в такому напрямку: заслухано звіти про наукові командировки аспірантів Тихонова, Козаченка, Назарця та ін. по архівах РСФРР та України; про археологічні розвідки Лагодовської.

Заслухано доповіді членів секцій:

Керовник секції історії українського права — проф. Максимейко зачитав доповідь на тему „Смерди в Руській Правді“.

Аспірант Тихонов зачитав 2 великих доповіді: „Дарча операція до переведення в життя реформи 1861 року“ та „Харківський губернський Комітет 1858/9 року“ на підставі цілком свіжих архівних матеріалів.

Науковий співробітник Багалій-Татаринова зачитала доповідь про таємного агента Сотнікова 1826 р. на Україні на підставі матеріалів архіву військового міністерства в Ленінграді.

Аспірант Назарець зачитав доповідь про селянські рухи 40—60 р.р. ХІХ в. на підставі архівних документів та другу доповідь про соціально-економічні їх передумови.

Аспірантка Суровцева зачитала доповідь про графа Олізара та його відношення до декабристів.

Аспірант Соловей дав докладну критичну рецензію на книгу Слабченка „Матеріали до історії України ХІХ ст.“.

Науковий співробітник Горбань зробив доповідь на тему „Розбійник Мадапура“ й кілька дрібних повідомлень з історії Запоріжжя.

Науковий співробітник Романовський прочитав доповідь історіографічного характеру про гетьмана Сагайдачного.

Крім того, члени історичної секції брали участь в об'єднаному засіданні з катедрою західно-європейської культури, присвяченому пам'яті Рожкова. Керовник секції руської історії проф. Веретенників зачитав на цьому засіданні доповідь на тему: „Концепція історичних праць Рожкова“; дійсний член катедри Барвинський — на тему „Рожков як історик України“; аспірант Тихонов — на тему „Рожков як економіст“.

Секція історії українського права почала роботу наприкінці 1926 р. в складі керівника й 6 кандидатів в аспіранти. Вони брали участь до деякої міри в об'єднаних засіданнях з секціями історії України та історії Росії. Крім того, вони кілька разів збиралися окремо із своїм керівником. На цих зібраннях накреслено загальний план роботи з історії українського права й указано літературу, з якою аспіранти мусять ознайомитися в першу чергу. Обговорено й розподілено теми для пробних доповідей.

Теми ці розподілено так: Макарушка — „Договір займа за Руською Правдою“, Кучеренко — „Процес перетворення української козацької старшини в дворянство“, Дністренко — „Соціально-економічні підстави й юридична природа приєднання України до Московської держави“, Левицький — „Характерні риси уголовного права Литовського Статуту“, Чехович — „Історія місцевого управління України“, Сіак — „Доля Литовського Статуту на Україні“. Поки зачитав доповідь тов. Сіак.

Робота етнографічної секції в цілому складалася з таких частин:

1. Спільна робота з катедрою. На загальних зборах за дорученням секції після обговорення на своїх засіданнях наукові співробітники секції зачитали дві доповіді: Білецька — „Про вишиті кожухи на Богодухівщині“, А. Ковалевський — „Праця проф. Ветухова в царині етнографії“ (з приводу 35 ювілею). 2. Колективна спільна робота секції, що встановлювала монолітність праці секції. Розробляли повну картографічну методу в етнологічно-краєзнавчих дослідках. Заслухали доповідь А. Ковалевського — ознайомлення із станом цієї методи за кордоном, її суттю й засобами, пристосування до наших робіт — та доповідь Данковської — проби пристосувати цю методу до дослідження купальських обрядів. Стаття проф. Ветухова в „Сількорі України“ є перша спроба притягти до такої роботи широкі маси дослідувачів та збирачів народного знання, без яких провадити за цією методою роботи дуже тяжко, майже неможливо. Далі, збирання народніх спостережень над умовами посухи чи дощів (теж головним чином фольклорним шляхом). Ввесь колектив жваво обговорював цей новий підхід, і намічено ряд дослідів за ним.

3. Планова робота: підготовляти нову аспірантуру. В цій роботі теж брав участь майже ввесь колектив, бо й наукові співробітники, за постійними вказівками й порадою керівника, робили спробу ближче

підійти до роботи аспірантів, допомагати аспірантам в розробці їхньої чергової роботи за наміченим трирічним планом. Робота йшла остільки жваво й напружено, що 2 аспіранти, гадаємо, зможуть закінчити свій стаж за два роки замість трьох.

4. Звичайна, щотижнева робота секції полягала головним чином в реферуванні нових книжок, журнальних статей і заміток, написаних руською, українською й чужоземними мовами. Мета цього подвійна — щоб увести увесь колектив, по змозі, в курс нової літератури з краєзнавства, матеріальної культури і фольклору, щоб утягти аспірантів до вивчення хоч одної з чужих мов, без чого не може бути серйозних фахівців. Тут же з'ясовувалось, оскільки аспірант опанував ту частину марксівської літератури, яку зазначено в програмі Укрнауки.

5. Робота секцій поза межами засідань (громадсько-просвітня). Організовано тимчасове краєзнавче бюро. Працювали в справі перепідготовки вчителів Харківського залізничного вузла в краєзнавчому напрямку. Читали вступні лекції в новоорганізованих краєзнавчих гуртках. Організували екскурсійну справу в деяких гуртках.

В 2—3 збірнику катедри значну частину матеріалу подали співробітники секції. Друкується перший випуск праць секції. Здано до друку збірник статей з методики й техніки краєзнавчої екскурсійної справи.

Звіти дійсних членів катедри

В. Барвінський (історична секція) провадив протягом звітного часу роботу в таких напрямках:

1. Для своєї теми „Канцелярия министерского правления“ збирав відомості в друкованих джерелах і архівних справах тих фондів, де ці дані повинні були траплятися з огляду на функції установ, що створили ці фонди: Комісія Економії й Малоросійська Колегія (Харківський Історичний Архів) як про саму канцелярію, так і про ті соціально-політичні умови, на тлі яких постала згадана установа.

2. Щоб зіставити діяльність „Канцелярии Министерского Правления“, як суто руської установи, що виконувала функції політичного догляду, з діяльністю іншої руської установи — Першої Малоросійської Колегії, потрібно було в загальних рисах ознайомитись із структурою та компетенцією Колегії. З такою метою уважно проглянув дві книжки Колегії: протоколів та для запису вихідних і вхідних паперів.

3. Поруч із зазначеними роботами збирав матеріали до історії мануфактур в Лівобережній та почасти Слобідській Україні з фондів Чернігівського відділу та „Канцелярии Слободско-Украинского губернатора“. За звітний час на спільному засіданні катедр історії української та західно-європейської культури зачитав доповідь „Н. А. Рожков як історик України“, написав статтю „Праці Д. І. Багалія з історії Слобожанщини“, обробив матеріали про рухи на суконній фабриці в Харківщині в першій чверті XIX в. Для закінчення основної роботи „Канцелярия Министерского Правления“ конче потрібно вивчити матеріали

цього фонду, що тільки почасти збереглися й переходять у Московському дровелєхранищі й архіві давніх актів у Києві.

Готує до друку праці: „Канцелярия министерского правления“, „Показчик літератури до історії України XIX та XX ст.“.

Є. Іванов (історична секція) з доручення катедри керував архівними розвідками аспірантів та наукових співробітників катедри для їхніх науково-дослідчих праць на підставі архівних джерел. В тому разі, коли потрібний матеріал переходилося по інших архівосховищах України або поза межами її, давав відповідні вказівки. Окремих аспірантів, що не мали палеографічної підготовки, знайомив з практичними способами читання старих манускриптів. Обробляв відкриті архівні матеріали про відгуки Пугачівського руху на Слобожанщині. Обробив та виготовував до друку (вкупі з М. Горбанем) знайдений архівний матеріал про відгуки на Слобожанщині декабристського руху. Вибирав матеріали до історії землеволодіння на Слобожанщині в XVIII в. Працював над виявленням архівних фондів старої Гетьманщини, що знаходяться в фондах Катерининської доби, перевезених з Москви.

В біжучому році виготовував до друку такі роботи: 1) Огляд нових матеріалів до історії старої Слобожанщини. 2) Чугуївські акти XVII століття. 3) Роля акад. Д. І. Багалія в архівному будівництві України. 4) Відгуки декабристського руху на Слобожанщині. 5) Огляд українських фондів XVII—XVIII сторіччя, перевезених з Москви на Україну.

Звіт про роботу наукових співробітників

О. Д. Багалій-Татаринова (історична секція) надрукувала:

1. Салдатські маси в декабристському русі.
2. Допити унтер-офіцерів Чернігівського полку.
3. Новий документ до біографії Тізенгаузена.
4. Учасники повстання Чернігівського полку перед військовим судом у Могильові.
5. Лист О. Перовського до Миколи І.

Здала до друку:

1. Таємний агент Сотників в Києві р. 1826 (в комісію для дослідів громадських течій на Україні при УАН).
2. Нариси з історії військових поселень на Україні: а) Рух бузького війська 1817 р.; б) Рух слободсько-українських козаків та військових обивателів 1817—1819; в) План військових поселень.

Обробила й надрукувала кілька заміток в „Архівній Справі“.

М. Горбань (історична секція) надрукував: 1) Гайдамаччина 1750 р. 2) „Записки о Малой России“ О. Шафонського. 3) „Як Зюба з Малого Бобріка царицю Ганну вилаяв“.

Крім того, надрукував коло 15 рецензій.

Здав до друку:

1. Лист Петра Мировича до батька-мазепинця (за матеріалами Тайної Канцелярії).

2. Як пани поневолили селян (популярний нарис).
3. Гайдамащина (теж).
4. Знов у панському ярмі (теж).

Написав і підготував до друку частину роботи „Гайдамащина в Лівобережній Україні“, що її має закінчити 1927 року. Увесь час опрацьовував матеріали Харківського Центрального історичного архіву до історії гайдамащини та Тайної Канцелярії, Московський архів, древнє-хранилище до історії політичних злочинів на Україні XVIII віку. Написав на підставі московських матеріалів роботу „Г. А. Політика в Тайній Канцелярії“. На підставі матеріалів рукописного відділу Ленінської книго-збірні та матеріалів архівних, зібраних у Харкові й Полтаві, в кінці 1926 р. почав роботу над Гаркушею, що мала увійти до роботи про гайдамащину на Лівобережній Україні, як один з розділів. Знайшов та почав обробляти матеріал про Мацапуру, видатного розбійника XVII віку — справа цікава пережитками людоджерства з магичною метою в XVIII віці. Зачитав коло 10 доповідей на кафедрі і в музеї Слобідської України.

В. Дубровський (історична секція) працював над монографією „Д. Апостол і його гетьманство“. В січні дістав наукову командировку для вивчення архівних матеріалів Древлехранилища Центрархіву РСФРР, зібрав там великий матеріал. Підготував та здав до друку монографію „Селянські зворушення на Україні після 1861 р.“, т. 1.

Написав та здав до друку:

1. Нариси з історії Чернігівської Троїцько-Іллінської друкарні, ч. 1.
2. Поміщиця Марфа Лукашевич.
3. Знадоби до характеристики соціальних відносин поміщиків та крепаків на Україні в першій половині XIX ст.
4. Сторінка з історії архіву генерального військового суду.
5. Про Гинякський похід 1725 р.
6. Чергові питання сучасного музейного будівництва на Україні.
7. Поточні справи охорони пам'яток культури на Україні.
8. Редензії на „Археографічний збірник“, т. 1 та Пам'ятки українського письменства“, т. 1.

9. Біглі селяни на лівобічній Україні в кінці XVIII ст.

Готує до друку такі роботи:

1. Нарис другий і третій з історії Чернігівської друкарні.
2. Глушківська мануфактура в перші роки існування.
3. Нарис історії Чернігівського Елецького монастиря.
4. Охорона меморіальних пам'яток.
5. Рукописні збірки по музеях та бібліотеках УСРР.

Надрукував 15 дрібних заміток з різних питань, напр.: „Охорона пам'яток культури в УСРР“, „Про потребу планування історично-археологічних досліджень України“, „Про утворення єдиного науково-бібліотечного осередку в Києві“, „Про українську наукову бібліографію“, „До історико-археологічного дослідження території Дніпрельстану“, „Організація мережі наукових бібліотек УСРР та найближчі завдання в їхній

роботі“ й ін. Брав участь, як дійсний член, в роботах Харківського Наукового товариства та Всеукраїнської Асоціації Сходознавства.

П. Ковалевський (етнографічна секція) з початку 1926 — 27 року склав програму занять у галузі виробничого краєзнавства так для керування роботою аспірантів секції, як і для переведення своєї самостійної праці. Цю програму розглянула й апробувала секція. Найголовніше чергове завдання теоретичного змісту в цій програмі було — виявлення та визначення того місця, що його посідає виробниче краєзнавство серед інших сумежних з ним наукових дисциплін. Цьому питанню були присвячені: а) доповідь Зайцевої на секції з його участю про взаємовідносини економічної географії та виробничого краєзнавства, б) його стаття „Старе та нове краєзнавство“. Друге завдання програми П. Ковалевського було — розв'язати питання про те, що треба розуміти під науково-дослідними методами роботи взагалі та про прикладання цих метод у галузі виробничого краєзнавства. Цьому питанню були присвячені: 1) доповідь на секції на тему „Класифікація основних метод науково-дослідчої роботи та межі прикладання їх в галузі Виробничого Краєзнавства“; 2) аналіза праці тов. Ільїнського, що її апробовував Державний Тимирязівський Науково-дослідчий Краєзнавчий Інститут під назвою „Методика краеведческих исследований“; цій аналізі на секції присвятив дві доповіді; 3) ряд науково-популярних лекцій в університеті робітників освіти, що прочитав про шкільне та позашкільне виробниче краєзнавство та методи його роботи; 4) на початку 1927 року в музеї Слобідської України прочитав 4 лекції на теми „Культурно-освітнє значіння музеїв“ та „По музеях Харкова“.

Що до практичної краєзнавчої роботи, то, за відсутністю коштів її довелося обмежити такими: 1) Керував роботою вчителів залізничних шкіл м. Харкова. Продемонстрував вчителям зразки методично-планового дослідження паротяго-ремонтних майстерень Харківського залізничного вузла, а потім роботу провадив, інструктуючи вчителів в галузі їхніх самостійних краєзнавчих досліджень. 2) За матеріалами, здобутими в процесі згаданої роботи, керував працею аспірантів секції, читаючи доповіді та звіти про успіхи та помилки в краєзнавчих дослідженнях учителів.

При округовому бюро під його керівництвом працювала група краєзнавців для складання „Порадника“ для роботи низових краєзнавців. Зібрано досить цікавий матеріал, що треба обробити до друку й розіслати для перевірки на місця.

В. Білецька (етнографічна секція) зробила дві доповіді в секції про наслідки своєї праці під час командировання влітку. Написала статтю з численними фотографіями про українських переселенців та киргизів, що живуть на території Казакстану, чий побут обслідувала під час командировки. Тоді ж, улітку, зробила подорож в Донбас з метою обслідування побуту шахтарів Донецьких копалень, в результаті якої закінчила розділ з розвідки „Заробітчанські пісні“, саме про шахтарську усну творчість. Зробила доповідь в секції на тему „Мотив портретного виображення

в українських піснях“ і виготувала її до друку. Надрукувала звіт про краєзнавчу роботу секції в „Известиях Центрального Бюра Краеведения“. На запрошення науково-популярного журналу „Знання“ дала статтю про Житецького та рецензії на музейні провідники, що видав музей українського мистецтва в Харкові. З пропозиції того ж журналу готує науково-популярні статті про українських діячів у галузі фольклору й етнології.

В журналі „Червоний Шлях“ надрукувала рецензії: на видання „Костромского общества изучения местного края“ — „Орнамент шитья костромского полушубка“ — Калітіна, а також на видання „Калужского общества изучения истории и древностей“ — „Женская одежда Калужской Гамагонщины“ — Шереметьєвої. Надрукувала „Чинбарство й кушнірство в Богодухові та Харківщині“. Закінчує до друку розвідку „Заробітчанські пісні“, а також „Українські сорочки, їх типи, еволюція й орнаментация“, що, з пропозиції Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, надсилає до збірника пам'яті академіка Гнатюка. В січні цього року їздила до Ленінграду на власні кошти, працювала в Руському музеї над дослідженням українських плахт та ін. типів української одєжі, продовжуючи почату в попередні роки роботу.

Зачитала доповідь у секції українського письменства на тему „Сучасні завдання українського фольклору“, з метою організації фольклорної підсекції. Здала до друку статтю „Вишиті кожухи Богодухівського повіту на Харківщині“ і дві рецензії: на журнал „Етнографія“ и „Художественный фольклор“. Відвідуючи постійно засідання секції, до грудня на них секретарювала; брала участь у складанні плану для аспірантів; зробила три доповіді: 1) план роботи для аспірантів у галузі матеріальної культури; 2) дослідження народньої техніки як одно з завдань краєзнавства; 3) фольклор, його чергові завдання та місце в краєзнавчій роботі.

А. Ковалівський (етнографічна секція). Планова робота секції: 1) Зложено трирічний план підготовки аспірантів. 2) Планова доповідь „Картографічна метода в етнографії“. Особиста основна праця: „Християнський світогляд на Україні — (Пантеон 980 р., текст бесіди трьох святих, літописні й інші, новіша література).

Доповіді на секції: 1) Розгляд з характеристикою скептичної школи. 2) Проф. Іллінський — „К критике канона Владимирowych богов“. З викладом власних поглядів на Сімат'єла та Сварога. 3) Становище народознавчих дослідів у німецьких землях. 4) „Illustrierte Völkerkunde“. (Розгляд). 5) Журнал „Ethnologischer Anzeiger“. (Розгляд). 6) Чайки й чайкісти на середньому Дунаї.

Доповіді на кафедрі: 1) Праця проф. Ветухова в галузі етнології — із приводу 35-річчя його наукової праці. 2) Праця акад. М. Грушевського в галузі етнології.

Зачитав доповідь в Музеї Слобідської України „Мораль Сковороди“ і в семінарі з історії релігій при кафедрі історії європейської культури „Поганізм в Італії в добу відродження XIII — XVI в. в.“. Брав участь

у редагуванні наукового збірника секції. Вмістив там: 1) Картографічна метода в етнології. 2) Рецензія українською та німецькою мовою на „Illustrierte Völkerkunde“. 3) Рецензія на „Ethnologischer Anzeiger“.

Інші статті: 1) Вступна стаття, примітки та редакція видання рукописів акад. Сумцова про Сквороду в „Бюлетені Музею Слобідської України. 2) „Wiener Zeitschrift für Volkskunde“ — докладна рецензія. 3) Meingard et Scovoroda — замітка французькою мовою. 4) Праця проф. Ветухова в галузі етнології. 5) Чайки й чайкісти на середньому Дунаї.

Брав участь у редагуванні журналу „Східний Світ“ та „Бюлетеня Слобідської України“.

І. Ерофеев (етнографічна секція) провадив роботу в зв'язку з матеріалами, здобутими підчас літньої командировки та служби в музеї Слобідської України.

Надрукував: 1) Нові експонати на виставці в музеї Слобідської України. 1) Спадщина Гоголів - Яновських. 3) Пушкін у малярстві.

Здав до друку: 1) Нове виображення Пушкіна. 2) „Марина“ — оповідання (рукопис у збірці Музею). 3) Рукописний відділ Музею. 4) Літературно - етнографічний твір Масловича 5) Університетські спогади Масловича. 6) Новий список балади Гулака - Артемовського „Пан Твардовський“.

Готує до друку: 1) Новий варіант „Козака Мамая“. 2) Легенда про Сквороду. Крім того, здав до друку „Коза, народня інтермедія“. Написав низку рецензій. Читав прилюдні лекції в Музеї Слобідської України. Зачитав на секції доповідь „Обряд закликання морозу“.

Данковська (етнографічна секція) улаштувала екскурсії по Харківських околицях — на Іванівку, Лису й Холодну гору для запису легенд та інших відомостей про харківські обряди й вірування та етнографічні речі. Розробляла раніше зібраний матеріал для складання статей і доповідей для друкування їх у виданнях українських, руських та закордонних.

Написала такі статті: 1) Троїцькі й Купальські обряди Слобожанщини. 2) Етнографические предметы на выставке музея Слободской Украины. 3) Етнографическая работа в Харькове в 1926 году. 4) Українські народні світильники. 5) Про пам'ятники та речі на Слобожанщині, зв'язані з ім'ям Сквороди. 6) Обрядові речі на Різдво й на Новий рік з колекцій Музею Слобідської України. Організувала лекції етнографічного характеру в Музеї Слобідської України.

Допомагала етнографам України й СРСР у виконанні їхньої роботи на матеріалах музею.

Звіти аспірантів

Назарець (історична секція) вивчав крпацьке господарство та крпацький побут у першій половині XIX в. Опрацював тему „До крпацьких реакцій в 40 та 50 роках на Лівобережжі“ (готово до друку). Працює над темою „Нарис з економіки дрібнопоміщицьких маєтків на Полтавщині в XIX ст.“. З дрібних тем опрацював „Слов'янофілі на

Україні“ та Борзянська Салтичиха“. На черзі стоять — „Крепацькі реакції степової України та Правобережжя“, „Криза поміщицького господарства в 40 та 50 роках XIX ст. на Чернігівщині“. Писатиме їх за архівними матеріялами, а тому треба попрацювати в архівах Одеси, Чернігова, Києва та Кам'янця.

Тихонов (історична секція) працював над такими темами :

1) „Дарственная операція“. Для цієї теми використовував архівні матеріяли Ленінградського центрального історичного архіву і Одеського історичного архіву. Роботу поділив на 2 частини: I. „Переведення в життя дарственной операції“ й II. „Економічний стан дарственників у 60 та 70 роках“. Першу частину закінчив і прочитав її на засіданні історичної секції катедри.

2) „Економічні підсумки реформи 19 лютого 1861 р. в Харківській губ.“. Почав цю роботу ще в минулому році. Тоді працював над докладною систематичною розробкою „установчих грамот“ 3 типових повітів. В біжучому році провадив далі цю працю за скороченою програмою на інших повіти, при чому вже закінчив складання первісних статистичних таблиць.

3) „Ідеологія Слобідської Українського дворянства напередодні скасування крестів“. Для цієї праці використовував друковані джерела, які можна було знайти, а також матеріяли Ленінградського та Харківського історичних архівів. Цю роботу вже закінчив і зачитав її на засіданні історичної секції.

У порядку вивчення спеціальних питань працював над історико-економічними працями Рожкова й над статистичними джерелами що до історії аграрного устрою другої половини XIX в. та початку XX в. Наслідком вивчення першої теми була його доповідь на тему „Рожков як історик - економіст“. Цю доповідь прочитав на об'єднаному засіданні катедр історії української культури та історії європейської культури. Крім того, брав участь у роботі семінару катедри з методології історії; в цьому семінарі зачитав дві доповіді.

У звітному році двічі був у командировці для роботи в архівах — у Ленінграді та Одесі. Друкує свою працю „Селянський рух у Слобідській Україні підчас визволення“. Здав до друку статтю на тему „До характеристики дворянської ідеології напередодні скасування крестів“. Готує до друку „Економічні підсумки селянської реформи 1861 року на Слобідській Україні“ та „Дарственная операція“.

А. Козаченко (історична секція) зачитав на засіданнях секції та катедри такі доповіді : 1) Пережитки цехової організації на Полтавщині. 2) До історії ліберального руху 40 років XIX ст. на Україні. 3) До єднання с.-г. робітництва з дрібним та середнім селянством у революції 1905—07 років на Полтавщині. 4) Описовий огляд змісту фамільного архіву кн. Репніних з Полтавського архівосховища. Ч. I.— Матеріяли до історії української культури. 5) До характеристики декабриста кн. Волконського, як поміщика-крепосника. 6) Повідомлення „Ювілейна книжкова література до революції 1905—07 років на Україні“. Брав участь у роботі методологічного семінару катедри; зачитав там два реферати.

Надрукував: 1) Пережитки цехової організації на Полтавщині. 2) Два листи Волконських. 3) Історичні часи на Полтавщині. 4) Селянство в революції 1905—07 років на Полтавщині.

Здав до друку: 1) До історії ліберального руху 40-років XIX ст. 2) Диканський страйк на Полтавщині. 3) Останнє маєткове розпорядження декабриста кн. Волконського. 4) Книжкова продукція УСРР за роки 1923—26.

Обробляв теми: 1) До характеру й значіння аграрної революції 1917—25 років на Полтавщині. 2) Великий панський маєток на Полтавщині першої половини XIX ст. (кн. Репніних). Був двічі в командировці до Полтавського архіву. Брав участь у I всеукраїнській нараді наукових бібліотек УСРР у Києві; в I всеукраїнському з'їзді архівних робітників у Харкові, в III всесоюзній нараді книжкових палат. Працював як член Харківського округового краєзнавчого бюро. Містив статті з питань краєзнавства, рецензії й т. ін.

Соловей (історична секція) працював над такими темами: 1) Загальний історичний огляд вівчарства Полтавщини. Зачитав доповідь на цю тему на засіданні катедри. 2) До питання про кількість крепаків на Україні, з приводу даних проф. Слабченка в „Матеріалах до економічно-соціальної історії України“. Зачитав доповідь на цю тему на засіданні секцій. 3) Хлібозаготівля на Україні року 1924—25. 4) Заготівля хлібо-фуражу на Україні та наявні хлібо-фуражеві запаси України 1924—25 року. (Календар-довідник районного статистика й кореспондента). 5) Заготівля хлібо-фуражу на Україні року 1925—26. 6) З історії Київського контрактного ярмарку. 7) З історії переписів на Україні. Крім цього, переглянув значну кількість справ з губернаторського архіву Харківщини з метою вибирання цифрового ілюстративного матеріалу до історії народного господарства України, при чому зібрав, але ще остаточно не опрацював значний цифровий матеріал для статистичного опису Харківщини за період від кінця 30 і до початку 50 років, а також зібрав деякий архівний матеріал для змалювання ярмаркової торгівлі Харківщини.

О. Водолажченко (історична секція) мала головну тему „Освіта на Україні у XVIII ст.“. Вивчала літературу до цієї теми. Працювала над архівним матеріалом Харківського Колегіуму (Центральний історичний архів). Виготовала до друку статтю „Харківський колегіум у XVIII ст.“. Працює над темою „Прибавочные классы“. Для цього розробляє архівний матеріал архіву „Губернского Правления“ й „I мужской гимназии“. Стежить за новою літературою з історії України. Секретарює в катедрі.

Пилипенко (етнографічна секція) виконував обов'язки секретаря в чергових засіданнях секції. Прочитав доповіді при секції: 1) Нові печери в Чернігові. 2) Сучасний побут та революційні мотиви в народній кераміці за виробами городнянських ганчарів. 3) Сучасна народня вибойка за матеріалами дослідів у м. Березному.

Здав до друку „Нові печери в Чернігові“. Розробляє теми „Дотатарські городки між Дніпром та Десною“, „Характерні ознаки хазарської культури“. Знайомився з марксистською літературою.

Риженко (етнографічна секція) з метою досягнення практики краєзнавчо-дослідчої роботи перевів кілька експедицій для дослідження кустарно-ремесничої промисловости по Полтавщині. Досліджено: ганчарство, стельмашство, гребінництво та шевство. В галузі матеріальної культури ознайомився з антропогеографією та історією культури в марксистській трактовці та перевів практичні роботи на матеріалах Полтавського державного музею. Знайомився із спеціальними працями з матеріальної культури. Докладно простудіював матеріали Полтавського державного музею з доби палеоліту та неоліту. З практичних робіт перевів кілька екскурсій на неолітичну стадію „Біла гора“ коло Полтави. Простудіював літературні джерела з галузі української етнографії.

З доповідей на секцію подано: 1) „Гребінництво на Полтавщині“, „Рукописна та друкована книга на Україні XVII—XVIII ст.“ за матеріалами Полтавського державного музею. 2) З побуту Семена Палія — полковника Фастівського. 3) Неоліт та палеоліт на Полтавщині за матеріалами Полтавського музею. 4) Краєзнавство та екскурсійна робота на Полтавщині.

Розробив програму до монографічного обслідування Опішнянського району. Упорядкував разом з Філянським збірник „Полтавщина“. Упорядкував збірник музею.

Надрукував: 1) Кустарно-ремеснича промисловість. 2) Населення Полтавщини. 3) Музеї Полтавщини. 4) Краєзнавство та екскурсія. 5) Примірна схема розташування районного та шкільного музею.

Кандидат в аспіранти Дашкевич зачитав на засіданнях етнографічної секції доповіді: 1) Уявлення українського народу про смерть. 2) Огляд інструкцій етнографічно-краєзнавчого обслідування України. 3) Програма до збирання матеріалу з народної медицини та гігієни. 4) Спроба визначити поширення в межах одного села окремих мовних спостережень.

Готує доповідь на тему „Теорія академіка Марра й етнологічна наука“.

Виготовував до друку: 1) Уявлення та повір'я українського народу про скарби, заховані в землі. 2) Життя та діяльність Рибнікова. 3) Праці акад. Соболевського з етнографії. 4) Уявлення українського народу про т. зв. заложних мерців.

Обробляв етнографічні та діалектичні матеріали, що зібрав підчас своїх екскурсій. Здобутий матеріал становить два збірники: „З Правобережної України“, „Село Радогоща на Коростенщині“. На підставі зібраного матеріалу з діалектології склав нариси: „Опис говірки с. Радогощі Коростенської округи“ й „Описи говірок сел Проскурівщини“. Написав ряд дрібніших робіт з української есхатології, а також етнографічних програм.

Брав участь у збиранні матеріалу до бібліографічного покажчика краєзнавчої літератури, що є в харківських книгозбірнях. Працює над складанням нарисів української есхатології. Друкує „Огляд краєзнавчих програм для дослідження України“.

Звіт про роботу Дніпропетровської науково - дослідчої катедри українознавства за 1926 рік

Особовий склад катедри: акад. Д. І. Яворницький, голова катедри; проф. М. В. Бречкевич, дійсний член катедри; проф. М. Ф. Злотников, керівник секції робітничих рухів на Україні; проф. В. О. Пархоменко, керівник секції української історії. П. О. Єфремов, керівник секції історії української літератури й мови. Д. М. Євстафійв, науковий співробітник при секції загальної історії; О. Н. Пасюк, аспірант при секції історії робітничих рухів на Україні; П. А. Козар, аспірант тої ж секції; Т. Т. Скубицький, аспірант тої ж секції; В. К. Чапля, аспірант при секції історії української літератури й мови; Ф. О. Дубищів, аспірант при секції історії української літератури й мови; А. А. Москаленко, аспірант при секції історії української літератури й мови; К. А. Симоненко, аспірант при секції історії української літератури й мови.

З цих 13 дійсних членів, наукових співробітників і аспірантів Дніпропетровської наукової катедри українознавства проф. В. О. Пархоменко та аспіранти Ф. О. Дубищів, А. А. Москаленко і К. А. Симоненко затверджені від Укрголовнауки в 1926 році.

Секції катедри. При Дніпропетровській науково - дослідчій катедрі українознавства в 1926 році працювали секції: 1) загальної історії, 2) історії робітничих селянських рухів, 3) української історії й 4) історії української літератури й мови.

Останні дві затвердила Укрголовнаука лише наприкінці звітнього року, тоб - то в жовтні місяці 1926 року.

Акад. Д. І. Яворницький. Крім загального керування працею катедри та її секції, акад. Д. І. Яворницький у звітному році працював на ділянці історії лексикографії, етнографії й археології.

На історичній ділянці акад. Д. І. Яворницький виготовував і здав до друку великий том на 20 друкованих аркушів під назвою „Архівні матеріали XVIII століття з історії запорізьких козаків та колонізації запорізького краю“. Матеріяли ці друкуються в серії видань історіографічної комісії Української Академії Наук. Для української ж Академії Наук виготовував також історично - археологічну доповідь про територію Дніпрельстану. Крім того, в Дніпропетровському Науковому при УАН Товаристві акад. Д. І. Яворницький зробив дві доповіді на тему: „Могила гетьмана Петра Дорошенка“ і „З приводу розвідок Д. Ф. Чернявського з історії місцевого краю“. Нарешті прочитав в Дніпропетровському та інших місцях кілька документних лекцій з історії Запоріжжя, місцевого краю та про Дніпрові пороги для таких установ: для складу Чонгарського полку, в будинку відпочинку ім. Ілліча, на заводі Карла Лібкнехта, в краєвому музеї, в Лодманській Кам'янці й на порогах підчас керування різними екскурсіями.

Лексикографічну роботу акад. Д. І. Яворницький провадив у формі збирання з народніх уст і друкованих джерел словарного матеріалу й поповнення ним „Словника української мови“, розрахованого на

3 томи розміром у 90 друкованих аркушів. Словник цей здано до друку Держвидаву, і перший том його розпочато вже друком.

На ділянці етнографічній акад. Д. І. Яворницький провадив далі збирання етнографічного матеріалу й редагування праці „Матеріяли з української етнографії“ розміром до 85 друкованих аркушів.

Нарешті, у звітному році акад. Д. І. Яворницький, укупі з частиною дійсних членів, наукових співробітників і аспірантів катедри, а також із співробітниками краєвого музею підчас археологічної екскурсії 26, 27, 28 і 29 червня перевів розкопи в с. Перещепино на Новомосковщині кургану неолітичної доби, який дає картину похорону того часу.

Керовник секції проф. М. В. Бречкевич у звітному році, крім керування секцією загальної історії при катедрі й семінаром підвищеного типу початкової культури при ІНО та головування в історично-філологічній секції Дніпропетровського Наукового при УАН Товариства, працював над монографією на тему: „Новые труды в области всеобщей истории й ближайшие задачи исторической науки“ та (українською мовою) над курсами: „Лекції історії початкової культури й „Лекції історії середньовіччя“ й підготував до друку розвідки: „Духовные феодалы на нижнем течении Вислы в начале XIV века“, „О достижениях Всесоюзной Академии Наук в области исторической науки за двести лет“ і рецензію на „Практичний російсько-український словник Гр. Сабалдира“, 1926 (українською мовою).

Надрукував кілька статей в місцевих газетах „Звезда“, між іншим — про Наукове Товариство при УАН („Звезда“, № 239). Нарешті, брав участь в археологічних розкопах в с. Перещепино на Новомосковщині, що під керівництвом акад. Д. І. Яворницького відбулись у червні 1926 року.

Науковий співробітник В. М. Євстафіїв у 1926 році обробляв тему „Французьке селянство напередодні Великої Французької Революції“ на підставі наказів третього стану (головним чином селянських) Естампського бальяту, виданих в Естампі року 1898, та відповідної наукової літератури французькою, німецькою й руською мовами. Як наслідок цієї праці, з'явилися дві його розвідки на два друкованих аркуші розміром кожна, на теми: 1) Ополченська повинність французького селянства напередодні Великої Французької Революції за наказами Естампського бальяту. 2) Шляхові податки й сільські шляхи в Естампському бальяті в кінці старого ладу. Дослід за наказами 1798 року. Першу з цих праць друкується в „Ювілейному збірнику Дніпропетровського ІНО“.

Секція робітничих та селянських рухів на Україні

Секція в 1926 році мала такий склад: керовник — проф. Злотников і аспіранти — О. Н. Пасюк, Е. А. Козар і Т. Т. Скубицький.

Секція в цілому під керівництвом проф. М. Ф. Злотникова в 1926 році продовжувала свої студії робітничого руху на півдні України

за матеріалами архіву „Горного управления юга России“ та Дніпропетровського Істпарту, наслідком чого були надруковані в журналі „Летопись революции“ роботи аспірантів: О. Пасюка — „Рабочее движение на предприятиях Новороссийского Общества“, ч. I (кн. 3 за 1926 рік), Т. Т. Скубицького „Летопись и революция“ (там же, кн. 3 за 1926 рік), а також готується до друку розвідку П. А. Козаря.

Робота окремих членів секції.

Проф. М. Ф. Злотников, крім керування секцією при кафедрі та семінаром підвищеного типу при ІНО для студій революцій 1905 і 1917 років, продовжував свою роботу про промисловість і торгівлю Росії в першій чверті XIX віку, наслідком чого виготовував до друку розвідки: 1) Очерки по истории торговли черноморских и азовских портов в конце XVIII и начале XIX веков. 2) Фабрично-заводская промышленность России в начале XIX в. (Критический очерк по истории русской промышленной статистики). 3) Очерк истории горнопромышленности России в конце XVIII и начале XIX веков.

Опрацьовував також розвідку на тему: „Борьба промышленного и торгового капитала в России после континентальной блокады“.

Дві перших розвідки проф. М. Ф. Злотникова друкується в „Ювілейному збірнику Дніпропетровського ІНО“.

Аспірант О. Н. Пасюк, крім студій загальноаспірантської історичної літератури, продовжував розробку питань: 1) Робітничий рух на підприємствах „Новороссийского Общества“ з 1905 до 1917 року (за архівними даними) і 2) Промисловість і торгівля на Україні до XVI ст. включно (на підставі друкованих джерел).

Аспірант П. А. Козар, крім студій загальноаспірантської історичної літератури, працював на підставі архівних і друкованих джерел над питаннями робітничого руху на півдні України й Катеринівської залізниці й історії дніпровських лоцманів. На останню тему готує до друку окрему спеціальну розвідку. Крім того, минулого року П. А. Козар зробив у Дніпропетровському Науковому при ІНО Товаристві доповідь про діяльність Дніпропетровського Краєвого Музею й брав участь в археологічних роботах 26 — 30 червня 1926 року.

Нарешті, зробив доповіді в Л. Кам'янці, в будинку відпочинку с. Перещепина й Катеринівської залізниці на тему з історії місцевого краю і робітничого руху.

Аспірант Т. Т. Скубицький, крім студіювання загальноаспірантської історичної літератури, продовжував свою працю по архівних джерелах з історії робітничого руху на півдні України в кінці XIX й на початку XX століть. В другій половині звітнього року Скубицький фактично вже не працював при кафедрі, вступивши до Московського науково-дослідного Інституту.

Робота секції української історії

Секція української історії при Дніпропетровській науково-дослідчій кафедрі українознавства, з проф. В. О. Пархоменком на чолі, офіційно

заснована наприкінці 1926 року й переживала організаційний період свого життя. В семінарі історії України при секції працювали аспіранти П. А. Козар і О. Н. Пасюк, що офіційно числяться в секції історії робітничих та селянських рухів.

Керовник секції проф. В. А. Пархоменко, крім вироблення плану роботи аспірантів та загального керування роботою тих дійсних аспірантів катедри, що брали участь у семінарі історії України, вивчав взаємовідносини жителів нашого степу з предками українського народу в VIII—XII в. в., головним чином з хозарами та печенігами. З опрацьованих 1926 року розвідок проф. В. О. Пархоменка друкується:

1) Київська Русь та хозари (в празькому журналі *Slavia*).

2) Колонізація Лівобережної України в дотатарську добу в „Ювілейному збірнику Дніпропетровського ІНО.

Надрукував також кілька рецензій на історичні видання в журналі „Червоний Шлях“ за 1926 рік. Крім того, зробив доповіді:

1. Час існування й місце знаходження Тмутаракани (на Керченському археологічному з'їзді 8 вересня 1926 року).

2. Роль хозарів у політичному житті Києва („в Товаристві Нестералітописця“ при Українській Академії Наук 19 грудня 1926 року).

3. Про архівний з'їзд у Харкові.

4. Про археологічний з'їзд у Керчі.

Останні дві доповіді прочитано в Дніпропетровському науковому при УАН товаристві

Секція історії української літератури й мови

Секцію затвердила Укрголовнаука лише наприкінці 1926 року. Зорганізовано її в складі керівника П. О. Єфремова й аспірантів В. К. Чаплі, Ф. О. Дубищева, Москаленка і К. А. Симоненка.

На перших, чисто організаційних, зборах секції наприкінці минулого року розглянуто питання про загальну й у спеціальностях аспірантську літературу про календарний план роботи аспірантів, про розподіл між членами секції праці рецензування статей і розвідок на історично-літературні, лінгвістичні й методологічні питання по біжучих наукових і загальних журналах, про теми для самостійних робіт аспірантів, про термін і програму засідань секції й т. ін.

Робота окремих членів секції.

Керовник секції П. О. Єфремов опрацьовував далі монографії: „Натуралізм в українському письменстві“, „Українські письменники-катеринославці“ та „Історична повість в українській літературі“. Розпочав „Нарис з історії української літературної мови в зв'язку з еволюцією стилю“.

Крім того, опрацьовував розвідки: „Іван Франко“, „Акад. М. С. Грушевський, яко історик письменства“, „Письменник-кольорист; до літературного українського руху на Катеринославщині“, „До питання боротьби за Шевченка“ та „Відгуки літописних легенд у народній творчості“. Дві

перших розвідки в спопуляризованому й скороченому вигляді надруковано в журналі „Зоря“ (кн. 17 — „Іван Франко“ і кн. 22 — „Сорокалітній подвиг“, а третя має друкуватися в академічному збірнику на честь Д. І. Багалія).

Крім того, надруковано р. 1926 згадки про Франка „З випадкових зустрічів“ („Зоря“, кн. 17) і кілька рецензій в тому ж таки журналі (кн. 22 за 1926 р. і кн. 1 за 1927 р.). Нарешті зробив у ювілейні Франкові дні кілька доповідей: 1) в Дніпропетровському науковому при УАН товаристві — „Наукова й літературна діяльність Івана Франка“; 2) в „Будинку освіти“ — „Літературна спадщина Івана Франка“ і 3) в Окрпартшколі — „Соціальні й політичні мотиви в творчості Івана Франка“.

Аспірант В. К. Чапля, крім студіювання загальноаспірантської літератури, написав розвідку „Говірка с. Миколаївки“. Опрацював тему „Українська версія світового сюжету „Камінний Господар“ Л. Українки“. Складав мовознавчий словничок. Написав і здав до друку „Василь Мисик — поет“.

Видрукував розвідки та статті: „В. О. Корнієнко“, „1905 рік в українському письменстві“, „Удари молота і серця“ (про Еллана) „Зоря“. „Окличник новітньої краси“ (про Коцюбу), „Культура мови“ (в „Культурі й Побуті“), „Уваги до проекту українського правопису“ в „Культурі й Побуті“.

Близько двадцяти рецензій і заміток про окремі видання в „Зорі“, Робив доповіді: „Шевченко серед сучасників“ (будинок освіти), „Шевченко на тлі доби“ (клуб учителів залізничників), „Про Франка“, „Наукова грам. в школі“ — на зборах учителів-українізаторів. Виготовував доповідь „Пушкін укр. мовою“, яку має зачитати на засіданні секції мови й літератури. Написав статтю на цю тему.

Крім того, видрукував оповідання й вірші „Каламуття“ і інші оповідання, разом сім. Кілька віршів.

Перекладів надрукував два — з Некрасова й Конопницької (вірші). Здав до друку переклад оповідання Мультатулі (з німецької) „Буйвіл на Яві“.

Здав до друку збірку оповідань, повість „Вітряно“ й інш.

Аспіранта Ф. О. Дубіщева затвердила Укрголовнаука наприкінці 1926 року; крім студіювання загальноаспірантської літератури, працював над історично-літературною темою: „Досвітки“ в літературній спадщині П. О. Куліша“ і лінгвістичною: „Спостереження над розвитком мови в дитини“.

Аспірант А. А. Москаленко, затверджений від Укрголовнауки наприкінці 1926 року, крім студіювання загальноаспірантської літератури, написав критичну розвідку з приводу Української граматики Шаля й Горецького і зробив кілька доповідей на історично-літературні й лінгвістичні теми, напр. — про революцію 1905 року за даними української белетристики, про Лесю Українку, про Франка — в ІНО, про формальну граматику Шаля й Горецького — в товаристві учителів-українізаторів та інш.

Аспірант К. Симоєнко, затверджений від Укрголовнауки наприкінці 1926 року, крім студіювання загальноаспірантської літератури, написав і надрукував за підписом „К. Гаєвський“ розвідку: „Дещо про сучасну народню творчість“ („Зоря“, кн. 24) та розвідку: Соціальна природа персоналів „Дизгармонії“ Винниченка.

Звіт про діяльність секції мистецтва в Харкові науково-дослідчої катедри мистецтвознавства в Києві з 18 жовтня 1926 року до 1 квітня 1927 року

Секція мистецтва в Харкові науково-дослідчої катедри мистецтвознавства в Києві заснована постановою Президії Укрнауки в засіданні 18 жовтня 1926 року. Складається секція з двох підсекцій: а) українського мистецтва та б) східного мистецтва.

Загальне керівництво працею усієї секції доручено проф. Д. П. Гордієву. До 1 квітня 1927 року секція мала двох осіб, що одержували платню: дійсний член Д. П. Гордієв та науковий співробітник Є. В. Берченко; крім того, одна аспірантка — М. О. Щепотьєва, що теж одержувала платню.

За минулий час мали командировки: проф. Д. П. Гордієв — на Кавказ та проф. С. А. Таранушенко — до Ленінграду та Москви.

За звітний час секція мала: 3 об'єднаних засідань обох підсекцій. Перше та друге засідання мали переважно організаційний характер. На першому засіданні зачитано та ухвалено плани праць на 1926 — 27 рік таких членів секції: б) підсекції українського мистецтва — проф. С. А. Таранушенка, наукового співробітника Є. В. Берченко й аспірантки М. О. Щепотьєвої; в) підсекції східного мистецтва — проф. Д. П. Гордієва, наукових співробітників Е. О. Нікольської, К. А. Берладіної й Т. О. Івановської, а також план спільної праці членів підсекції східного мистецтва.

На третьому засіданні заслухано:

1) Звіти про літні командировки 1926 року таких членів секції: підсекції українського мистецтва — проф. С. А. Таранушенка, наукового співробітника Є. В. Берченко й аспірантки М. О. Щепотьєвої; підсекції східного мистецтва: наукового співробітника О. О. Нікольської, К. Я. Берладіної й Т. О. Івановської.

2) Доповіді: дійсного члена Д. П. Гордієва на тему: „Про колекцію оригінальних харківських архітектурних рисунків, що належать до першої половини XIX сторіччя“ та дійсного члена С. А. Таранушенка: „Про нову літературу в галузі українського мистецтва за останні роки“.

До складу підсекції українського мистецтва увійшли члени, що до жовтня 1926 року працювали в секції мистецтва науково-дослідчої катедри української культури, а саме: дійсний член С. А. Таранушенко, колишній керівник названої секції, науковий співробітник Є. В. Берченко і аспірантка М. О. Щепотьєва.

Аспірантка М. О. Щепотьєва виїздила наприкінці 1926 року до Києва для своїх чергових праць.

Підсекція українського мистецтва, що нині складається тільки з двох членів і перебуває в процесі свого формування, не провадить загальної праці в засіданнях, а кожний із двох названих її членів працює за індивідуальним планом, що заслуханий та прийнятий на об'єднаному засіданні всієї секції.

Праця цих двох членів така:

Дійсний член С. А. Таранушко зачитав доповіді:

1. Нова література в галузі українського мистецтва за останні роки. (В засіданні секції).

2. Спогади про Нарбута.

Здав до друку та надрукував.

1. Рідкий стародрук („Бібліологічні Вісті“, 1926, № 4, стор. 16—21).

2. Про Полуботчишину сорочку.

3. Спогади про Нарбута.

Науковий співробітник Є. В. Берченко зачитала доповіді:

1. Збирання матеріалів що до настінних розписів українських селянських хат за час командировки влітку 1926 року по селах Катеринославщини. (В засіданні секції мистецтва).

2. Настінні розписи українських хат на Катеринославщині (пробка колекції, зібраної влітку 1925 року). (В засіданні етнологічно-краєзнавчої секції катедри української історії).

3. Виставка старо-руського мистецтва в Берліні в листопаді 1926 року по вид. Veröffentlichungen des Kunstarchivs № 22/23, Berlin, 1926. (В засіданні підсекції східного мистецтва секції мистецтва).

Зачитала публічну лекцію в музеї Слобідської України на тему: „Кольорові розписи українських селянських хат“.

Надрукувала:

Лінійні композиційні схеми в орнаменті деяких українських килимів („Наук. Збірн.“ Харк. наук.-досл. кат. історії укр. культ. ч. 2 — 3).

Здала до друку:

1. Про настінні розписи українських хат на Катеринославщині.

2. Як збирати матеріали що до настінних розписів. (Друкуватиметься в збірниках н. - д. катедри укр. історії, присвячених шануванню акад. Д. І. Багалія).

До складу підсекції східного мистецтва увійшли члени, що працювали в галузі мистецтва до жовтня 1926 року по різних секціях катедри європейської культури, а саме — наукові співробітники: О. О. Нікольська, К. Я. Берладіна, Т. О. Івановська, М. Ю. Лейтер і позаштатна аспірантка О. Ф. Степанова.

Керовництво працею цієї підсекції доручено дійсному членові Д. П. Гордієву на умовах періодичних тимчасових приїздів до Харкова та керовництва експедиціями членів підсекції по Кавказу.

Праця членів цієї підсекції така; підсекція мала 5 засідань, де зачитано такі доповіді:

Наук. співроб. К. Я. Берладіна. 1. Відомості з історії Вірменії.

2. Кам'яні рельєфи Вірменії найстародавнішого періоду.

3. До питання про іконографію плащаниці.

Дійсний член Д. П. Гордієв.

Про м'гвімські та інші сницарські двері.

Наук. співроб. Т. О. Івановська. 1. До питання про еволюцію кавказького передісторичного мистецтва (мистецтво щитовидних бляшок).

2. Риси занепаду мистецтва бронзової індустрії по деяких пам'ятках Закавказзя.

Наук. співроб. О. О. Нікольська. 1. Будівництво Вірменії найстародавнішого періоду.

2. Вірменські рукописи монгольської доби у ечміядзинській книгозбірні.

Крім того, члени підсекції зачитали такі доповіді:

А) У Всеукраїнській Асоціації Сходознавства:

Наук. співроб. К. Я. Берладіна. Матеріали до грузинського образотворчого шитва.

Дійсн. член Д. П. Гордієв. 1. Мозаїки Грузії.

2. До стиметичної характеристики мартвільського розпису.

3. Про Мгвімта розпис базиліки, що там є.

Наук. співроб. Т. О. Івановська. 1. Типологічна класифікація кавказьких передісторичних прямокутних пряжок.

Наук. співроб. О. О. Нікольська. Рукописи майстра Ованеса з Гізана.

Б) В Харківському науковому товаристві:

Дійсн. член Д. П. Гордієв. Інформаційна доповідь про наукову діяльність у галузі культурно-історичних дисциплін на Кавказі, зокрема КІАІ.

Праці, здані до друку:

Наук. співроб. К. Я. Берладіна. 1. Пам'ятки грузинського образотворчого шитва XVI ст. в музеї Мінгрелії. (Ізв. КІАІ, т. V).

2. Пам'ятка грузинського образотворчого шитва XVII сторіччя. („Східний Світ“, т. II).

Дійсний член Д. П. Гордієв. 1. Про колекцію оригінальних харківських архітектурних рисунків, що належать до першої половини XIX ст. Збірник, що має друкувати УАН на пошану акад. Д. І. Багалія).

2. До стилістичної характеристики мартвільського розпису. („Східний Світ“, т. II).

3. Про м'гвімські сницарські двері. (Вісн. Міз. Грузії).

Науков. співроб. Т. О. Івановська. Кавказькі бронзові бляшки в Харківському археологічному музеї („Східний Світ“, т. II).

Наук. співроб. О. О. Нікольська. 1. Пам'ятки монгольської культури з села Карш. („Східний Світ“, т. I).

2. Рукописи майстра Ованеса з Гізана. („Східний Світ“, т. II).

Праці, виготовані до друку:

Науков. співроб. М. Ю. Лейтер. Стилiстичний та iконографічний опис підлогових мозаїк на території Херсонесу.

Асп. О. Ф. Степанова. Пам'ятки дерев'яного різьбярства в музеї українського мистецтва в Харкові.

Рік роботи Інституту Тараса Шевченка

65 річниця Шевченка призвела до заснування в Харкові спеціального науково-дослідчого Інституту Тараса Шевченка, що поставив собі за мету збирати та зосереджувати матеріали про самого Шевченка насамперед, а потім і взагалі про українське письменство XIX—XX ст. Організацію подібного інституту намічено після Жовтневої революції, коли був оголошений лозунг: „замість культу Шевченка—наукове дослідження поета та його доби“. За зразки для нової установи стали: старий „Пушкинський Дом“ у Ленінграді й нові Інститути Леніна та Маркса й Енгельса.

Відповідно до основних завдань Інституту роботу його поділено на дві частини. По-перше, має бути Будинок Шевченка—музей і бібліотека, де згущувалися б усякі—рукописні, друковані, меморіальні тощо—матеріали, що освітлюють і самого Шевченка, і його добу, і все нове українське письменство, якого найславнішим представником він був. По-друге, Інститут має низку кабінетів, що ставлять за своє завдання науково розроблювати історію українського письменства, користуючись і збірками самого Інституту, і матеріалами інших установ. За основні кабінети вважається шість: 1) кабінет біографії Шевченка, 2) кабінет дослідження Шевченкової творчості, 3) кабінет бібліографії Шевченка й нової української літератури, 4) кабінет дошевченківської літератури, 5) кабінет післяшевченківської літератури, 6) кабінет жовтневої літератури.

З багатьох причин, що деякі з них відзначимо нижче, Інститут не має змоги одразу ж повести роботу по всіх лініях. Проте, рік роботи дав уже певні досягнення, які дають підставу сподіватись на краще майбутнє.

В колекціях Інституту є чимало цікавих і ще невідомих матеріалів, що вже тепер спинають на себе увагу дослідників. Так, О. Дорошкевич, Мих. Новицький використовували Шевченкові автографи (листа до М. Макарова та інш.). І. Айзеншток, О. Дорошкевич, Михайло Могилянський вивчали автографи Кулішеві (надзвичайної ваги листування з М. Лободовським).

Окремі дослідники користувалися й з автографів І. Манжури, Я. Щоголева, І. Нечуя-Левицького й інш. Дещо не притягало до себе уваги, хоч і має велике наукове значіння, як, напр., архів „Червоного Шляху“ за роки 1923—1925.

Науково-дослідча робота Інституту протягом минулого року не розподілялася по кабінетах: цим уникнуто дроблення тих невеликих сил, що згущувалися коло Інституту. А в тім, можемо вже тепер намітити кілька праць колективних, що стануть за основу майбутніх кабінетів. Так, група київських дослідників (О. Дорошкевич, М. Новицький, Б. Навроцький) ставить собі за мету простудіювати початкові роки поетичної діяльності Шевченка (до 1843 р.), досі мало розроблені. У Харкові організується планомірна робота коло дослідження харківських письменників 20—40 років—попередників Шевченка (І. Айзеншток, А. А. Шамрай, П. Тиховський та інш.). У Харкові ж таки М. Плевако почав широкі бібліографічні досліді, а С. Пилипенко і Вол. Коряк заходились коло

дослідження сучасної жовтневої літератури. Крім того, Інститут скупив коло себе досить значні кадри фахівців, які хоч і не беруть безпосередньої участі в щоденній роботі, проте, охоче підтримують усі його заміри.

Незабаром вийде в світ перший збірник Інституту із статтями: 1. Айзенштока („Організація шевченкознавства“), акад. Сергія Єфремова, акад. Дм. Багалія („Шевченко й селянин у переказах і дійсності“), Ол. Дорошкевича („До питання про вплив Герцена на Шевченка“), В. Петрова („Різдво 1846 року в Києві“), В. Державина („Лірика й гумор у Шевченковому щоденнику“), Б. Якубського („До соціології Шевченкових епітетів“), Б. Навроцького („Деякі композиційні особливості „Гайдамаків““), П. Тиховського („На шляху до академічного видання творів Шевченка“), П. Филиповича („Перший руський переклад Шевченка“), Гр. Майфете („Англійський переклад Шевченка“), М. Новицького („Нові матеріали до біографії Шевченка“), В. Міяковського („Нові матеріали до біографії М. Гулака“). Збірник виходить накладом ДВУ.

Незабаром же Інститут сподівається випустити й кілька зошитів своїх „Праць“.

Готується до друку: 1) велика робота Мих. Новицького про Шевченка й „Общество мочемордия“ за зовсім новими й оригінальними матеріалами; 2) збірник статей про початкові роки творчості Шевченка (О. Дорошкевича, М. Новицького і Б. Навроцького) і 3) збірник статей про літературу дошевченківської доби (І. Айзенштока, А. Шамрая, П. Тиховського).

Нарешті, до цього річного свята шевченківського Інститут випустив цілу серію творів Шевченка з відповідними передмовами та поясненнями. До цієї серії увійшли: „Катерина“ (О. Дорошкевич), „Наймичка“ (Б. Навроцький), „Марія“ (П. Филипович), „Сон“ і „Кавказ“ (Д. Багалій), „Бретик“ (Д. Багалій і І. Филипович), „Художник“ (І. Айзеншток), „Назар Стодоля“ (А. Шамрай), „Гайдамаки“ (М. Горбань і А. Річицький), „Капітанша“ (М. Плевако), „Княгиня“ (С. Пилипенко). Серію цю призначено для широкого читача та разом з тим поправний, перевірений текст творів може стати в пригоді навіть для дослідження поета.

Значність проробленої роботи стане зрозуміліша, коли нагадати, що Інститут почав свою діяльність з дуже обмеженими коштами і без жодного приміщення. І досі, маючи вже певні досягнення, маючи деякий інвентар, Інститут ховається по приватних хатах своїх співробітників. Усі заходи що до відведення Інституту власного приміщення до цього часу не дали ніяких наслідків. Хотілося б думати, що хоч на другий рік свого існування Інститут собі приміщення знайде.

Науково-дослідча катедра літературознавства при Харківському ІНО

Науково-дослідча катедра літературознавства при ХІНО має чотири секції: 1) теорії й методології; 2) української літератури; 3) російської літератури; 4) західно-європейської літератури.

Існує з осені 1926 року утворена злиттям кол. історично-літературної секції катедри історії європейської культури й кол. секції української літератури катедри історії української культури.

Особовий склад катедри :

Керовник катедри й секції теорії та методології — проф. Білецький ; керовник секції української літератури — проф. Плевако ; керовник секції руської літератури — проф. Жінкін ; керовник секції західньо-європейської літератури — проф. Плеський.

Наукові співробітники : Габель, Лезін, Чучмарьов, Шамрай, Щепотьєв, Ткаченко, Панченко, Тиховський, Самарін, Єфімова, Айзеншток, Єременко, Сирокомська, Лейтес.

Аспіранти : Розенберг, Доленго, Яшек, Майфет, Петренко, Савченко, Ізотов, Панов, Полішук, Федоровська, Івановська, Сорокін, Єрохін. Легавко, Левенсон, Утевський. Отже, разом у катедрі працює 34 особи: 4 керовники, 14 наукових співробітників і 16 аспірантів.

Цілком українською мовою володіє 75% особового складу, решта закінчує українізацію на осінь 1927 року.

Основне завдання науково-дослідчої роботи катедри є вивчення питань теорії та методології літератури на матеріалі української, руської й західньо-європейських літератур. Основні питання, що стоять в операційному плані 1927 року, такі: 1) питання про соціологію літературних стилів, 2) питання про соціологію літературних смаків.

Конкретизуючи ці загальні теми, катедра в найближчу чергу поставила собі: 1) дослідження критичних тлумачень і сприйнять української літератури руськими читачами й критиками XIX — XX в.в.; 2) вивчення паралельних процесів у розвитку літературних стилів XIX — XX в.в. на Заході, на Україні й РСФРР, зокрема літературного стилю УСРР і РСФРР післяжовтневої доби (тема найближчої роботи: „Символіка й стилістика Жовтня в поетів РСФРР і УСРР“). Секція української й західньо-європейських літератур працює, крім того, над питанням про західні впливи в новій українській літературі. Більшість робітників катедри до осені 1926 року провадила вже роботу за певними індивідуальними планами, а тсму, поруч із новими поставленими їм завданнями, вони закінчують раніш розпочаті роботи. Цим пояснюється трохи різномірний характер друкованих і підготованих до друку наукових робіт співробітників катедри. Число цих робіт взагалі дуже велике.

Керовник катедри проф. Білецький до 15 лютого 1927 року надрукував і здав до друку: 1) статтю „Проза взагалі й наша проза 1925 року“. („Червоний Шлях“, 1926, 2 — 9); 2) збірник тем, завдань і питань з бібліографією — з поетики, методології літератури й історії руської критики XX в. (підручник для вузів); 3) статтю про творчість П. Тичини (для видання руських перекладів Тичини); 4) статтю про творчість Загула (як вступ до нового збірника Загула „Мотиви“); 5) дві статті з історії русько-українських літературних відносин XVII в. (для збірників Академії Наук РСФРР і Української Академії Наук). Крім того, вів далі роботу для „Великої радянської енциклопедії“

(в - осени 1926 р. написав статті: Біографічна метода; Вишня, Вовчок, Вороний, Вишенський, Винниченко, Вірші). Разом з науковими співробітниками Габель, Єфімовою, Давидович здав до друку перший збірник „Досліджень і матеріалів з історії руської літератури XIX в.“, „Руський романтизм“. Разом з Айзенштоком, Розенбергом, Кагановим і Державіним закінчував перегляд і доповнення матеріалів „Словаря - справочника русской литературы“.

Айзеншток редагував і дав вступні статті до збірки творів українських класиків: Гулака-Артемовського і Манжури; виготовував і здав до друку збірку маловідомих і невиданих матеріалів з історії української літератури першої половини XIX в.—„Украинские Пропилеи“; надрукував ряд статей про Шевченка, Франка („Червоний Шлях“), про тексти Котляревського („Записки іст.-філ. відділу ВУАН“), про Квітку („До історії видань творів Квітки“—„Бібліологічні Вісті“), про видання українських класиків взагалі („Шлях Освіти“).

Крім того, вів далі роботу над книгою про русько-українські відносини першої половини XIX в. (українська стихія в руській літературі 20—40 р.р. XIX в.) і над складанням бібліографічного покажчика книг і статей у питаннях поетики.

Науковий співробітник Лезін здав до друку дві методологічні роботи:

- 1) Схема марксистської методи вивчення художньої творчості;
- 2) Спроба погодження психологічної методи з марксистською.

Науковий співробітник Чучмарьов надрукував велику статтю про формальну методу в літературі („Червоний Шлях“).

Аспірант Розенберг надрукував статті „Творчість робфаківця“ і „До характеристики філософічних поглядів Потебні“.

В ч. 2—3 „Наукового Збірника Харківської катедри історії української культури“ вміщено статті: Шамрая „До тексту творів Квітки“, Тиховського „Дві балади про могили під Бриковом на Волині“, Панченка „До питання про дитячу літературу в школі соцівху“. Крім того, Шамрай надрукував „Підручник історії української літератури“ і низку статей і рецензій.

Науковий співробітник І. Ткаченко надрукував науково-популярну статтю про І. Франка і статтю „Літературна історія роману „Повія“ П. Мирного“ („Червоний Шлях“).

Керовник секції української літератури М. Плевако видав перший том „Хрестоматії нової української літератури“, надрукував статтю про творчість М. Чернявського („Червоний Шлях“), редагував збірку творів Глібова.

Аспірант Майфет надрукував у „Червоному Шляху“ й випустив окремою книжкою „Матеріали до характеристики творчості „Тичини“, а також низку статей у „Плужанині“ в питаннях техніки оповідальної прози.

Керовник секції руської літератури проф. Жінкін надрукував у „Червоному Шляху“ статтю про частушки й коломийки і, ведучи далі

вивчення цих новітніх форм усної творчості, здав до друку статтю з цієї ж галузи до збірника ВУАН; крім того, здав до друку в журнал „Zeitschrift für slavische Philologie“ статтю про Лермонтова.

Науковий співробітник Єфімова, крім статей, згаданих вище, виготувала до друку статтю „Проблема гротеску в творчості Достоевського“ („Науковий збірник катедри історії європейської культури“). Науковий співробітник Самарін закінчував працю про Пушкіна (головним чином про „Євгенія Онегіна“). Науковий співробітник Сирокомська закінчила роботу „Видение Петра Пахаря, памятник социальной литературы в Англии XIV в.“.

Аспірант Левенсон надрукувала в журналі „Червоний Шлях“ статтю про сучасний англійський роман і про інші новини західньо-європейської літератури.

Науковий співробітник Лейтес надрукував низку оглядів і критичних заміток про сучасні західньо-європейські літератури в „Культурі й Побуті“, в журналі „Вопліте“ й інш.

Друковані роботи є у 95% всього складу катедри; решта або має иготовлені до друку праці, або закінчує їх.

Як видно з короткого переліку, більшість праць друковано в періодичних виданнях — загальних і спеціальних; свого наукового збірника катедра ще не мала. Між тим, на осінь 1927 року буде закінчена низка методологічних праць і праць з порівняльного вивчення української літератури, переважно нової, що в цілому складуть збірник не менш, як на 20 — 25 друкованих аркушів.

Більшість дійсних членів, наукових співробітників і аспірантів катедри, крім того, провадить і педагогічну роботу: так, т.т. Білецький, Жінкін, Габель, Самарін, Плевако, Шамрай, Ткаченко працюють у ХІНО; т.т. Лезін, Чучмарьов, Розенберг, Ізотов, Єременко — по різних робфаках, профшколах, вузах.

На пленарних засіданнях катедри за січень — березень 1927 року зачитано такі доповіді:

Розенберг. З досліджень над синтаксою великоруського білінного епосу. — З історії історико-літературної термінології.

Доленго. Спроба пристосування рефлексологічної методи до аналізу поетичних творів.

Єрохін. Соціальна обумовленість форми.

Білецький та Жінкін. Про нові роботи з історії руської літератури.

Сирокомська. Про французького письменника XIX — XX в. Леона Блуа.

Левенсон. Про книжку Baldensperger'a „L'évolution des idées dans l'émigration française“.

Нормальній роботі катедри перешкоджав скрутний матеріальний стан більшості її робітників, особливо наукових співробітників і аспірантів, які примушені шукати сторонніх заробітків. Дуже мало катедра одержує на наукові приладдя.

Звіт науково-дослідчої катедри історії культури та мови при Ніженському ІНО з 1 жовтня 1925 до 1 жовтня 1926 року

Науково-дослідча катедра історії культури та мови при Ніжинському Інституті Народньої Освіти поділяється на три секції: 1) античної культури, 2) української й російської історії, 3) історії української та російської літератури.

Крім цього, в адміністративному відношенні до Ніжинської катедри прикріплено педолого-педагогічну секцію Харківської катедри педології та педагогіки.

Персональний склад установи:

Керовник катедри й секції української й російської мови та письменства — проф. В. І. Резанов.

Керовник секції античної культури — І. Г. Турцевич.

Керовник секції укр.-рос. історії — М. М. Бережков.

Керовник-педолого-педагогічної секції при Харківській науково-дослідчій катедрі — Я. М. Колубовський.

Дійсні члени: Є. А. Рихлик, О. І. Покровський.

Наукові співробітники: А. Г. Єршов, О. О. Карпенко, М. Н. Петровський і К. Т. Штепа.

Аспіранти: Ф. П. Олексіїв (секція античної культури), В. А. Фесенко (секція укр.-рос. історії), І. Я. Павловський (секція укр.-рос. літератури), І. Д. Миронець (секція укр.-рос. літератури), Г. О. Костенецький (секція укр.-рос. літератури), М. А. Рябко (педолого-педагогічна секція), М. С. Косенко (педолого-педагогічна секція), С. Ю. Борисенко (педолого-педагогічна секція), Г. Д. Бутко (педолого-педагогічна секція), В. К. Пухтинський (секція античної культури), П. В. Одарченко (секція українсько-російської літератури), В. П. Котляров (педолого-педагогічна секція), О. П. Пулінець (секція українсько-російської літератури) і П. О. Кононенко (педолого-педагогічна секція).

Робота катедри була така:

1) друкували та виготовляли до друку праці окремих робітників катедри.

2) заслухували та обговорювали наукові доповіді на засіданнях катедри.

3) аспіранти вивчали джерела та підручники й монографії під керівництвом дійсних членів катедри, а також збирали та обробляли матеріали для своїх самостійних наукових праць.

Робота секції педолого-педагогічної полягала: а) у вивченні покликання учнів м. Ніжена (складено потрібні анкети для обслідування учнів, що кінчають семирічку); б) у складанні та обробці професіограми педагога; в) у заслуханні та обговорюванні доповідей з окремих питань, які виникали в процесі праці; в семінарі підвищеного типу, що його організувала секція, зроблено 12 доповідей за планом та 6 поза планом.

Головні теми:

Резанов — „Драма українська“.

Бережков — „До історії Чернігівщини“.

Покровський — „Про „Коммунистический Манифест“, „Маркс та Арістотель“.

Турцевич — низка статей з римської історії.

Рихлик — „Українські мотиви в польській літературі“.

Карпеко — „Реврух на Україні“.

Петровський — „Літопис Самовидця“.

Штепа — „З історії релігій античного світу“, „Про вільних робітників античної Еллади“.

Єршов — „Цехи Лівобережної України“.

Павловський — „Український фольклор“.

Фесенко — „Українська література“.

Олексіїв та Пухтинський — „Римська культура“.

Костенецький — „Укр.-рос. література“.

Миронець — „Твори Коцюбинського“.

Проф. Колубовський — „Педологія“.

Рябко — „Вивчення поведінки дітей“.

Косенко — „Вивчення професійної орієнтації учнів“.

Борисенко — „Вивчення профпокликання учнів“.

За 1926 рік надруковано:

Проф. Резанов — 1. I—III в.в. „Драма українська“. (Збірн. Істор.-Філол. Від. УАН, № 7). 2. Етюд „Т. Г. Шевченко й Я. Г. Кухаренко“. (Наук. Збірн., 1925 р.).

Дійсний член проф. Рихлик — 1. З літератури про чехів на Україні. (Етногр. Вісник, 1926 № 2). 2. Огляд змісту польського етнографічного часопису *Lud.* (Там же, кн. 3). 3. Рецензія на *Narodopisny Věstnik*, 1926, № 1—2. (Там же, кн. 3). 4. Слов'янофілство Кирило-Методієвського братства. (Записки Ніж. ІНО, кн. 6). 5. Огляд музичного життя Чехословаччини. (Музика, 1925, 9 і далі).

Наук. співроб. Карпеко — 1. З історії революційного руху 1905 р. серед студентства в Києві. (Збірн. „1905 р. у Києві“).

Наук. співроб. Штепа — 1. Нариси з історії античної й християнської демонології. (Записки Ніжинського ІНО, кн. 6).

Наук. співроб. Петровський — 1. До питання про певність відомостей „Літопису Самовидця“ й про автора літопису. (Записки Ніж. ІНО, кн. 6). 2. Рецензія на статтю Крип'якевича „Студії над державою Б. Хмельницького“. (Україна, 1926 р., кн. 5). 3. Чи існувала на Україні власна монета за часів Богдана Хмельницького. (Наук. Збірн., 1926 р.).

Наук. співроб. Єршов — 1. До історії цехів на Лівобережжі XVII—XVIII в.в. 2. Рецензія на „Введение в русскую историю“ Пичети. (Україна, 1926, кн. 2—3).

Робота катедри в цілому й робітників її зокрема провадилась у нормальних умовах та інтенсивно, з де-далі більшою енергією й продуктивністю.

Для поліпшення ж роботи потрібні наукові командировки, при чому в ніжинських умовах життя вони потрібні більше, ніж де-будь по великих містах. Далі, потрібні кошти на видавничу діяльність, оскільки Інститут не може містити в своїх виданнях усі праці катедри; треба

збільшити спеціальне забезпечення й аспірантські стипендії і, нарешті, треба видати ліцензії на придбання літератури за кордоном, без якої часто працювати неможливо.

Виготовлено до друку:

Керownik катедри — проф. В. І. Резанов: 1) IV вип. „Драми української“ — друкується в збірнику УАН, № 7. 2) Етюди о пролетарском литературном творчестве, II — друкується в „Зап. Ніженського ІНО“, кн. 7. 3) До історії українських впливів на Московщину: ростовська драма українського стилю „Венец Димитрію“ 1704 року — для збірника на пошану акад. Д. І. Багалія.

Керownik секції античної культури — проф. О. І. Покровський:

1) Ідеалізація скитів у грецькому та римському письменстві — друк. в „Записках Іст. Від. УАН“. 2) Про III розділ „Комуністичного Маніфесту“ — у вид. УАН. 3) Proletarii — „Зап. НІНО“, кн. 7.

Дійсний член — проф. Є. А. Рихлик: 1) З етнографічних студій: 1. Село Вільшанка на Житомирщині в світлі лексики — „Зап. НІНО“, кн. 7. 2) Підручник для чеських трудшкіл на Україні — Центр. Вид. Народів у Москві. 3) Опера Кишки Згерського про Олександра І.

Наук. співроб. К. Т. Штепа: 1) Нариси з історії антично-християнської демонології — „Зап. НІНО“, кн. 7.

Наук. співроб. М. Н. Петровський: 1) Надання м. Ніжену магдебурзького права р. 1925 — у вид. Істор. Секції УАН. 2) Василь і Юрій Дунін-Борковський — там же. 3) З легенд Хмельниччини — там же. 4) Три Поповичі — „Зап. НІНО“, кн. 7.

Наук. співроб. А. Г. Єршов: 1) Про джерела, час складання й автора „Повести пространной“. 2) Ніженські цехи в першій половині XVII в. — обидві статті у вид. Іст. Секц. УАН. 3) „Лет. Повеств.“ А. Рігельмана і „Кр. Лет. Мал. России“ В. Рубана — „Зап. НІНО“, кн. 7.

Аспірант П. В. Одарченко: „Die schlesische Weber“ Г. Гайне в перекладі Лесі Українки — „Зап. НІНО“, кн. 7. (переклад „Ткачів“, надісланий до редактора нового видання творів Л. Українки, Б. Якубського, для друку).

Аспірант І. Д. Миронець: Невидані уривки Коцюбинського: „Мати“, „Павутиння“, „Червоне й чорне“, „Над вечір у Неаполі“, „Загублений рай“ та інші.

Короткий звіт науково-дослідчої катедри при Кам'янець-Подільському ІНО за 1925/26 рік

Науково-дослідча катедра при Кам'янець-Подільському Інституті Народної Освіти поділяється на секції: економіки, языка та побуту, прикладної ботаніки й неорганічної природи.

Персональний склад катедри такий:

Керownik катедри й секції языка та побуту — дійсний член, проф. І. А. Любарський.

Керownik секції економіки, дійсний член, проф. В. О. Геринович.

Керовник секції прикладної ботаніки, дійсний член, проф. Н. Т. Гаморак.
Керовник секції неорганічної природи, дійсний член, проф. О. В. Красовський.

Наукові співробітники: М. В. Курневич, О. С. Мельник, О. З. Неселовський.

Аспіранти: В. М. Гагенмайстер, А. П. Добуш, М. П. Вікул, В. І. Пальчевський, Ф. С. Панасюк, І. В. Кіндрат, І. М. Стойкевич, І. З. Чекурлій.

Всі члени катедри — природні українці й літературною мовою українською володіють добре.

Як інституція при ІНО катедра користується бібліотекою ІНО, його кабінетами й ботанічним садом.

У всіх секціях НДК провадилося планову науково-дослідчу роботу, при чому розроблювано чергові наукові питання що до язикознавства взагалі й подільського зокрема — до народного господарства країни в умовах минулого й сучасного життя й до питань про засоби поліпшення цього господарства.

У наслідок роботи членів НДК надруковано:

І. А. Любарський, проф. — 1. До словотворного питання. Кам'янець, 1926. — 2. Сучасне язикознавче висвітлення *Coine*. Кам. Под., 1926.

О. С. Мельник, проф. — Суданська трава та її поживна вартість. Кам'янець, 1926.

В. О. Геринович, проф. — Географія та її місце в системі наук.

О. В. Красовський, проф. — Геологічні дослідження на Ольгопільщині в 1921 році. Кам. Под., 1926.

А. З. Неселовський — 1. Наймити та наймички на Поділлі в XVIII ст. — 2. Подільський третинник.

А. П. Добуш — До харчового питання на Поділлі.

М. В. Курневич — 1. До питання про систему педпрактики на факсовиху ІНО.

2. З приводу II педконференції вузів Поділля. „Наукові записки ІНО“, 1926.

Протягом 1926 року відбулося 11 екскурсій НДК в різні місцевості Кам'янецьчини з метою дослідження природи ґрунтів, рослинності, стану скотарства, побуту, мови, а також для археологічних розшуків.

Успішній та нормальній праці катедри перешкоджала відсутність коштів на екскурсії та командировки, а також недостача коштів на зарплату та на наукові потреби.

Члени катедри брали участь у педагогічній праці тим, що майже всі вони викладають по вузах, у профшколах та трудшколах; дехто працює в Окрметодкомі.

З виробництвом катедра мала звязок, досліджуючи питання, тісно звязані з господарством Кам'янецьчини й що з'ясовували способи найкращого використання її продукційних сил.

Виготовлено до друку:

Проф. Любарський — 1. Три дрібніших питання українського правопису.

2. Деякі прояви рівнобіжного ступінювання інтонації.

3. Лінгвістичні екскурсії.

4. Ukrainische handschriftliche Überlieferung der Mohileujana.

Проф. Геринович — 1. Дністер як торговий шлях.

2. М. Кромер як джерело історичної географії.

3. Кам'янецьчина. В. П. — Населення й його економічна діяльність.

(Всього на 7 арк.).

Наук. співроб. А. Неселовський — Грошові знаки та грошові рахунки на Поділлі в XVIII ст. (на 2 арк.).

Проф. Курневич — 1. Психологія Рібо в світлі науки поведінку.

2. Організаційно-технічні й методичні моменти в постановці педпрактики на факсоцвиху ІНО.

3. До питання про природу педпроцесу.

Проф. Гаморака — 1. Нові методи виміру транспірації та абсорпції (на 2 арк.).

2. Водяний режим рослин, зокрема — сільсько-господарських (на 3 арк.).

НДК минулого року нічого не друкувала тому, що місцева філія ДВУ, якій доручив НКО надрукувати збірник праць Кам'янецької НДК, не спромоглася цього зробити, хоч матеріяли на 5 аркушах своєчасно їй були надіслані.

НДК мала звязок з закордонним Науковим Товариством ім. Шевченка в Львові й з Віденською експериментальною фонетичною лабораторією.

За відсутністю коштів, командировок членам НДК не давалось. На свої кошти були в командировках: О. Красовський, О. С. Мельник, А. Добуш, Х. Панасюк, В. Пальчевський, В. Гагенмайстер.

Звіт науково-дослідчої катедри мовознавства ім. О. Потебні при ХІНО за 1925/26 рік

Науково-дослідча катедра мовознавства ім. О. Потебні при ХІНО складається з трьох секцій:

а) української мови, б) російської та інших слов'янських мов, в) порівняльного мовознавства індо-європейських та інших мов.

Голова катедри та керownik секції порівняльного мовознавства — проф. П. Г. Ріттер.

Керownik секції української мови — проф. О. Н. Синявський.

Керownik секції російської та інших слов'янських мов — проф. Л. А. Булаховський.

Дійсні члени катедри: проф. Д. К. Зеленін, проф. М. О. Маслов.

Наукові співробітники:

Секція порівняльного мовознавства: А. І. Зарецький, В. Д. Гавриленко.

Секція української мови: К. Т. Німчинів, М. Ф. Сулима, М. Г. Йогансен.

Секція російської та інших слов'янських мов :

О. В. Патокова, В. П. Невзорова.

На секретаря катедри обрано аспіранта М. Наконечного.

Аспіранти: секція української мови: М. Ф. Наконечний, Б. Д. Ткаченко, І. Н. Капустянський.

Секція російської та інших слов'янських мов: З. М. Веселовська, О. М. Фінкель.

Закінчила аспірантський стаж (у березні 26 р.) й викладає в Артемівському Університеті — Л. А. Курилова.

Катедра працює українською мовою. Ввесь склад катедри добре володіє українською мовою (розмовляють, пишуть і викладають). Доповіді та діловодство — виключно українською мовою.

Науково-дослідча катедра мовознавства не має власних лабораторій або кабінетів та інш. Вона користується приміщенням, бібліотеками та приладдям кабінетів українознавства та мовознавства при ХІНО, де й переховуються книжки, куповані коштами катедри (300 крб. на акад. рік).

Науково-дослідчу працю катедри, індивідуальну й колективну, провадилося по трьох секціях згідно з оперативним планом, контактуючись на підставі ідеологічно об'єднаних завдань: методологія мовознавства, проблеми вивчення мови окремих письменників: українських (Шевченко, Квітка, Котляревський, Глібов), російських (Ленін, Блок), єврейських (Шолом-Алейхем), ново-індійських (Рабіндранат Тагор) і новогрецьких; питання семазіології слов'янських мов, переважно чеської та словінської; порівняльна граматики слов'янських і романських мов, експериментально-фонетичні дослідження, розроблення діалектичних матеріалів різних українських говірок (Полтавщина, Вороніжчина, Харківщина, Донбас), розроблення виробничої термінології окремих галузей.

На загальних зібраннях катедри прочитано чотири доповіді аспірантів на переведення в наукові співробітники: М. Сулима (фразеологія М. Хвильового), В. Невзорова (методи експериментально-фонетичного дослідження та їх прикладання до вивчення рос. та укр. вимови), Л. Курилова (спостереження над синтаксою О. Блока), М. Йогансен (фонетичні студії й замітки з нагоди фонетики м. Шишаку на Полтавщині); асп. М. Наконечний зробив доповідь (на доручення катедри за пропозицією Укрнауки) про працю проф. Клепацького „Уваги до „Уваг Олени Курило“; проф. О. Синявський зробив інформацію про впорядкування українського правопису (про працю Держ. Правописної Комісії при НКО); М. Йогансен — „Оцінка українського перекладу (Улезкового) І част. „Фавста-Гете; проф. Л. Булаховський — „До наголосу прикметників в українській мові“.

У згоді з планом, що встановила Катедра розпочато колективну працю над складанням диференціального етимологічного словника української мови. Ведеться підготовчі роботи: виписування слів з етимологіями на картки, перевірка етимологій за новітніми етимологічними словниками то-що. Роботу розподілено поміж усіма співробітниками Катедри.

Секція порівняльного мовознавства

Проф. П. Ріттер працював над вивченням бенгальської мови (твори Рабіндраната Тагора), контактуючи роботу з ВУНАС (Всеукраїнською Науковою Асоціацією Сходознавства).

Науковий співробітник А. Зарецький працював над науковою граматиною новоеврейської мови (їдіш) і видрукував її в Москві (книга на 14 арк., ухвалив її ГУС РСФСР).

Науковий співробітник В. Гавриленко працював над новогрецькою мовою; підготував працю про н.-г. наголос.

Секція української мови

Проф. О. Синявський вів семінар української діалектології, де, крім співробітників і аспірантів, брали участь і студенти ХІНО. Закінчує виготовленням (до друку) книжку „Українська мова в світлі історії та діалектології“—курс української мови для вузів.

Науковий співробітник М. Сулима спеціалізувався на Шевченковій мові, зокрема—на синтаксі Шевченкових творів. Видрукував, між іншим, начерк з історії української мови.

Науковий співробітник К. Німчинів вивчав наголос в українській мові, готуючи матеріяли для монографії.

Науковий співробітник М. Йогансен переводив експериментально-фонетичні дослідження на діалектичному матеріалі Лівобережної України.

Аспірант Б. Ткаченко—діалектологічна праця, українська стилістика.

Аспірант М. Наконечний—діалектологія, географія слів української мови. Мова І. Котляревського.

Аспірант І. Капустянський—мова й стиль письменників (Поліщук, Глібів).

Секція російської та інших слов'янських мов

Проф. Л. Булаховський вів семінари російської мови та порівн. граматики слов'янських мов. Працював в обсязі слов'янського мовознавства. Найголовніші теми: акцентологія та граматична аналогія в зв'язку з наголосом. (Друковано в „Z. f. Sl. Ph.“, „Изв. Акад. Наук СССР“ та інш.).

Наукова співробітниця В. Невзорова—експериментальна фонетика; дитяча мова; турецькі елементи в південно-слов'янських мовах.

Наукова співробітниця О. Патокова—синтакса російської мови (конструкції відмінків та інш.).

Л. Курилова, що закінчила аспірантський стаж—еволюція російської літературної мови. Мова Блока.

Аспірантка З. Веселовська—синтакса українських творів Квітки. Питання технічної термінології за методом „Wörter und Sachen“.

Аспірант О. Фінкель — проблеми лінгвістичної стилістики. Дальша праця над мовою В. Леніна (публіцистичні твори).

Експедицій та екскурсій коштом катедри не було (не було асигнувань). На власні кошти: науковий співробітник К. Німчинів та аспірант М. Наконечний мали подорож з науковою метою до Білоруси (у квітні 1926 року), а науковий співробітник М. Йогансен з аспірантом М. Наконечним їздили на діалектологічні дослідження на Полтавщину (в січні 1926 року).

Катедра одержувала 25 крб. щомісяця (300 крб. на рік). Гроші витрачено на придбання книжок (переважно закордонної літератури).

Бракувало коштів на придбання книжок та приладдя до експериментальної фонетики.

Бракувало закордонних журналів. Не зважаючи на своєчасне подання списку журналів до НКО, по ньому майже нічого не одержано.

Брак або малий розмір та часта несвоечасність одержуваних стипендій мали наслідком матеріально непевний стан аспірантів, і, шукаючи заробітків, вони не мали змоги цілком віддаватися науковій роботі.

Брак належного утримання по катедрі для керівників, дійсних членів та співробітників, що не мають штатної посади по вузу, відбивався на їхньому матеріальному стані й на можливості науково працювати.

Майже всі співробітники провадять педагогічну роботу в ХІНО або інших вузах (Артемівський університет, робфаки або технікуми), на державних курсах української мови.

Поруч з працею в питаннях щодо нацменшостей (єврейська, болгарська) катедра працювала над питаннями з методики мови, розглядала підручники для шкіл різних типів, брала участь (персонально окремі співробітники) у роботі науково-методологічної комісії при Укрлікнеп.

Співробітники катедри читали доповіді та керували дискусіями в справі українського правопису на зборах учительства (проф. О. Синявський, М. Сулима, М. Наконечний, Б. Ткаченко). Брала участь як доповідачі на I з'їзді пролетарських письменників (М. Сулима, І. Капустянський, К. Німчинів) та на з'їзді письменників „Плугу“ (І. Капустянський). Працювали в Науковому Товаристві (секція мовознавства): проф. Л. Булаховський — як голова секції мовознавства; К. Німчинів — як секретар; інші — як члени товариства.

Проф. П. Ріттер брав участь у заснуванні й дальшій роботі Всеукраїнської Наукової Асоціації Сходознавства, головує в історико-етнологічному відділі її й керує курсами живих східних мов при ВУНАС. В першому числі органу ВУНАС „Східний Світ“ (1927 р.) надрукував українські переклади з бенгальської (Рабіндранат Тагор) і санскритської (Гімни Рігведи) мови й російський переклад індійського роману Дандіна — „Пригоди 10 юнаків“ (початок).

Катедра в цілому зносин з закордонними науковими установами та діячами не мала. Окремі співробітники листувалися.

Внутрішнє відрядження мав тільки науковий співробітник К. Німчинів, якого командировано на Правописну Конференцію Білоруси.

Виготовлено до друку такі праці:

Секція української мови

Матеріали до діалектології Лівобережжя та Слобожанщини. Колективна праця української секції катедри — проф. О. Синявського, М. Йогансена, К. Німчинова, М. Наконечного та Б. Ткаченка — результат дослідчої роботи підчас спеціальних екскурсій у різні пункти Східньої України.

М. Сулима. — Конструкції з прийменниками у Шевченковій мові.

М. Наконечний. — До географії слів української мови.

Секція індо-європ. мовознавства

В. Гавриленко. — Досліди над уживанням дієслівних видів та способів у грецькій мові.

Секція російської та інших слов'янських мов

Проф. А. Булаховський. — До історії слов'янських гомонімів.

О. Фінкель. — Мова та стиль В. Леніна.

В. Невзорова-Беседіна. — Турецькі елементи в південно-слов'янських мовах.

О. Патокова. — До порядку слів у російській мові.

З. Веселовська. — Дослідження лексику Памви Беринди.

Звіт київської науково-дослідчої катедри мовознавства з 1 жовтня 1925 до 1 січня 1927 року

Київська науково-дослідча катедра мовознавства складається з двох відділів: мовознавства та історії письменства.

Відділ мовознавства має три секції — загального мовознавства, історії української мови та слов'янського мовознавства; відповідно до цього вона має три семінари — загального мовознавства, історії української мови та семінар слов'янського мовознавства з просемінаром польської мови.

Відділ історії письменства має дві секції — українського письменства та західнього письменства з семінарами: 1) марксівської методології літератури, 2) художньої аналізи літературних творів, 3) народної творчости, 4) історії українського письменства давньої та середньої доби, 5) історії українського письменства XIX століття, 6) західнього письменства.

За пропозицією Укрнауки пленум Київської катедри мовознавства в пленарному засіданні 12 листопада 1926 року одноголосно ухвалив та надіслав до Укрнауки проект поділу катедри мовознавства на дві окремі катедри: 1) мовознавства та 2) літературознавства.

Персональний склад Катедри:

А. Д. Кримський — керівник катедри та відділу мовознавства.
М. Лобода — керівник відділу історії письменства, секції українського письменства, семінару нового українського письменства та семінару

народної творчості. С. О. Єфремов — дійсний член катедри. В. М. Ганцов — дійсний член катедри, керівник секції історії української мови. М. К. Грунський — дійсний член катедри, керівник секції слов'янського мовознавства. М. Я. Калинович — дійсний член катедри, керівник секції загального мовознавства. С. І. Маслов — дійсний член катедри, керівник семінару древньої та середньої історії укр. письменства. С. В. Савченко — дійсний член катедри, керівник секції західного письменства. В. Я. Гнатюк — науковий співробітник. О. К. Дорошкевич — науковий співробітник. М. О. Драй-Хмара — науковий співробітник, керівник просемінару польської мови. М. К. Зеров — науковий співробітник. П. М. Попов — науковий співробітник. Е. А. Рихлік — науковий співробітник. П. П. Филипович — науковий співробітник. Б. В. Якубський — науковий співробітник, керівник семінарів марксістської методології літератури та художньої аналізи літературних творів. В. В. Білий — аспірант секції укр. літератури. Л. І. Белозерова — аспірантка секції укр. мови. О. Ф. Бургард — аспірант секції західного письменства. В. К. Дем'янчук — аспірант секції слов. мовознавства. М. Е. Іваненко — аспірант секції історії укр. мови. С. Г. Козуб — аспірант секції історії укр. літератури. А. Д. Лебідь — аспірант секції історії україн. літератури. Г. А. Левченко — аспірант секції історії україн. мови. І. В. Лютий — аспірант секції історії україн. літератури. Н. О. Ліперовська — аспірантка секції заг. мовознавства. Б. О. Навроцький — аспірант секції історії україн. літератури. М. М. Новицький — аспірант секції історії україн. літератури. В. П. Петров — аспірант секції історії укр. літератури. П. І. Рулін — аспірант секції історії укр. літератури. Г. О. Сабалдир — аспірант секції історії укр. мови.

Крім того, при катедри мовознавства під керівництвом академіка А. Є. Кримського працює в галузі сходознавства аспірант П. Н. Лозієв.

Всі співробітники та аспіранти катедри мовознавства добре володіють українською мовою.

При катедрі мовознавства є невеличка бібліотека закордонних журналів та основних праць з мовознавства та літературознавства, придбана на науково-операційні кошти катедри. Для своєї праці катедра користується приміщенням УАН.

Науково-дослідчу працю катедри мовознавства протягом звітного періоду проваджено по всіх галузях її фаху й у всіх її відділах, секціях та семінарах.

Детально працю відділів секцій та семінарів зазначено в звітах кожного із співробітників катедри.

Основні завдання праці відділу мовознавства катедри за звітний період у галузі загального мовознавства полягали в ознайомленні аспірантів мовознавства з сучасним станом науки загального мовознавства, а в галузі українського та слов'янського мовознавства — в розробленні історії української мови, зокрема української синтакси та питань правопису, а також — у розробленні української діалектології, зокрема —

дослідження перехідних говірок, що має практичне значіння для районування й проведення меж державних.

Основні завдання праці відділу історії літератури полягали в розробленні проблеми еволюційних етапів української літератури, а також у дослідженні української народної творчості, для чого в розпорядженні відділу було багато ще недослідженого матеріалу. Список зачитаних на засіданнях катедри доповідей показує розміри й зміст цієї роботи. Крім того, звернуто особливу увагу на сучасні методологічні проблеми, як загальні й теоретичні, так і в окремих галузях історично-літературного дослідження.

За звітний період, крім великої низки доповідей та рефератів, зроблених по секціях та семінарах, як зазначено в звітах про працю кожного з керівників секцій та семінарів, на прилюдних засіданнях катедри зачитано такі доповіді:

Акад. А. М. Лобода—Гоголеві риси у Квітки - Основ'яненка.

Дійсн. член С. І. Маслов—Спроба характеристики української друкованої книги XVI—XVIII століть.

Дійсний член С. В. Савченко—Провансальський регіоналізм і національне відродження.

Дійсний член М. К. Грунський—Уваги до проекту українського правопису.

Дійсний член В. М. Ганцов—Українська мова в „Очерке истории русского языка“ Н. Дурново.

Наук. співроб. П. П. Филипович—Франко - поет.

Наук. співроб. П. П. Филипович—Історія одного сюжету („В неділю рано землю копала“ О. Кобилянської).

Наук. співроб. Б. В. Якубський—1. Сучасний стан методології літературознавства.—2. Критичний розгляд старих метод літературознавства.

Наук. співроб. В. Я. Гнатюк—1. Тимко Падуро й його діяльність.—2. Грабовський та його відношення до Куліша.

Аспірант В. П. Петров—1. Куліш та Некрасовський „Современник“.—2. Шевченко й Куліш р. 1855—56.—3. Різдво 1846 року (до питання про Кирило-Методієвське Братство).

Аспірант М. М. Новицький—1. До історії арешту Шевченка 1850 р.—2. Шевченко перед „III Отделением“.

Аспірант Б. О. Навроцький—Спроба теорії сюжету.

Аспірант П. І. Рулін—1. З минувшини катеринославського театру.—2. Шевченко й театр.

Аспірант В. В. Білий—1. До питання про „заложних“ мерців.—2. Епізод з історії театру Катеринославщини.

Аспірант Г. О. Сабалдир—1. Про внутрішню форму слова.—2. Форми зложеного присудка в українській мові.

Аспірант С. Г. Козуб—1. Джерело другої частини „Fata morgana“.—2. Композиція „Бабусино подарунку“ Винниченка.

Аспірант Г. Г. Лютий—Відбиток реакції 1905 р. в творах Коцюбинського.

Крім прилюдних зборів катедри, відбулось кілька закритих засідань для обговорення організаційних питань (проект поділу катедри на дві окремі катедри, розгляд програм наукової підготовки аспірантів з різних галузей науки й т. ін.).

Відділ мовознавства

Голова катедри акад. А. Є. Кримський давав загальний провід праці катедри й зокрема керував працею асп. Лозієва в галузі сховознавства та Дем'янчука — в царині історії української мови. Працював над новим виданням історичної граматики укр. мови, що в значній частині вже виготовлена до друку, над студіями фольклорними. Брав активну участь у працях державної комісії для впорядкування укр. правопису, а саме — в пленумах цієї комісії в Харкові і як голова редакційної колегії, що редагувала проект укр. правопису. Викликаний був до Баку на I всесоюзний тюркологічний з'їзд, що мав визначити шляхи радянської тюркології.

Надрукував за цей час:

1. Знадоби до життєпису Ст. Руданського (ст. VIII + 244).
2. Російсько-український словник правничої мови (стор. 288, головна редакція. 1926).
3. Перський театр.
4. Вступ до історії Туреччини (1926).
5. Ходжа-Насреддін та його жарти (Записки Історично-Філологічного Відділу. Кн. VII — VIII).
6. Турецьке письменство XIV в. (Записки Історично-Філологічного Відділу. Кн. X, стор. 313 — 327).
7. В енциклопедичному словнику Гранат статті: „Семитские языки“, „Сунна“, „Суфийство“, „Татари“, „Турция“ (история), „Турецкие литературы“, „Турецкий язык“, „Фердовский“, „Хазари“, „Хамитские языки“, „Халифат“ (история) й інші.
8. Волосова борода (фольклорна розвідка в ювілейному збірнику на честь акад. Багалія, стор. 74 — 91).
9. Рецензії на „Курс украинского языка“ Іваниці, „Медицинні терміни“ Лукасевича, „Будівельні матеріали“ акад. Тутковського (з філологічного погляду.)
10. Історична передмова до статті Кезми: „Звістки арабів X — XI в. про великого князя Володимира“.
11. Зредагував VII—VIII та IX книжку „Записок Іст.-Філ. Відд. УАН“.
12. Зредагував географічну номенклатуру в декількох мапах, що видала „Книгоспілка“.
13. Друкується збірку статей з українського фольклору.

Дійсний член катедри М. Я. Калинович провадив семінар загального та порівняльного мовознавства.

Працював над „Курсом загального мовознавства“, простудіювавши дуже велику новітню лінгвістичну літературу й виготовивши до друку близько 12 друк. арк. Цілий курс має бути скінчений 1927 року.

Працював над питанням про мішані та спеціальні мови, розробляючи загальні методологічні основи й підготовляючи матеріал для програми такого дослідження на Україні. З цією метою простудіював відповідну закордонну літературу.

Як член Державної Комісії для впорядкування укр. правопису брав участь у пленумі названої комісії в Харкові в квітні 1926 року й в підготовчій роботі київських підкомісій.

Працював також у галузі новітнього західньо-європейського письменства, редагуючи й самостійно перекладаючи твори англійських письменників — Джоз. Конрада й Г. Велса.

Як штатний професор КІНО виклав у КІНО курс загального мовознавства, соціальних основ мови та французької мови й керував працею семінару підвищеного типу з загального мовознавства.

Надрукував :

1. Джозеф Конрад. Стаття-передмова до збірки оповідань Дж. Конрада. Вид. „Слово“ в Києві.
2. Герберт Велс. Стаття-передмова до збірки оповідань Г. Велса й самий переклад. Вид. „Слово“ в Києві.

Дійсний член Катедри Вс. Ганцов провадив семінар історії та діалектології укр. мови для аспірантів-лінгвістів.

Брав участь у праці державної комісії для впорядкування укр. правопису. Опрацював частину правописного проєкту (розділ про незмінну частину слова), брав участь у всіх пленумах і був членом редакційної колегії, що остаточно опрацьовувала проєкт перед друкуванням.

Прочитав курс лекцій з укр. діалектології й методології діалектологічного дослідження (10 годин) студентам ІНО — членам діалектичної секції гуртка культури укр. слова.

Як керownik комісії для складання словника укр. живої мови при УАН провадив відповідну працю в комісії, а зокрема працював увесь час, як один із редакторів „Рос. укр. словника“. Протягом звітнього періоду майже скінчено працю над III томом цього словника, і перший випуск його вийшов у світ у січні місяці 1927 року.

Крім того, провадив і індивідуальну науково-теоретичну працю в галузі укр. мовознавства.

Надрукував протягом звітнього періоду :

1. Проблеми нашої літературної мови („Життя й Революція“, № 10, ст. 61 — 65, 1925).
2. „Das Ukrainische in neueren Darstellungen russischer Mindarten“ (Zeitschrift für slavische Philologie т. II, ст. 213 — 235, Ляйпціг, 1925, і т. III, ст. 202 — 215. 1926).
3. Інформативна стаття „Пленум правописної комісії в Харкові“ („Україна“, 1925, кн. 6, ст. 173 — 175).
4. До історії звуків в укр. мові. I. „Зійти, підіймати, розірвати“ („Записки Іст.-Філ. Відділу УАН“, кн. VII — VIII, ст. 74 — 85, 1926).
5. Рецензія „Новий славістичний орган“ (Zeitschrift für slavische Philologie там же, ст. 553 — 557).

Дійсний член катедри М. К. Грунський керував семінаром слов'янського мовознавства, провадячи працю в двох напрямках, а саме: а) в межах „Вступу до вивчення слов'янських мов“ для молодших аспірантів (Левченко, Ліперовська) і б) в напрямку синтактичного дослідження слов'янських мов (асп. Білоторова, Дем'янчук, Сабалдир). Працював над укр. правописом, зробивши в засіданні катедри доповідь з приводу проекту укр. правопису, що ухвалила державна правописна комісія. Доповіді друкуються в „Записках Іст.-Філ. Відділу“.

Керував відділом мовознавства літературно-лінгвістичного семінару вищого типу при КІНО.

Спільно з асп. Л. Білоторовою та Г. Сабалдирем виготовував до друку працю „Наука про мову та шкільна граматика“; спільно с асп. Білоторовою — „Українську граматику“; спільно з асп. Г. Сабалдирем продовжували працю коло надрукованих уже I—III частин „Української мови“ й склали докладну відповідь на рецензію О. Синявського.

Науковий співробітник М. О. Драй-Хмара провадив просемінар польської та сербської мов; прочитав 4 доповіді, з них дві — на засіданнях катедри: „Слов'янські рукописи Кам-Под. ІНО“ і „Франко й Леся Українка“, дві доповіді — на засіданнях Іст.-Літ. Т-ва: „Життя Лесі Українки“ й „Лірика Лесі Українки“.

Надрукував:

1. Л. Українка, Життя й творчість. ДВУ, 1926.
2. Франко й Л. Українка („Життя й Революція“, 1926).
3. Л. Яновська („Нова Громада“, Відень, 1925).

6. Аспірант Л. І. Білоторова студіювала зазначену в плані катедри літературу з загального та слов'янського мовознавства.

Працювала в семінарах:

а) загального мовознавства — зреферувала працю Pau'я *Prinzipien der Sprachgeschichte*;

б) української мови — опрацювала тему „Теорія праруської мови в працях Шахматова“;

в) слов'янського мовознавства — прочитала доповідь на тему „Релятивні речення в грамотах XIV—XV століть“;

г) в просемінарі сербської та польської мов під проводом М. Драй-Хмари працює над такими спеціальними питаннями: „Релятивні речення в укр. мові“ (опрацювала матеріал від найдавніших пам'яток до XVIII ст.); „Морфологічні особливості грамот XVI віку“ (опрацювала матеріал першої половини XVI ст.); „Наукові течії у вивченні синтакси“ (студіювала праці представників логічно-граматичного та психологічного напрямів).

Аспірант В. Дем'янчук продовжував ознайомлення з літературою з обов'язкового загального плану (зокрема — французькою) і з новими працями з обсягу слов'янського й українського мовознавства, а також загального мовознавства.

Брав участь у семінарах:

а) загального мовознавства під керуванням проф. Калиновича, де на кількох засіданнях зреферував працю Vendryer'a, *Le langage*;

б) слов'янського мовознавства під керуванням проф. Грунського, де прочитав реферат на тему: „Нові спроби класифікації слов'янських мов“ та підготував реферат: „Дослідження проблем праслов'янської мови за останнє десятиліття“;

в) української мови під керуванням проф. Ганцова, де зачитав доповіді: 1. Проблема праруської мови в працях Смаль-Стоцького і Лера-Солов'янського; 2. З приводу II видання книжки Німчинова — „Український язык у минулому й тепер“; 3. До правопису слов'янських прізвищ.

Брав участь у двох пленумах державної правописної комісії в Харкові та в деяких її підкомісіях (у Харкові й Києві).

Розробляв такі теми:

а) з загального мовознавства — Теорія Шляйхера й Шмідта;

б) з української мови — Морфологічні особливості українських грамот XIV—XV століть.

Надрукував за цей час:

1. До історії обрання В. Гнатюка в академики („Зап. Іст.-Філ. Відділу УАН“, кн. X, стор. 215—221).

2. До правопису слов'янських прізвищ („Зап. Іст.-Філ. Від. УАН“, кн. X стор. 351—353).

3. Рецензія на книжку К. Німчинова! „Український язык у минулому й тепер“ (Зап. Іст.-Філ. Від. УАН“, кн. X, стор. 353—362).

Виготовлено до друку:

1. Два листи В. Антоновича.

2. Морфологічні особливості укр. грамот XIV—XV ст.

В порядку педстажу вів 1925 року групу української мови в ІНО.

Аспірант Г. О. Сабалдир брав участь у семінарах:

а) загального мовознавства під керуванням проф. М. Калиновича — зреферував працю S. Gabelenz'a, Die Sprachwissenschaft;

б) укр. мови під керуванням дійсного члена В. Ганцова — опрацював питання про занепад глухих голосних в укр. мові, подавши результати праці в декількох доповідях;

в) в просемінарах польської та сербської мови під керівництвом наук. співроб. М. Драй-Хмари.

На прилюдних засіданнях Катедри прочитав доповіді: 1. Питання про форму слова. 2. Форми зложеного присудка в укр. мові.

Опрацьовує такі теми: „Морфологія укр. мови в творі Галятовського, „Ключ Разумения“, „Головні течії в розвитку російської синтаксис“. Продовжує ознайомлення з новою лінгвістичною літературою.

В порядку педстажу викладав укр. мову на першому курсі ІНО, працює весь час за викладача укр. мови та письменства в Господарському технікумі та на робфаці ІНО. З 1 лютого 1926 року працює за експерта укр. мови при комісії в справах українізації.

Аспірант Н. О. Ліперовська обробляла частину програми, що стосується до старослов'янської та праслов'янської мови.

У наслідок праці прочитала доповідь: „Носові голосні в живих слов'янських мовах, старослов'янській та праслов'янській мовах“.

Пророблено книжку Albert Dauzat. „La philosophie du langage“.

Відвідувала семінар проф. Калиновича та проф. Грунського.

Аспірант Г. А. Левченко обробляв частину програми, що стосується старослов'янської мови.

Проробив матеріал що до глухих голосних (ъ, ь,) в праслов'янських, старослов'янській та слов'янській мовах.

Студіював старослов'янську палеографію.

Працював у семінарі М. Драй-Хмари, студіюючи польську та сербську мови.

Відвідував семінар проф. Калиновича та проф. Грунського.

Відділ історії літератури

Акад. А. М. Лобода. З жовтня 1925 і до кінця 1926 року під керуванням акад. А. Лободи відбулися:

а) семінарські вправи з укр. народньої словесности;

б) такі ж вправи з нової укр. літератури.

Брали участь аспіранти: В. Білий, С. Козуб, Ів. Лютий, Б. Навроцький, М. Новицький, В. Петров і, рідше, П. Рулін.

Обговорювали питання:

„Місце нар. словесности в загальних курсах історії словесности та літератури“. Вступні уваги А. Лободи; обговорювали всі.

„Розробка укр. нар. словесности до 60 р. р. XIX в.“. Доповідач — В. Петров.

„Розробка укр. нар. словесности з 60 р. р. XIX в.“. Доповідач — А. Лебідь.

„Сучасний стан і чергові завдання студіювання укр. нар. словесности“. Вступні уваги А. Лободи; обговорювали всі.

„Соціальна й культурна обстановка загального розвитку українськ. народньої творчости“ (в освітленні М. Грушевського). Доповідач — Б. Навроцький.

„Старші верстви української усної традиції, окреслені М. Грушевським“. Доповідач — Б. Навроцький.

„Українська усна словесність часів дальшого життя в окресленні М. Грушевського“. Доповідач — М. Новицький.

„Билинний епос в історії укр. літератури“ М. Грушевського (т. IV, 1925 р., стор. 1—340)“. Доповідач — С. Козуб.

„Українські історичні пісні“. Доповідач — Ів. Лютий.

„Генеза нового українського письменства й періодизація його за Петровом та Дашкевичем“. Доповідач — В. Білий.

„Спроба марксівського підходу до історії укр. письменства у В. Коряка“. Доповідач — С. Козуб., співдоповідач — В. Петров.

„Початок української повісти й Квітка-Основ'яненко в загальних курсах українського письменства“. Доповідач — А. Лебідь.

В зв'язку саме з одним із чергових на 1925—26 рік завдань катедри (пор. по катедрі семінарські вправи цього часу акад. А. Лободи)

акад. А. Лобода й особисто звертав чималу увагу на українську нар. творчість: надрукував у московському журналі „Етнография“ (№ 1—2 1926 р.) статтю „Судьбы этнографии на Украине за 1914—1925 г. г.“ (201—210 стор. іп. 8), помістив у № 3 „Етнографічного Вісника“ дві бібліографічні замітки (на 3 ст.), подав до друку в № 4 „Етнографічного Вісника“ статтю: „З пісень на Україні про світову війну 1914—1918 р. р.“ (ст. 3—7 іп. 8; книжку ще не закінчено), до чергової книги академічних „Записок“ передав невеличку розвідку: „Заклик з боку В. Гнатюка записувати український етнографічний матеріал“ (на 3 ст. іп. 8). Поряд із тим акад. А. Лобода закінчив доручену йому частину коментарів до Шевченкового „Щоденника“ (числом 15, коло 1½ арк.); їх закінчено й друком у вид. за редакцією акад. С. Єфремова. Нарешті, для академічного збірника на честь акад. Д. Багалія обробив статтю: „З життя на Україні 20—30 р. р. XIX в.“

У катедрі прочитав доповідь (17 вересня 1926 року) на тему: „Гоголеві риси в Квитки - Основ'яненка“.

Керував семінаром укр. нар. творчості й нової укр. літератури.

Виконував взагалі відповідні обов'язки по катедрі.

Дійсний член С. І. Маслов. З 1 жовтня 1925 до 1 січня 1927 року надрукував:

1. Українська друкована книга XVI—XVIII ст. (К., 1925).
2. Комітет для опису видань, що вийшли на території України в XVI—XVII в. в. („Бібліографічні Вісті“, 1925 р., ч. 1—2).
3. Етюд з історії стародруків (I—VIII, К., 1925).
4. Ukrainische Druckkunst des 16 bis 18 Jahrhunderts. Mainz 1926.

Крім того, провадив педагогічну роботу в Київському ІНО, де викладав історію російської літератури XI—XX ст. для студентів II та III курсів фак. профосвіти та слов'яно-українську палеографію для членів семінару підвищеного типу.

Керував семінаром при дослідчій катедрі мовознавства: 1) історії укр. літератури XVI—XVIII ст. (1925—1926 р.); 2) іст. укр. літер. XI—XV ст. (в-осени 1926 р.).

Підготував до друку розвідки:

1. К истории издания киевского „Синописа“—для збірника на пошану ак. О. І. Соболевському, що його видає Ленінградська Академія Наук.
2. Невідомий стародрук Чернігівської друкарні—для збірника на пошану акад. Д. І. Багалія, який видає Українська Академія Наук.

Дійсний член С. В. Савченко. За 1925—1926 рік С. В. Савченко керував семінаром західної літератури при катедрі мовознавства.

Крім того, з 1 жовтня 1926 року читає курс нової західної літератури для аспірантів.

В семінарі та брали участь та слухали курс аспіранти: Лебідь, Новицький, Лютий, Козуб, Білий та Бургардт.

Крім того, поза катедрою читав в курси всесвітньої літератури XIX століття в Київському ІНО та провадив семінар вищого типу при ІНО з всесвітньої літератури.

Надрукував :

1. Вступні статті про Анатолія Франса (2) та про Бласко Ібан'єса (2). ДВУ, видання творів.
2. Елегия Ленского и французская элегия (Збірник „Пушкин в мировой литературе“, ЛенГИЗ, 1926).
3. Провансальський регіоналізм та національне відродження („Життя й Революція“ 1926, № 9).
4. Еміль Верхарн (Там же, № 1).
5. Різні рецензії та замітки в журналі „Життя й Революція“ та „Етнографічному Віснику“.

Науковий співробітник Б. В. Якубський. Року 1925—26 керував семінаром марксівської методології літератури для аспірантів катедри мовознавства, з початку нового 1926—27 року керує таким же семінаром з художньої аналізи літературних творів.

За роки 1925—26 надрукував такі праці :

1. П. Мирний та його роман „Хіба ревуть воли“. „Книгоспілка“ К., 1926.
2. О. Кобилянська та її новели. „Книгоспілка“, К., 1925.
3. На світанку революції (Про повісті П. Мирного). „Книгоспілка“, К., 1925.
4. Валерій Брюсов. Стаття. ДВУ, К., 1925.
5. Шляхи розвитку російської поезії. Стаття ДВУ., К., 1925.
6. Життя молоде (характеристика „плужан“). „Червоний Шлях“ ч. 9. 1925.
7. До сучасного стану методології літературознавства. „Записки Київського ІНО“. Т. I., К., 1926.
8. До взаємин марксівської методи з старими методами літературознавства. „Життя й Революція“ кн. I., К., 1927.
9. До проблеми ритміки Шевченкової поезії. Зб. 2. „Шевченко й його доба“. ВУАН, К., 1927.
10. Творчий шлях Лесі Українки. „Книгоспілка“, 1927.
11. Лірика Л. Українки на тлі еволюції української поезії. „Книгоспілка“, 1927.
12. До соціології Шевченкових епітетів (Надіслано до друку у „Харк. Збірник“).

За звітний період зачитав такі доповіді :

1. На зборах катедри мовознавства : „Сучасний стан методології літературознавства“.
2. На зборах катедри мовознавства : „До взаємин марксівської методи з старими методами літературознавства“.
3. На зборах Історично-літературного Товариства при ВУАН : „Об'єкт та специфіка літературознавства“.
4. На зборах секції мистецтва й літератури Марксо-Ленінської Катедри : „Плеханов у його поглядах на мистецтво“.
5. На зборах секції мистецтва й літератури Марксо-Ленінської Катедри : „Методологія літературознавства“.

Крім кафедри мовознавства, працює як професор ІНО, де читає курси російської літератури та методології літератури. Керує секцією соціології мистецтва Київської кафедри мистецтвознавства, член комісії соціології мистецтва й літератури при Катедрі марксизму й лєнінізму.

Особисто працює в галузі марксистської методології літератури та в галузі проблем еволюції стилів та жанрів літературних.

Науковий співробітник П. П. Филипович. Протягом 1925—26 року зачитав на засіданні кафедри такі доповіді:

1. Франко - поет.

2. Історія одного сюжету („У неділю рано зілля копала“) О. Кобилянської).

За роки 1925—26 надрукував:

1. Шевченко й декабристи. ДВУ, 1926, 107 стор.

2. Шляхи Франкової поезії (Збірник „Іван Франко“, Вид. „Книгоспілка“).

3. Олесь (Вступна стаття до вибраних поезій Олесь. Вид. „Книгоспілка“).

4. До студіювання Шевченка та його доби (Збірник „Шевченко та його доба“ т. I).

5. Революційна легенда про Шевченка чи дійсність“ (Збірник „Шевченко та його доба“, т. II).

6. Рилєєв і Державін. (Збірник „Декабристи на Україні“. Вид. УАН).

7. Коцюбинський і Шевченко („Життя й Революція“ № 2—3) 1926.

8. Зруйнована іділія (Вступна стаття до „Землі“ О. Кобилянської. Вид. „Книгоспілка“).

Крім кафедри, працює весь час як професор ІНО, де читає курс нової української літератури, та є науковий співробітник комісії для видавання пам'яток нового українського письменства при УАН. Проводить семінар вищого типу з української літератури в ІНО.

Особисто студіює такі наукові питання: 1) Шевченко та його доба; 2) Франкова поезія; 3) Декабризм у художній літературі.

Науковий співробітник Ол. Дорошкевич. В кафедрі за звітний період зачитав доповідь:

„Шевченкознавство та його сучасні завдання“.

Надрукував за звітний період такі праці:

1. Шевченко та Петрашевці в 40-х роках (Збірник „Шевченко та його доба“ т. II. К., 1927).

2. Шевченко в приватному листуванні („Записки Іст.-Філ. Від. УАН“, т. VII—VIII. 1927).

3. Трагедія самотного чуття—Шевченко й Ликера („Життя й Революція“ кн. 2. 1926).

4. Шевченко й наступні літературні генерації („Пролетарська Правда“, ч. 56. 1926).

5. Невідоме видання Кулішеве („Бібліологічні Вісті“ кн. 3. 1926).

6. Куліш на засланні (Друкується в збірнику „П. Куліш“. Вид. УАН).

7. Твори Марка - Вовчка. Т. т. I, II, III, з примітками й варіантами. (ДВУ, К. 1926).

8. Низка дрібніших статей і рецензій у поточній пресі.

9. Підручник історії української літератури. (Вид. 2, Київ, 1926).

Професорує в Київському ІНО, де читає курс історії української літератури. Також — науковий співробітник Науково - Дослідчого Інституту Т. Шевченка в Харкові.

Науковий співробітник П. М. Попов. В минулому році особливу увагу П. М. Попов звернув на ув'язку науково - дослідчої роботи з потребами державного будівництва, особливо що до важливої й ударної справи районування України й розмежування її від РСФСР в прикордонних країнах, де крайня різноманітність і переходовість етнічних напластувань затрудняли практичних діячів цієї справи. П. М. Попов узяв активну участь у збиранні з цією метою діалектологічних матеріалів в прикордонних містинах, а саме — в межах кол. Путивельського повіту на Курщині (тепер частина Глухівської, частина Конотіпської й частина Сумської округи).

Науковим результатом було його звідомлення про цю роботу, надруковане в „Записках Іст.-Філ. Від. УАН“, кн. 7.: „Діалектологічні спостереження на північно - східньому кордоні України“.

Крім цієї основної роботи, про яку П. М. Попов зачитував на засіданні 26 березня 1926 року доповідь: „Наукове вивчення новоприєднаної до УСРР країни (Путивельщини)“; він брав участь, як науковий співробітник катедри, в керуванні аспірантським семінаром старої української літератури — вкупі з проф. Масловим.

План праці надалі:

1. Продовжити вивчення діалектологічних груповань на Путивельщині з метою поглибити спостереження.

2. Охопити обслідуванням укрмісця далі на Схід, бо вони в науці, з одного боку, абсолютно недосліджені, а з другого — це обслідування конче потрібне в ході життя цілої України, і від нього в значній мірі залежить доля цілої прикордонної країни. Для цього треба зробити по дорож в кол. Путивельський, Рильський і Льговський повіти.

3. Обробити до друку й обговорити на засіданнях катедри велику (в 12 — 15 друк. арк.) працю „Скарга нищих“, новознайдений літературний пам'ятник поч. XVIII ст.

Науковий співробітник М. К. Зеров. Друковані праці за звітний період:

1. Книжка літературних статей: „До джерел“. (Вид. „Слово“, Київ, 1926).

2. Поезія Франка. (Вид. „Книгоспілка“. К. 1926).

3. Непривітаний співець (Я. Щоголів). Стаття. (Вид. „Книгоспілка“, Київ, 1926).

4. М. Черемшина й галицька проза. Нарис. (Вид. „Книгоспілка“. Київ, 1925).

5. Поетична діяльність Куліша. Стаття. (Вид. „Книгоспілка“. Київ, 1926).

Крім того, працює над другою частиною свого „Нового українського письменства“ (перша частина вийшла року 24) та над перекладами римських та французьких поетів українською мовою.

Професор Київського ІНО, де читає курс історії української літератури; керownik семінару української літератури вищого типу при ІНО.

Науковий співробітник В. Я. Гнатюк. Живе й працює в м. Житомирі. Професор Житомирського ІНО, де провадить курси з історії української літератури. Наїздить до Києва та відвідує засідання науково-дослідчої катедри.

Протягом звітнього періоду зачитав дві доповіді на засіданнях катедри:

1. Грабовський та його відношення до Куліша.

2. Тимко Падура і його діяльність.

Аспірант С. Г. Козуб. Брав участь у семінарах, що існують при катедрі:

I. В семінарі марксівської методології літератури проф. Б. В. Якубського, що 1926 року перетворився на семінар теорії літератури.

Прочитав такі доповіді:

Погляди А. Луначарського в ділянці марксистської методології мистецтва.

Остання відповідь Сакуліна своїм опонентам.

II. В семінарі народньої творчості акад. А. М. Лободи, що року 1926 перетворився на семінар нової української літератури.

Прочитав доповіді:

Розгляд книжки „Михайло Грушевський. Історія української літератури. Том. IV“.

В. Коряк. Нарис історії української літератури. (Література передбуржуазна).

III. В семінарі української літератури (стара доба) проф. С. І. Маслова читав доповіді:

Національне пробудження українського народу в XVI—XVII ст. Політична та соціальна обстановка. Релігійний рух. Братства. Школи. Друкарні.

Схоластична доба в історії української літератури XVII в.

Віршова література другої половини XVII та XVIII ст.

Початок письменства в слов'ян та на Україні-Русі.

IV. В семінарі західно-європейської літератури готує доповідь „Об'єктивні та суб'єктивні риси байронізму“.

Друковані праці за звітний період:

1. 1905 рік у творчості Коцюбинського. („Україна“, кн. 4, стор. 129—147. 1925).

2. Рецензія на „Fata Morgana“ в виданні „Книгоспідки“, („Червоний Шлях“, кн. 2, стр. 192—194, 1926).

3. Коцюбинський, як учень Драгоманова на полі публіцистики. („Червоний Шлях“, кн. 3. стор. 184—197, 1926).

4. Рецензія на „Fata Morgana“ Коцюбинського в виданні ДВУ. („Червоний Шлях“, кн. 4, стор. 244—247).

5. Рецензія на „Вибрані твори“ Коцюбинського в виданні „Книгоспілки“. („Україна“, кн. 4, стор. 150 — 154, 1926).

6. Рецензія на „Вибрані твори“ Коцюбинського в виданні „Часу“. („Червоний Шлях“, кн. 9, стор. 271 — 274, 1926).

7. „Ранній Коцюбинський“. (Вінницька доба в житті та творчості Коцюбинського). Ухвалена до друку в „Записках УАН“. (Першу половину друкується в XII книзі).

8. Конспект ненаписаної повісти Коцюбинського з революційного руху 1905 року. (Збірник „За 100 літ“ під ред. акад. М. С. Грушевського).

Аспірант Б. О. Навроцький. Згідно з загальним планом підготовки під керівництвом акад. А. М. Лободи проробив за звітний період такі спеціальні питання:

Взаємини мови та поезії.

Загальні принципи будови практичної та поетичної мови.

Граматична форма та її естетичне й логічне значіння.

Психологія образу.

Емоційність мови.

Вивчення мастерства Шевченкового.

Ораторське мистецтво, як частина теорії поезії.

Французький та російський психологічний роман.

На наступний рік Б. Навроцький передбачає студіювати й поглибити питання психології образу й питання емоційності мови та далі розроблюватиме тему „Початки українського психологічного роману“.

Зачитав протягом звітного періоду на кафедрі мовознавства доповідь на тему: „Теорія сюжету“. Крім того, виступав з доповідями в Історично-Літературному Товаристві при УАН („Шевченко, як прозаїк“, „Мова та поезія“, „Проблеми Шевченкової поетики“) та в Етнографічній Комісії УАН („Розгляд книги Н. Werner. Die Ursprünge d. Lyrik“, „Теорія первісної метафори“).

Друковані праці за звітний період.

1. Мова та поезія. Нарис із теорії поезії. (Вид. „Книгоспілка“, стор. 241. Київ. 1925).

2. Шевченко, як прозаїк. („Червоний Шлях“, ч. 10. 1925).

3. Ораторське мистецтво. („Життя й Революція“, ч. 9 — 10. 1925).

4. Нові шукання в теорії мистецтва. („Життя й Революція“, ч. 12. 1926).

5. Рецензії в „Етнографічному Віснику УАН“.

Здав до друку:

1. Нова спроба систематизації даних первісної лірики. (До журн. „Етнографічний Вісник УАН“).

2. Нова теорія первісної метафори. (До „Записок УАН“).

3. Композиційні особливості „Гайдамаків“ Шевченка. (До „Збірника ім. Т. Шевченка“ — вид. Інституту ім. Шевченка в Харкові).

Крім праці в кафедрі мовознавства, аспірант Б. Навроцький викладає мову в Київському вечірньому робітничому університеті та входить до складу аспірантів Інституту ім. Шевченка в Харкові із спеціальним дорученням вивчати поетику Шевченкову.

Аспірант Ан. Лебідь. Протягом 1925 — 26 навчального року прочитав такі доповіді:

1. Полемічна література кінця XVI та половини XVII ст. (Семінар С. І. Маслова).
2. Розробка укр. етнографії в 60 роках. (Семінар А. М. Лободи).
3. Квітка - Основ'яненко. (Семінар А. М. Лободи).
4. Агіографічна література. Києво-Печерський патерик. (Семінар С. І. Маслова).
5. Пропаші роки. (Житомирський період у житті Коцюбинського) в Історично-Літературному Товаристві УАН.
6. До питання про політичні погляди М. Коцюбинського — в Історично-Літературному Товаристві УАН.

Видрукував:

1. Од символізму до революційної літератури. („Життя й Революція“, № 6 — 7, 1925).
2. До початків літературної діяльності М. Коцюбинського. („Україна“, № 6, 1925).
3. „Fata Morgana“. Вступна стаття до „Fata Morgana“. (Вид. „Книгоспілка“. Київ, 1925).
4. Нові матеріали до біографії та творчості К. Стеценка. („Музика“ №№ 9 — 10 та 11—12, 1925).
5. Нові придбання рукописного відділу музею В. В. Тарновського („Бібліологічні Вісті“. № 1 — 2, 1925).
6. Творча путь М. Коцюбинського. Вступна стаття до „Вибрані твори“. (Вид. „Книгоспілка“ 1926).
7. Листи Ів. Франка до М. Коцюбинського. („Життя й Революція“ № 5. 1926).
8. М. Коцюбинський — вступна стаття до „Вибрані твори“. (Вид. „Час“, 1926).
9. „За 25 літ“. Історико-літературна хрестоматія. („Час“, 1926).
10. Т. Шевченко. Передмова до Кобзаря. (Вид. „Сяйво“).
11. Низка рецензій в журн. „Життя й Революція“.

З 1924 року працює на посаді лектора літератури в Київському педагогічному технікумі ім. Б. Грінченка.

В наступному 1926 — 27 році має продовжувати основну роботу над вивченням творчості М. Коцюбинського; головна робота — над текстами.

З інших робіт має: закінчити роботу над текстом та передмовою невідомої досі поеми Ф. Галузенка „Гайдамаки“; продовжувати студіювати обов'язкову літературу за програмою, зазначеною для аспірантів; для переведення першої з зазначених робіт має зробити подорож до музею в м. Чернігів.

Аспірант В. П. Петров. Протягом року 1925 — 26 брав участь у семінарських працях: з української етнографії, історії українського письменства, методології. Виступав з доповідями як на засіданнях семінарів, так і на публічних засіданнях катедри.

Протягом зазначеного часу працював у галузі фольклору революції, пережитків первісної культури в сучасних віруваннях та студіював новішу літературу про сучасне село; їздив для збирання матеріалів на села Полтавщини, Канівщини та Поділля.

До того ж працював над питаннями історії української літератури 40—60 р.р., переважно на Кулішем і Шевченком; працював над архівними джерелами в Москві, Ленінграді та Чернігові; підготував до друку розвідку (до 35 арк.): „Куліш 40—50 років“.

З XVIII ст. продовжував студії про Сковороду, працюючи як над дослідом його особи, так і філософського світогляду в світлі епохи й соціальних відносин того часу.

Надрукував за звітний період:

А. З фольклору. 1. Коротенькі пісні („Частушки“) р.р. 1917—1926. Збірка 137 №№-ів. („Етногр. Вісник“, кн. I, стор. 29—36. 1925).

2. Народні легенди про чудеса на Україні. („Етногр. Вісник“, кн. I, стор. 59—61. 1925).

3. Місце фольклору в краєзнавстві. („Етногр. Вісник“, кн. I, стор. 12—24).

4. Теж. Окрема брошура. („Збірник Іст.-Філ. Від.“, № 29, вип. 2, стор. 1—10. Київ, 1926).

5. Спроби монографічного дослідження сучасного села. Огляд літератури. („Етногр. Вісник“, кн. I. Стаття 84—89).

6. М. Ф. Сумцов, як історик етнографії, („Записки Іст.-Філ. Від.“, кн. VII—VIII, стор. 7—15. 1926).

7. З фольклору правопорушників. Стаття й збірка пісень. („Етногр. Вісник“, кн. 2, стор. 38—60. 1926).

8. З дослідів над коротенькими піснями. (D. Zelenin. Das heut. rus. „castuska“ Z. f. sl. Phil. („Етногр. Вісник“, кн. 2, стор. 148—151).

9. Вірування в вихор і чорна хвороба. („Етногр. Вісник“, кн. 3).

10. Вол. Гнатюк у своїх порівнянних студіях. („Записки Іст.-Філ. Відділу“, кн. 10).

11. Мітологема сонця й проблема культциклу. („Етногр. Вісник“, кн. 4—друкується).

Б. Сковорода. 1. Гр. Сковорода в „Історії руськ. філ.“ Г. Шпета. („Записки Іст.-Філ. Відділу“, кн. 7—8, стор. 497—503. 1926).

2. Гр. Сковорода і його теорія „Нероблення“. („Життя й Революція“, кн. 4. 1926).

3. До дискусії про Сковороду. („Життя й Революція“, кн. 5. 1926).

4. Учення Сковороди про матерію. (Збірник на пошану акад. Багалія—друкується).

В. Куліш, Шевченко. 1. Хуторянство й Європа. (Листи Куліша з-за кордону року 1858). („Життя й Революція“, кн. 7, стор. 71—80).

2. Куліш і Шевченко. (До історії їх взаємовідносин у 1843—44 р.). (Збірник „Шевченко та його доба“, I, 57—79. 1925).

3. Куліш-хуторянин. (Теорія хуторянства й Баївшанський епізод року 1853—54). („Записки Іст.-Філ. Від.“, кн. 9, стор. 156—184).

4. Матеріяли до історії приятелювання Куліша з Шевченком року 1856—1957. („Шевченко та його доба“, вип. II, стор. 83—101. 1926).

5. Різдво 1847 р. („Шевченківський Збірник“ Шевченківського Інституту — друкується).

6. Куліш року 1856. (Кулішівський Збірник — друкується).

7. Куліш і „Современник“ Некрасова. („Записки І. Іст. - Філ. Від.“ — друкується).

8. До питання про Потебню й Лотце. „Записки І. Іст. - Філ. Від.“, кн. 9, стор. 367—368. 1926).

Крім праці на кафедрі мовознавства 1925—26 р. виконував обов'язки секретаря етнографічної комісії УАН.

Аспірант Вол. Білий. Зачитав доповіді:

1. Етнографічна діяльність С. Д. Носа. (Етногр. Комісія УАН).

2. До питання про „заложних“ мерців. (Н.-д. кафедра).

3. Зв'язок шкільної краєзнавчої праці з науковими установами, (Окр. з'їзд Робос'у).

4. Козацькі літописці. (Семинар з давньої укр. літератури).

5. Організація шкільного краєзнавчого музею за сучасного літературного питання. (Конференція зав. труд. шк. м. Києва).

Видрукував протягом звітнього періоду:

1. Поширювателі української книжки. („Бібліографічні Вісті“, кн. 1—2).

2. Міські слова на селі. („Життя й Революція“, ч.ч. 1—2).

3. „Небесна грамота“ (Іб., ч. 4).

4. Масовий кореспондент у краєзнавчій праці. (Культура й Побут“, ч. 8—В. П. - Б.).

5. Праця Етнографічної Комісії УАН. („Заря“, ч. 16).

6. До історії збірки А. М. Метлинського „Южно-русские народные песни“ (1854) „Етногр. Вісник“, кн. II).

7. Автобіографія чи спомини Революції. (Іб., кн. II).

8. Рецензія на „E estirahva Muuseumi Aastaraamat. I“.

9. „Questionnaire d'Ethnographie“.

10. Наукова Хроніка. — Етногр. Комісія в Києві. („Червоний Шлях“, кн. 3).

11. „Я. П. Новицький“. („Записки Істор.-Філол. Відділу УАН“, кн. 7—8).

Виготовував і здав до друку:

1. Ветерани української етнографії. (П. Демуцький та О. Малинка).

Крім того: брав участь в організації кореспондентської мережі Етнографічної Комісії, в інструктуванні кореспондентів. Провадив науковий опис архіву С. Д. Носа та Я. П. Новицького (УАН). Каталогізував книгозбірню Я. П. Новицького. Брав участь у щоденній праці Етнографічної Комісії взагалі. Збирав фольклорний матеріал (фольклор революції).

Наступного півріччя має працювати, згідно з планом, над: методологією історичної літератури (студіювання новішої марксівської літератури); історією укр. етнографії (праці Пипіна та Сумцова); з історії

нового укр. письменства — над Я. Щоголевым; з історії давнього укр. письменства — над Сковородою „Епоха й філософія“; над виучуванням революційного села за поточною літературою; над мітологічними проблемами (праці Леві Брюля та Рейнака).

Має потребу провадити архівну працю: в Ленінграді (архів департаменту поліції — матеріали для історії укр. етнографії); в Москві (архів Нетлінського — те ж); у Києві (архів Білозерського).

Потрібна екскурсійна праця - подорож до Катеринославщини для виучування нац. меншостей (валахи та арнаути).

Бере постійну участь у працях етнографічної комісії УАН.

Аспірант М. М. Новицький. Крім участі в семінарах акад. А. М. Лободи, Б. В. Якубського та С. В. Савченка, його праця в минулому році проходила, переважно, над студіюванням питань, зазначених у його аспірантській програмі.

Далі, М. Новицький брав енергійну участь у роботі Комісії пам'яток новітнього письменства, де працював над „Щоденником“ Т. Г. Шевченка й текстами „Кобзаря“.

Надрукував такі праці:

1. „Кобзар“ Т. Г. Шевченка, ред. Ю. Меженка. („Життя й Революція“, кн. II, 1926).

2. З листування Т. Г. Шевченка. (Збірник „Шевченко та його доба“).

3. „III отделение“ про Шевченка. („Пролетарська Правда“. 10 лютого 1926).

4. З листування Т. Шевченка. („Глобус“, ч. 5, 1926).

5. Коментарії до „Щоденних Записок“ Т. Г. Шевченка.

6. Т. Г. Шевченко „Поезії“, т. I — II. (Вкупі з С. О. Єфремовим).

Їздив для наукової роботи (біографія Шевченка) до Ленінграду, Харкова й Полтави.

Читав доповіді, крім катедри, в Історично - Літературному Товаристві та в Комісії громадських рухів.

Брав участь (з доручення Укрголовнауки) в організації Шевченківського Інституту в Харкові.

Виготовував до друку книжку про Шевченка (20 друк. арк.). Зміст книжки: Викуп Шевченка з крпацтва. — Процес Шевченка 1847 року. — Цитадельна легенда про Шевченка. — Оренбурзький арешт 1850 р. — Визволення поета з салдатчини. — Арешт Шевченка в 1859 році.

Наукова робота М. Новицького надалі полягатиме, під керівництвом А. М. Лободи, в зосередженні на питаннях: „Кирило - Методієвське Товариство“ та на темах з життя Шевченкового, як от: „Перші академічні роки Шевченка в Петербурзі“, „Аральська експедиція“, „Зв'язки Шевченка з українським товариством Мочемордів“ та ін.

Аспірант П. І. Рулін. В царині науковій, крім програмового питання („українська повість“), працював над темами з історії театру українського, отдаючи цьому питанню найбільшу увагу. Робота йшла в таких напрямках: 1) вивчення польського й російського театру на

Україні виходячи з архівного та часописного матеріалу; 2) при-збирування розпорошених фактів з українського театру за 1830—1860 роки.

Наслідки праці — збірка нових матеріалів з історії українського театру, що потребує й далі ще деякого доповнення даними, які зібрати можна тільки по ленінградських архівах та бібліотеках.

Педагогічна праця П. І. Рудіна полягала в викладанні лекцій з історії всесвітнього та українського театрів у Вищому музично-драматичному Інституті ім. Лисенка.

Головні з надрукованих праць:

1. На шляхах до нового українського театру. (Польський театр у Києві р. 1816). („Записки Іст.-Філ. Від. УАН“, кн. 7—8 та окремих 29 стор.).

2. Артистичний шлях М. К. Заньковецької. („Червоний Шлях“, № 3, стор. 209—228, № 11—12, 204—220, 1926).

3. Український друк та царська цензура. („Життя й Революція“, № 11, стор. 68—72).

4. М. П. Старицький та П. О. Куліш. („Життя й Революція“, № 12 стор. 64—74).

5. Елементи злободневности в комедиях Скоморохова. („Slavia“, № 4, стор. 155—177, 1925).

6. Московские настроения в марте 1855 г. (Письмо Кулиша). („Былое“, № 4, стр. 163—170, 1925).

7. Лист Бодянского до Кулиша. („Україна“ № 6, 1925).

8. „ М. Гоголевої „ „ (З „Іст.-Філ. Від. УАН“, т. VII—VIII).

9. „ М. Дикарева „ „ (Етногр. Вісник“, № 2, 1927).

10. Рецензія на „українську драму“ В. Резанова. („Червоний Шлях“, № 4, 1926).

11. Рецензія на В. Гіппіус „Гоголь“. (З „Істор.-Філол. Від. УАН“, т. VII—VIII).

Крім цього — низка рецензій на різні театральні видання в журналах „Червоному Шляху“ й „Життя й Революція“.

Виготовлено до друку:

1. М. К. Заньковецька — Монографія на 6 аркушів.

2. „Литературные воспоминания“ Кулиша.

3. З минулого Катеринославського театру.

4. Низка розвідок з історії російської комедії. (Давні праці).

Частину з них уже прийнято до друку в „Изв. Отд. Рус. Яз. и Слов. РАН“.

Аспірант І. Г. Лютий. Надрукував такі праці:

1. В журналі „Україна“ кн. I за 1926 р. — працю „М. Коцюбинський і М. Кононенко“.

2. В журналі „Життя й Революція“ кн. 7 — рецензію на книжку вибраних творів Коцюбинського, т. I.

3. В журналі „Життя й Революція“ кн. 8 — рецензію на „Вибрані твори Коцюбинського“.

Здав до друку:

1. У „Червоний Шлях“: 1) Творчість Коцюбинського в листах сучасників. 2) „Intermezzo“ — поетичне відображення реакції після 1905 р.

Виготовував до друку:

1. Панас Мирний на громадській роботі. (Його сатири).

2. „Невідомий“ — поетичне відображення реакції після 1905 року.

Брав постійну участь у таких семінарах катедри:

Методології літератури, західньо-європейської літератури, старої української літератури, нової української літератури.

Їздив у командировки:

1. До Чернігівського держмузею для праці над рукописами Коцюбинського.

2. До Полтавського Державного музею для праці над рукописами П. Мирного.

Аспірант Осв. Бургардт. Аспірантом катедри Мовознавства він з жовтня місяця 1926 року. За цей час працював у таких шкільних установах: Київський Політехнічний Інститут, 1-ша кооперативна профшкола, ІНО, кафедра ленінізму й марксизму. В ІНО провадив німецький семінар, в КПІ викладав німецьку мову на двох факультетах (хемічний та інженерний); при кафедрі марксизму теж мав німецький семінар.

У грудні місяці надрукував статтю: „Екзотика й утопія в німецькому романі“ („Життя й Революція“, ч. 12), для якої використав трьохтомовий роман Штукена „Білі боги“, утопію Д'Обліна „Гори, моря та велетні“, твори Едшміда та журнальний матеріал німецької поточної літератури.

Розробляв окремі галузі одного з своїх спеціальних питань: „Американська новела“, а саме: простудіював книжку Scheffauer'a „Das geistige Amerika von Heute“, прочитав двохтомову біографію Джека Лондона, що її видала Чирм'ян Лондон, а також використав статтю Губера про Лондона. Наслідком цієї праці є стаття про життя й творчість Джека Лондона, що цими днями має вийти з друку в одному томі Лондонових творів (видавництво „Сяйво“).

Протягом цього часу переводив також редакційну роботу, а саме: проредагувавши, здав до друку перші два томи Лондонових творів („Морський вовк“, „Смок Белю“, „Смок і Шарті“). Цю роботу одночасно сполучив із збиранням матеріалу до питання „Американська новела“.

Брав постійну участь у тих семінарах, що належать до секції західньої літератури.

Аспірант П. Н. Лозієв. Затверджений аспірантом катедри мовознавства з 1 січня 1926 року; оскільки секції сходознавства при кафедрі немає, прикріплений персонально до акад. А. Є. Кримського для праці в галузі сходознавства.

За звітний період: обробляв раніш добуті матеріали, підготував до друку перську практичну граматику, досліджував нові розділи її та ознайомився з новою російською літературою.

Надрукував:

1. У „Міжнароднику“ короткі огляди наукової діяльності УАН та Всеукраїнської Асоціації Сходознавства.

2. Низку статей у газетах („Дніпрельстан“, „Хроніка наукового життя УАН“).

3. Кілька рецензій на орієнталістичну літературу.

Здав до друку в академічному збірнику етюд: „Омар Хейям-вільнодумець“.

Викладав на курсах сходознавства перську та турецьку мову.

Зачитав доповідь на тему: „Омар-Хейям, його життя та творчість“ на засіданні Асоціації Сходознавства.

Брав участь у двох сходознавчих з'їздах на Україні (Всеукраїнському з'їзді сходознавців та З'їзді правлінь Асоціації Сходознавства).

Зв'язок київської катедри мовознавства з закордонними науковими установами та діячами є й полягає в таких фактах:

1. Дійсний член катедри С. І. Маслов надрукував у Майнці (Німеччина) свою наукову працю: *Ukrainische Druckkunst des 16. bis 18. Jahrhunderts*. („Gutenberg - Gesellschaft“, М. 1926).

2. Дійсний член катедри В. М. Ганцов надрукував у Ляйпцізі (Німеччина) свою наукову працю.

3. Аспірант П. І. Рулін надрукував у Празі (Чехія) свою студію з історії російського театру („Slavia“, 1926), а також надіслав до французького видання „Revue des études slaves“ другу свою студію: „Les origines de „Шутовская комедия““.

4. Аспіранти В. П. Петров та В. В. Білий мають персональне листування в питаннях етнографії з пражським відомим ученим Полівкою.

5. Крім того, катедра свої кошти на науково-операційні витрати, що їх одержує з центру, витрачає на виписку та придбання найважливіших для мовознавства й літературознавства закордонних часописів та окремих видатних праць.

Катедра може подати такі відомості про своєкошті екскурсії та наукові командировки своїх співробітників за звітний період:

1. Акад. А. Є. Кримський був у наукових подорожах до Баку (Кавказ) та Бахчисараю (Крим).

2. Дійсний член катедри С. І. Маслов їздив у наукову командировку до ленінградських бібліотек та архівів.

3. Наук. співроб. Катедри О. К. Дорошкевич їздив у наукову командировку до Ленінграду для праці над матеріялами Марко-Вовчка та Куліша.

4. Аспірант В. П. Петров був з науковою метою в Москві, Ленінграді, Чернігові та на Поділлі (Немирча, Могілів).

5. Аспірант М. І. Рулін був у Ленінграді, де працював по бібліотеках та архівах.

6. Аспірант М. М. Новицький їздив у наукову командировку до Ленінграду в зв'язку з своїми працями над творчістю Шевченка.

7. Наук. співроб. катедри П. Н. Попов був у науковій експедиції в Путивельському повіті на Курщині з метою діалектологічних досліджень.

8. Аспірант катедри В. В. Білий виїздив на Поділля для наукової праці в галузі етнографії.

9. Аспірант катедри С. Г. Козуб мав командировки до Чернігова та до Вінниці в зв'язку з своїми працями над Коцюбинським.

10. Аспірант І. Г. Лютий мав командировку до Чернігова для наукової праці в архіві Коцюбинського.

11. Аспірант А. Д. Лебідь мав командировку до Чернігова для наукової праці в архіві Коцюбинського.

Звіт київської науково-дослідчої катедри педології про працю за 1925/26 акад. рік

Персональний склад.

Дійсні члени:

Секція фізіології дитинства з підсекцією рефлексології — В. В. Радзімовська (керувник катедри й секції).

Секція експериментальної педагогіки й педагогічної психотехніки — О. М. Раєвський.

Секція дидактики — керувника немає. Працю тимчасово розподілено між О. М. Раєвським и Й. Б. Селіхановичем.

Секція історії та системи педагогіки — Й. Б. Селіханович.

Секція дошкільного виховання — О. І. Дорошенко.

Наукові співробітники: К. С. Макульський, Г. Є. Жураківський.

Аспіранти: В. І. Помагайба, М. В. Яцутін, Г. С. Костюк, Д. Ф. Миколенко, О. О. Андрієвська, М. Ф. Ярошівський, К. А. Заїкіна, М. К. Шейко, О. С. Кулінич, К. Т. Федорівський, О. Г. Дертева.

Катедра в цілому й кожен з її членів зокрема провадить свою працю українською мовою.

Свого приміщення катедра не має. В бібліотеці катедри на 1 жовтня 1926 року є 28 книжок, а устаткування складається з 14 приладів і речей. Для праці доводиться користуватися приміщеннями, лабораторіями, приладами й бібліотекою Київського ІНО, ВУАН та інш.

Науково-дослідча праця катедри в 1925—26 академічному році зосереджувалася, головним чином, навколо чотирьох проблем:

1. Природа педагогічного процесу та організація його.
2. Об'єктивна оцінка успішності учнів та загального їх розвитку.
3. Чергові виховавчі завдання в освітніх установах.
4. Вимін і хемічні властивості крові дитини в зв'язку з конституцією й зовнішніми впливами та методика дослідження цієї проблеми.

З першої проблеми опрацьовано такі питання:

О. І. Дорошенко — 1. Проблема комплексовості в дошкільних установах. (Зачитано на прилюдному засіданні катедри).

2. План праці в дошкільних установах за комплексовою системою. (Виготовлено до друку).

3. Методичний лист до цього плану. (Виготовлено до друку).

4. К. С. Макульський — К вопросу о рефлексологическом обосновании педагогического процесса.

5. Новые экспериментальные данные о сосредоточении, как доминантном процессе.

1. Г. Є. Жураківський — Три года преподавания обществоведения в киевской школе.

2. Школа и производство.

1. В. І. Помагайба — Планування праці в сільській чотирьохлітці.

2. Процес набування „формальних знань“ у трудшколі.

3. Літня праця в сільській школі.

Г. С. Костюк — Бюджет часу учнів трудової школи.

Д. Т. Миколенко — Сприймання числових фігур у дітей. (Зачитано на засіданні катедри. Виготовлено до друку).

К. О. Заїкіна — Проблема мислення в психології, рефлексології та біхевіоризмі. (Зачитано на засіданні катедри. Виготовлено до друку).

О. О. Андрієвська — Проблема педпроцесу в освітленні психоаналізи. (Зачитано на засіданні катедри. Виготовлено до друку).

1. М. В. Яцутін — Проблема колективізації шкільної праці. (Зачитано на засіданні катедри).

2. Увязка школы с Красной армией.

3. Опыт работы по Дальтон - плану.

М. Ф. Ярошівський — Організація педпроцесу в дитячому будинку ч. 33. (Зачитано на засіданні катедри).

З другої проблеми праця провадилася з таких питань:

1. О. М. Раєвський — Наслідки обслідування розумового розвитку учнів, що вступали 1926 р. до профшкіл і на робфак у Києві. (Зачитано на прилюдному засіданні катедри).

2. Психотехніка й педагогіка.

3. К вопросу об исследовании умственного развития у подростков.

4. Порівняльна симптоматичність (педагогічна й педологічна) тестів успішності й обдарованості. (Готується до друку).

5. Методи об'єктивної оцінки засвоєння учнями навчального матеріалу. (Готується до друку).

1. Г. С. Костюк — Тести успішності в шкільній практиці. (Зачитано на засіданні катедри).

2. Тести успішності й тести загального розвитку. (Зачитано на пленумі Київського Кабінету Соціальної Педагогіки).

О. О. Андрієвська. — Спроба пристосувати систему Біне - Симона в обробці проф. Соколова до колективного обслідування. (Зачитано на засіданні катедри. Готується до друку).

З третьої проблеми опрацьовувано такі питання:

Й. Б. Селіханович — 1. Перші кроки у справі піднесення культурного рівня шкільної молоді. (Зачитано на загальноміській конференції профшкіл та ФЗУ в Києві).

2. Школа й охорона здоров'я. (Готується до друку).

В. В. Радзімовська й О. І. Дорошенко. — Набування гігієнічних звичок у дітей дошкільного віку за методою умовних рефлексів. (Готується до друку).

1. О. І. Дорошенко — До питання про вплив оточення на зміст та структуру колективів, що сами виникають у дошкільному періоді.

2. До питання про студіювання оточення. (Зачитано на пленумі Київського Кабінету Соціальної Педагогіки).

З четвертої проблеми опрацьовувано такі питання :

1. В. В. Радзімовська — Вивчення анатомічних і фізіологічних основних ухилень (сігм) українських дітей дошкільного віку. (Працю розпочато 1915 року, закінчена вона буде 1927/28 року).

Поза цими основними питаннями члени катедри опрацьовували :

1. В. В. Радзімовська — Про межі активної реакції крові. (Зачитано на Всесоюзному З'їзді фізіологів у Ленінграді 1926 р.).

2. Die Alvolie Reserven des Blutes und die periodische Tätigkeit des Verdauungsaparat (Експериментальне дослідження на молоді) Zeitschr. fur die gesam. Medec. 55 В. (спільно з доктором В. Івановим).

3. Каталаза, амілаза та ліпаза крові підчас вживання кислих та лужних субстанцій. (Зачитано на Всесоюзному З'їзді фізіологів у Ленінграді).

4. Біологічні властивості дитячого організму. (На 10 арк., готується до друку).

1. О. М. Раєвський — Психотехніка, її зміст і методи.

2. Огляд новішої літератури з психотехніки.

1. Г. Є. Жураківський — Краєзнавство в школі.

2. Проблема изучения села в школе большого города.

3. История педагогики в связи с историей классовой борьбы. Т. I, 1926.

4. Сучасні педагогічні течії.

5. Загальний огляд шкільних програм, надрукованих на Україні за 1918 — 26 роки. (Готується до друку).

6. История педагогики в связи с историей классовой борьбы. Т. II. (Опрацьовується).

1. К. С. Макульський — Методы науки о поведении и лабораторный эксперимент.

2. Экспериментальная педагогика в свете науки о поведении. (Зачитано у вересні 1925 року на харківському з'їзді викладачів у педвузах).

3. Гипотеза моделей и классификация экспериментальных форм поведения.

4. Вища нервова діяльність людини. (Курс рефлексології. Складено з проф. Гакебушем).

5. Матеріали до питання про реакцію зосередження при одночасових діяльностях. (Зачитано на прилюдних зборах катедри).

1. В. І. Помагайба — З життя педагогічних досвідно-показових установ Москви. (За обслідувача).

2. Що читати педагогу - практикантові про весняно - літній триместр у трудшкoлі.

1. М. В. Яцутін — Из практики экскурсионного метода в школе социального воспитания.

2. К вопросу о классификации методов школьной работы.

3. Одеська виставка соцвиху. Отчетно-показательная виставка трудшкол и учреждений дошкольного воспитания в Одессе.

4. Работа учащихся школы по охране здоровья.

5. К вопросу об учете экспериментальной работы в школе.

6. Опыт работы по охране здоровья в семилетней школе социального воспитания.

7. Д. Ф. Миколенко — Лото для гри та навчання грамоти й рахування. (Для дитячих садків і I групи трудшкіл).

Поза катедрою члени катедри провадили таку працю:

4 члени керували семінарами підвищеного типу при ІНО. 3 члени провадили працю на курсах дошкільних лікарів. 1 член катедри брав активну участь на III Всесоюзному з'їзді педіатрів та педологів у Ленінграді 1925 року. 1 член брав участь на Всесоюзному з'їзді у справах дошкільного виховання. 1 — керував комісією робітників молодшого центру в Науково-Педагогічному Т-ві при ВУАН.

Майже всі брали активну участь (з доповідями, в організації) на педагогічних конференціях та курсах робітників м. Києва й округи, і 5 членів брали безпосередню участь у праці секцій окрметодкому соцвиху та профосу.

Звіт педолого-педагогічної секції науково-дослідчої катедри при НІНО за час з 1 липня 1926 до 1 січня 1927 року

Секція почала працювати на початку академічного 1926 — 27 року, а саме 8 жовтня 1926 року. Членів нараховує 12: 1 керівник, 3 викладачі НІНО (з них 2 аспіранти), 4 аспіранти та 3 навчителі м. Ніжина.

Засідань відбулося 9. Засідання відвідували всі члени, за винятком одного — хорого.

Перше засідання було організаційного характеру. На ньому затверджено план праці на 1926 — 27 рік в педологічному семінарі п/т. Членів семінар нараховує всього 40: 4 викладачі НІНО, 4 аспіранти, 29 студентів, 3 вчителі з міста. На першому ж засіданні секції вироблено й затверджено план робіт секції на 1926 — 27 рік.

Розібрано такі питання:

1. Доповідь та опитник педагога. (Опитника вироблено вже в остаточній редакції).

2. Професіограма педагога.

3. Останні досягнення рефлексологічної техніки.

4. Методи вивчення професії педагога.

5. Спроба характеристики сучасних течій в СССР що до вивчення відношення особи до оточення.

План праці надалі полягатиме у виконанні робочого плану.

Звіт про роботу С. Ю. Борисенка — аспіранта педолого-педагогічної секції науково-дослідчої катедри при НІНО з вересня 1926 до січня 1927 року

З доручення секції розробляв тему: „Методи вивчення поведінки дитячого колективу“.

Крім того, виконував роботу за індивідуальним робочим планом а саме — опрацьовував тему: „Інтерес підлітків за анкетними даними“.

На друге півріччя 1926—27 акад. року має:

1. Перевести тести та обслідування учнів, які кінчають семилітки, що до профорієнтації й опрацювати цей матеріал.

2. Продовжити працю на тему: „Інтерес підлітків за анкетними даними“. В цій галузі збирає та студіює літературу.

3. Перевести працю практичного характеру що до оволодіння рефлексологічною методою дослідження (метода проф. Красногорського).

Звіт про роботу кандидата в аспіранти педолого-педагогічної секції харківської науково-дослідчої катедри педагогіки в м. Ніжені Г. Д. Бутка

В другій половині 1926 року продовжував роботу над вивченням матеріялістичної філософії за вказаними в оперативному плані робіт джерелами.

Почавші далі вивчати рух педагогічних систем, а особливо в частині соціального виховання, зупинив увагу на ролі теорії в розумінні Маркса, Енгельса й Леніна.

В процесі вивчення зазначених теоретиків марксизму, що до теорії та педагогічної літератури, вміщеної в оперативному плані, виявив у загальних рисах основну ідею дослідницької роботи, що її покладено в основу аспірантської роботи — це аналіза й вивчення окремих елементів педагогічної праці в минулому та в сучасній школі, як засіб до раціоналізації самої праці. В процесі дальшої роботи тему актуалізовано та конкретизовано, а далі доведеться, може, зупинитися на окремому елементі педпроцесу для глибокої проробки. З цього погляду й досліджувано педлітературу, зазначену в оперативному плані. Згадана установка аспірантської роботи відбилася на праці на посаді інспектора методичної частини Ніженського ОкріНО.

Праця по секції полягала в участі на засіданнях секції й семінару при ній. На засіданні семінару розібрано „психограму нормального педагога“ що подав Г. Д. Бутко.

Звіт катедри світового господарства при ХІНГ за 1925—1927 роки

Роботу катедри світового господарства за звітний період проваджено в напрямку організації розробки співробітниками катедри відповідних наукових проблем, переважно проблем прикладної економіки, як і в напрямку підготовки аспірантури.

Наукову роботу, а також і підготовку аспірантів, проваджено в семінарах, які в 1925—26 році мали такий склад:

1. Семінар для підготовки аспірантів, де проваджено вивчення класиків політичної економії,— перша попередня стадія підготовки аспірантури, куди притягувано до роботи також кращих студентів ІНГ, як майбутніх аспірантів.

2. Основний аспірантський семінар, що поділявся на дві групи, при чому в першій проваджено роботу з теорії економіки переходної доби, а в другій групі виучувано спеціальну економіку окремих галузей народного господарства. Всі співробітники катедри були розподілені по секціях, що відповідають окремим галузям народного господарства (промисловість, торгівля, кредит і т. ін.), при чому в роботу секції втягнуто, крім робітників катедри, педагогічний персонал ХІНГ.

3. Семінар при економічному факультеті ХІНГ, що з наукового боку обслуговували робітники катедри. Основний інтерес роботи цього семінару в 1925—26 році зосереджувався переважно на питаннях математичної методи підчас вивчення економічних питань.

4. Підвищений семінар до питань перспективного планування промисловости при економічному факультеті ХІНГ, як і попередній семінар під керуванням завідувача науково-дослідчої катедри, обслуговують у значній мірі її робітники; семінар має на меті зосередити наукову роботу найвидатніших студентів ХІНГ та його викладачів на науково-технічному боці практичних питань господарського планування промисловости, тим самим підняти тон наукової роботи інституту й виявити серед представників студентства, що працюють у семінарі, майбутніх наукових робітників.

В 1925—26 році відбулися такі командировки співробітників катедри:

а) керовник катедри влітку 1925 року був у науковій командировці в Берліні, де працював у питанні про методи регулювання народного господарства в Німеччині;

б) аспіранти катедри Ефраїмський, Кустелян і Крижов тоді ж були в науковій командировці в Німеччині, працюючи над такими темами: Ефраїмський—теорія й практика промислової кооперації, Крижов—регулювання промисловости в Німеччині, Кустелян—економіка гірничої промисловости;

в) аспіранта Прокоповича командировано до наукових установ Москви й Ленінграду, для вивчення проблеми статистичної методи підчас вивчення економічних явищ.

Не зважаючи на те, що наукову роботу катедри в значній мірі розгорнуто, організаційне оформлення її ще не закінчено, секції тільки намічено; не всі наукові сили втягнуто в роботу катедри; фінансове становище катедри непевне.

Керовник катедри в своїй доповіді на засіданні президії Укрнауки на початку 1926 року зазначав досягнення катедри, але зазначив і потребу розгорнути роботу катедри, притягти до роботи, як членів-кореспондентів, наукових робітників інших міст, поповнити штати катедри.

Катедра подала операційний план роботи на 1926—27 рік, де передбачено поділити катедру на такі секції: світового господарства (включаючи економіку УСРР і СРСР), економічної й фінансової політики, соціальної статистики й приватно-господарської економіки.

За цим планом склад катедри треба було б поширити до таких розмірів: керownik катедри—1, керowników секції—4, дійсних членів—3, наукових співробітників—8, аспірантів—11. Але затверджені були не всі кандидати, що подала катедра, і тому катедра провадила роботу не цілком за своїм операційним планом, а тільки орієнтуючись на нього.

Виходячи з фактичного становища катедри, і подаємо звіт за її роботу в 1926—27 році.

Особовий склад катедри:

Керownik катедри—проф. Фомін. Науковий співробітник катедри—Ратнер. Аспіранти катедри: Вейцблїт, Мягкова, Бідний, Акуленко, Гуцуляк, Собков, Меєрзон, Хайцер, Пробст, Карташов, Тодер, Кустолян, Ефраїмський, Крижов, Гольдштейн, Варшавський, Браславський, Альтерман, Ратнер, Свєржін, Бок, Прокопович, Єфімов.

Таким чином, доводиться зазначити, що незатвердження оперативного плану катедри в частині її особового складу перешкоджало розгортати проєктовану від катедри систему її секцій, при чому вищенаведений список є перелік фактичних робітників катедри (крім аспірантів Вейцблїта і Собкова, що їх затвердила Укрнаука й що фактично зовсім не робили в катедрі), яких формально ще не затвердила в цілому Укрнаука.

Подібно до того, як це було в 1925—26 році, в 1926—27 році працював гурток попередньої підготовки майбутніх аспірантів, під керівництвом наукового співробітника катедри, викладача ІНГ—Ратнера, вивчаючи класиків політичної економії. В цьому гуртку брала участь аспірантка Мягкова й деякі студенти, що вже закінчили інститут й цікаві з погляду виявлення серед їх можливих майбутніх співробітників катедри.

Зчитано й обговорено доповіді на такі питання: учення фізіократів, учення А. Сміта, теорія цінности Рікардо, теорія розподілення Рікардо, теорія цінности К. Маркса, австрійська школа та її критика.

Основний аспірантський семінар, відповідно до підготовки аспірантів, поділено на дві секції. Перша секція, що має в складі молодих аспірантів—Акуленка, Бідного, Карташова, Мягкову, Меєрзон і Гуцуляка, працювала під керівництвом проф. Фоміна на умовах індивідуальних завдань кожному членові секції. На семінарі заслухано такі доповіді:

Бідний—про стальний картель і проблему раціоналізації в сучасному картелюванні; Мягкова—про поняття світового господарства; Акуленко—поняття світового господарства в класичній політичній економії; Карташова—проблема бюрократизму в промисловості; Меєрзон—становище світового господарства в теорії політичної економії.

Кожний аспірант дістав на літні канікули певне завдання в галузі його наукової роботи.

Друга секція основного аспірантського семінару включала решту аспірантів і заслухала такі доповіді:

А. Ратнер — поняття капіталу в сучасній чужоземній економічній літературі; Тодер і Пробст — предмет і завдання економіки промисловости; С. Ратнер — сучасний напрямок теоретичної економії за кордоном; Крижов — про сучасну англійську школу політичної економії; С. Ратнер — про сучасні напрямки американської школи політичної економії; Браславський — про сучасні теорії вексельного курсу; Кустолян — про сучасну постановку кон'юнктурної роботи в Німеччині; Пробст — про французьку школу політичної економії; Хайдер — про деякі проблеми грошового обігу.

Крім того, треба зазначити, що кожен співробітник секції, крім участі в семінарській роботі, провадить певну індивідуальну наукову роботу під керівництвом проф. Фоміна: Ратнер працює в питанні теорії кредиту і кредитової кон'юнктури; Пробст систематизує російську літературу з теорії криз, зокрема теорії криз проф. Туган-Барановського; Тодер готує доповідь з теорії масового виробництва; Кустолян працює в питанні економіки гірничої промисловости, зокрема — про кризи в цій галузі промисловости; Ефраїмський працює в питанні теорії промислової кооперації; Крижов пише роботу про військове регулювання німецької промисловости; Браславський працює над проблемами теорії розрахункового балансу; Альтерман — готує доповідь про німецьку митну політику; А. Ратнер готує доповідь до вивчення метод визначення ефективности роботи промисловости; Бакк готує доповідь з питання теорії організації господарства; Прокопович закінчує в науковій командировці в Москві і Ленінграді розробку низки питань що до прикладання математики до вивчення економічних явищ; Гольдштейн працює над прикладанням метод математичної статистики до планових передумов і звітних даних української промисловости; Єфімов, що перебуває в науковій командировці в Берліні, працює в питаннях теорії й політики кон'юнктури.

Керівник катедри, проф. Фомін, працює над питаннями історії й сучасного стану кам'яновугільної промисловости й над теорією побудови витрат виробництва.

За безпосередньою участю робітників катедри — Ратнера, Гольдштейна й Кустоляна, під керівництвом проф. Фоміна, в 1926 — 27 році працював семінар підвищеного типу в питаннях економіки Донецького басейну, що має за мету наукову лабораторну проробку питань економіки Донецького басейну. Цей семінар притяг кращих студентів промислового циклу економічного факультету ХІНГ, набув характеру спеціального кабінету Донецького басейну, видав перший випуск свого Бюлетеню („Вопросы экономики Донецкого бассейна“); намагається перетворитися в Інститут Донецького басейну, що ставить за своє завдання обслуговувати нашу важку індустрію науковою проробкою основних економічних проблем цієї індустрії. Кабінет Донецького басейну в своїй роботі тісно зв'язаний з відповідними трестами й наркоматами.

В 1926 — 27 році при безпосередній участі робітників катедри під керівництвом проф. Фоміна функціонував підвищений семінар при економічному кабінеті ХІНГ. Серед найцікавіших доповідей на цьому

семінарі можна зазначити: доповідь Ратнера про кон'юнктуру кредитову політику й низку доповідей аспіранта Гольдштейна про прикладання метод математичної аналізи до статистичних даних про харківську промисловість.

Минулого 1926—27 року відбулась низка командировок співробітників катедри, а саме:

а) Керовник катедри в жовтні—листопаді 1926 року був у командировці в Німеччині, де вивчав питання про організацію за кордоном науково-дослідчих установ з економіки лабораторного типу. Це питання було в зв'язку з питанням про утворення на Україні подібних інститутів лабораторного типу. До деякої міри наближенням до подібної організації є згаданий вище Кабінет Донецького Басейну.

б) Аспірант катедри Єфімов з літа 1926 року і дотепер перебуває в Німеччині, в Берліні, в безпосередньому науковому зв'язку з проф. Мервартом, де вивчає питання теорії й політики економічної кон'юнктури.

в) Аспірант катедри А. Ратнер був улітку 1926 року в науковій командировці в Німеччині для вивчення питань економіки німецької гірничої промисловости.

г) Науковий співробітник катедри С. Ратнер влітку 1926 року був у науковій командировці в Німеччині для вивчення питань кредитового господарства й кредитової кон'юнктури.

г) Аспірант катедри Кустолян з групою студентів ХІНГ весною й улітку 1927 року був у науковій командировці-екскурсії в Німеччині для вивчення постановки німецького кам'яновугільного господарства, зокрема — питання про організацію кам'яновугільних підприємств у Німеччині й системи товаро- й матеріалообігу на них.

д) Аспірант катедри Прокопович майже весь звітний рік був у науковій командировці в Ленінграді й частково — в Москві, де працював у наукових установах коло питань математичної методи в економіці.

У звітному 1926—27 році вперше з'явилися два видання науково-дослідчої катедри світового господарства:

1. Збірник катедри „Вопросы экономики“, що містить низку статей і робіт співробітників катедри: Фоміна, Ефραίмського, Крижова, Ратнера С., Гольдштейна.

2. Бюлетень кабінету Донецького басейну, вип. I.

Треба ці видання продовжити.

Крім цих колективних праць, робітники катедри видають свої індивідуальні праці. Так, керовник катедри у звітному році видав працю „Металопромисловість України“ й готує до друку велику роботу про кам'яновугільну промисловість СРСР і перспективи її розвитку; виготовив велику роботу на теоретичну тему „Теорія побудови витрат виробництва“. Науковий співробітник катедри С. Ратнер видав роботу що до теорії кредиту. Аспірант катедри Крижов надрукував роботу до питання зниження цін.

Робота катедри вже виявила основні лінії її розвитку й накреслила її перспективи. В цій галузі головніші моменти зведено переважно до таких:

1. Теоретична розробка спеціальних економічних дисциплін і підготовка наукових співробітників у цій галузі.

2. Утворення спеціальних інститутів лабораторного типу й живий зв'язок з наркоматами й організаціями в цьому питанні.

Звіт науково-дослідчої катедри „Проблеми сучасного права“ при ХІНГ

Харківська науково-дослідча катедра „Проблеми сучасного права“ існує при Харківському Інституті Народнього Господарства та є старіша правнича катедра на Україні (перша що до часу заснування). Катедра поділяється на три секції: 1) цивільного права, 2) кримінального права та 3) публічного права. Поміж цих трьох секцій розподіляється правничі дисципліни.

На чолі катедри стоїть доктор державного права проф. М. І. Палієнко. Він же є й керownik секції державного права. Секцією цивільного права керує проф. Б. В. Попов. Секцією кримінального права — проф. А. Д. Кісільов. Секретарем катедри є Я. І. Рапопорт.

Особовий склад катедри на 1 січня 1927 року складають 13 дійсних членів, 6 наукових співробітників та 14 аспірантів, а саме:

Проф. М. І. Палієнко — керownik катедри та керownik секції державного права.

Проф. Б. В. Попов — керownik секції цивільного права.

Проф. А. Д. Кісільов — керownik секції кримінального права.

Дійсні члени секції крим. права: проф. М. М. Гродзінський і проф. В. С. Трахтеров.

Дійсні члени секції держ. права: професори — А. Л. Малицький, В. Л. Кобалевський, А. Ф. Евтіхіїв.

Дійсні члени секції цивільного права: професори — В. М. Корецький, В. І. Слівіцький, А. Є. Семенова, С. Е. Сабінін і А. С. Ратнер.

Наук. співробітники секції цив. права: С. Н. Ландкоф, С. О. Вільнянський, М. Р. Мельник.

Наук. співробітники секції держ. права: І. М. Сіак, М. Ф. Матвієвський і А. Н. Одарченко.

Секретар катедри та аспірант секції цивільного права — Я. І. Рапопорт.

Аспіранти секції цив. права: М. В. Гордон, Л. С. Дубинський, Л. А. Бродська і Е. С. Компанеєць.

Аспіранти секції кримінального права: В. М. Натансон, Я. К. Белкот-Евмінік.

Аспіранти секції держ. права: Б. В. Олександренко, М. Р. Романюк, Л. Є. Березов, Н. С. Трублаєвич, Г. В. Содін і Берновський.

Аспірантуру катедри складають 14 осіб, які в більшості закінчили правничий факультет Харківського Інгоспу. З загального числа аспірантів — 8 затверджено в 1926 — 27 уч. році, 3 — в 1925 — 26 році та 2 — в 1924 — 25 році. Одного аспіранта затверджено ще 3 роки тому.

Укрголовнаука виключила з числа аспірантів катедри 4 осіб. З числа аспірантів 7 осіб партійні — члени ВКП(б).

Робітники катедри в більшості володіють укрмовою добре; є й такі, що майже цілком опанували укрмову. Що до деякої частини робітників катедри, що ще не володіють цілком укрмовою, катедра вживає заходів, щоб українізація цих робітників була своєчасно закінчена. Деякі наукові робітники катедри видали також твори укрмовою.

Все листування та справи катедри провадиться укрмовою. Засідання катедри голова провадить теж укрмовою.

Згідно з характером роботи катедри, вона не має потреби в спеціально устаткованих помешканнях (лабораторіях, станціях то-що). В цьому році відпущено катедрі деякі кошти на придбання наукових видань та книжок. Отже катедра гадає zorganizувати при бібліотеці ІНГ особливий відділ катедри, де переховуватиметься книжки катедри, що вже тепер катедра їх має деяку кількість.

Катедра провадить свою науково-дослідчу роботу в галузі розроблення окремих проблем та питань права, головним чином — радянського права. Дослідження робітників катедри друковано здебільшого в періодичних органах або окремими виданнями. Протягом 1925 — 26 року надруковано велику кількість праць співробітників катедри, а саме:

Проф. В. М. Гордон: 1. Проект италянского Торгового Кодекса (перев. с итал.). 2. Положение о векселях в частной кодификации (2 изд., НКЮ). 3. Вексельное право (изд. НКЮ). 4. Комментарий к ГПК.

Проф. М. І. Палієнко: 1. Права громадянства в федераційних державах і в Союзі РСР (укрмовою). 2. Українське громадянство і становище чужоземців в УСРР (укрмовою).

Проф. Б. В. Попов: 1. Исковая давность. (Изд. „Право и Жизнь“). 2. Ст. 137 ГК в ее украинской редакции. „Право и Жизнь“, 1925). 3. Комментарий к ГПК.

Проф. М. М. Гродзінський: 1. Обвиняемый, его права и обязанности в процессе. (Москва, 1926). 2. Учение о доказательствах и его эволюция (Харьков, 1925) и ряд статей в журналах.

Проф. А. Ф. Євтіхіїв: Основы административного права. (Изд. НКЮ, Харьков, 1926) и статьи в журналах.

Проф. В. А. Кобалевський: 1. Очерки советского административного права. (Изд. ДВУ, 1925). 2. Жилищное право УССР. (Изд. НКЮ, 1925).

Проф. В. М. Коредький: 1. Территориальные пределы исполнения судебных решений. (ВСЮ, 1925). 2) Савиньи и международное частное право (ВСЮ, 1926) и ряд других статей. 3. Комментарий к ГПК (участие). 4. Проблемы международного частного права в Советском Праве. (Журн. „Ostrecht“).

Проф. А. А. Малицький: 1. Советская конституция. (Изд. ДВУ). 2. Очерки советского государственного права (Изд. НКЮ) и ряд статей.

А. Е. Ратнер: 1) Залог товаров в обороте (ВСЮ, 1926). 2. Ответственность векселенадписателей (Революционная законность) и ряд других статей.

Проф. А. Е. Семенова: 1. Очерки Советского трудового права. (Изд. ВУСПС). 2. Комментарий к ГПК (участие) и ряд статей.

Проф. В. С. Трахтеров: Проект Уголовного Кодекса УССР (статья в ВСЮ) и ряд других статей.

Проф. В. И. Сливіцький: Проект Семейного и Брачного Кодекса и ряд других статей.

С. О. Вільнянський: 1. Комментарий к ГПК. 2. Ряд статей в журналах.

С. Н. Ландкоф: 1. Товарищества и акционерные общества. (Изд. НКЮ). 2. Купля-продажа с рассрочкой платежа. (Изд. НКЮ). 3. Ряд статей в журналах.

М. Ф. Матвієвський: Статьи в журналах.

А. Ф. Дедусенко: 1. Агрономическая помощь населения. (Изд. Харьков). 2. Післявійськове законодавство капіталістичних країн.

А. Н. Одарченко: 1. Пределы административного усмотрения. („Право и Жизнь“, 1925). 2. Законодательные меры охраны земельных участков от дробления. („Право и Жизнь“) и ряд других статей.

Я. И. Рапопорт: 1. Участие в Комментарий к ГПК и ГК. 2. Со-трудничал в составлении книги „Вексельное право“. 3. „Борьба с недобросовестной конкуренцией в праве Сев.-Амер. Соед. Штатов“. (ВСЮ). 4. „Торговые посредники“ и ряд статей в журналах.

В. М. Натансон: 1. Техника расследования преступлений. (Изд. Харьк.). 2. Ряд статей в журналах.

М. В. Гордон: 1. Участие в Комментарий к ГПК и ГК. 2. Участие в составлении книги „Вексельное право“. 3. Ряд статей в журналах.

Далі, значну частину своєї роботи кафедра присвячувала питанням про доповнення катедри новими науковими робітниками, головним чином — аспірантами, і брала значну участь в особі своїх членів в організації та науковому керуванні семінару підвищеного типу при ХІНГ, де працювали й аспіранти катедри. Цей семінар організовано в складі трьох секцій: публічного права, цивільного права й кримінального права. На чолі окремих секцій стоять в більшості члени катедри, а саме:

Секцією публічного права керує керівник катедри проф. М. І. Палієнко і проф. А. Л. Малицький.

Секцією цивільного права керує дійсний член проф. Б. В. Попов. В семінарах підвищеного типу працюють, крім аспірантів, як особи, що скінчили правний факультет ХІНГ, так і студенти правового факультету, що ознайомились уже з належними науковими дисциплінами й мають здатність та бажання науково працювати.

Зупиняючись на тих моментах, що бракували для нормальної праці катедри, треба підкреслити в першу чергу той факт, що переважна більшість робітників катедри не одержує жодної платні, а ті, що одержують, одержують її в зовсім недостатньому розмірі й тому примушені працювати також по інших установах. Це в свою чергу відбивається на кількості часу, що робітники катедри можуть присвячувати суто науковій роботі. Особливо це стосується аспірантів, що є молоді наукові робітники й відчувають особливу потребу в матеріальній підтримці з боку держави.

Між тим, із числа 14 аспірантів лише 4 одержують платню, а інші примушені найліпшу для занять частину робочого дня (ранкові та денні години) присвячувати праці в інших установах.

Брак коштів негативно відбивається також на придбанні потрібної літератури. Кошти, що їх відпускається для цієї мети, далеко не задовольняють потреб катедри в цьому напрямку. Тому робітники катедри примушені відділяти із своїх особистих коштів частину для придбання потрібної для них наукової літератури.

Що ж до участі катедри в педагогічній праці, то треба зазначити, що майже всі робітники катедри, за винятком аспірантів, одночасно професорують та викладають в ІНГ та інших учбових установах. До аспірантів катедра пристосовує вказівки Укрнауки, що забороняють навантажувати аспірантів педагогічною працею. Проте деякі аспіранти, що мають більш як два роки аспірантського стажу, беруть участь і в педагогічній роботі вузу. Звичайно, цю роботу вони провадять не в порядку навантаження їх від катедри, а в порядку запрошення цих аспірантів від факультету за згодою катедри. З загальної кількості 14 аспірантів — в педагогічній праці беруть участь 4 особи.

Більшість робітників катедри одночасно є відповідальні робітники в різних галузях радянської юриспруденції. Катедра має в своєму складі членів Найвищого суду, консультантів та юрисконсультів різних установ, головним чином наркоматів, прокурорів і членів колегії оборонців то-що. Наявність практичних робітників у складі катедри дає їй можливість розробляти теоретичні проблеми права в їх практичному освітленні й брати участь у розробленні сучасних питань радянського правового будівництва.

Для друкування своїх праць катедра лише в 1926 — 27 році одержала деякі кошти, а саме — для видання своїх наукових збірників, і тому мала змогу видати такий збірник аж у 1927 році. В 1925 — 26 році, не маючи потрібних коштів, катедра наукових збірників не видавала.

Отже робітники катедри, як вище зазначено, друкували свої наукові роботи в різних юридичних та економічних часописах, а також видавали їх окремими виданнями без жодної допомоги катедри й Укрнауки. Тому надруковано багато наукових праць лише в 1926 — 27 році. Укрнаука дала катедрі можливість видрукувати 10 аркушів. Але цього було не досить, щоб видати збірник катедри, для якого зібрали матеріалу близько 20 аркушів. Решту десять аркушів удалося сплатити почасти через додатковий відпуск коштів Укрнаукою на оплату ще 3 аркушів, почасти — за рахунок коштів, що відпустив Інститут Народнього Господарства (7 аркушів). Тепер оце вийшов з друку перший збірник наукових творів членів катедри, що має в собі 20 аркушів.

Готується матеріал до другого збірнику катедри, який, гадаємо, буде розміром на 10 друк. аркушів. Цей збірник гадаємо друкувати почасти на кошти, одержані від продажу першого збірника, почасти на кошти, що їх зможе дати Інститут Народнього Господарства.

Назалежно від одержання закордонної наукової літератури, зв'язок із закордонними установами та науковими діячами катедра майже зовсім

не мала змоги провадити. Листовний зв'язок з представниками закордонної науки мають лише окремі робітники катедри.

Катедра із свого боку вважає за потрібне поширити й зміцнити зв'язок з закордонними установами, головним чином через обмін виданнями, і прохає про відрядження своїх членів за кордон з науковою метою.

До цього часу такий зв'язок не можна було поставити на належну височінь, бо катедра не мала власних видань, а робітники катедри відряджень за кордон не одержували. Деякий, дуже незначний, зв'язок катедра ще провадила через Всесоюзне товариство культурного зв'язку з закордоном. За допомогою цього товариства катедра одержала деякі книжки українською мовою — праці українських юристів — робітників українського університету в Празі.

Звіт Одеської катедри сучасних правових проблем

Катедра сучасних правових проблем має дві секції: кримінології й публічного права.

Персональний склад катедри:

Керовник та завідувач секції кримінології проф. Е. Я. Неміровський.

Завідувач секції публічного права — проф. О. Я. Шпаков.

Науковий співробітник секції кримінології — О. П. Френкель.

Науковий співробітник секції кримінології — Л. О. Піпер.

Аспіранти: Межберг і Шаргороцький (секція кримінології), Шрабштейн (секція публічного права), Рудньов, Кофман і Дзюбін (секція кримінології).

Професори: Неміровський, Шпаков та Френкель — читають укр. мовою.

Аспіранти: Межберг, Шаргороцький і Шрабштейн — читають і розмовляють, але не цілком вільно; продовжують і надалі заняття з укрмови. Є невелика кількість книжок і журналів.

Працю секції кримінології провадилося в двох напрямках: 1) розробка питань карного права, зв'язаних з відмінами КК (на підставі проекту); 2) соціологічне дослідження злочинства за допомогою матеріалів у вивченні причин злочинства, що робили ув'язнені в Одеському БУПР і та реформаторіях (співробітник Френкель, секція публічного права — розробка питань, зв'язаних з останніми конференціями).

Катедра має щільний зв'язок з Одеським Юридичним Товариством: керовник, проф. Неміровський, є голова карної секції цього товариства. Останніми часами знов зараховані аспіранти зробили доповіді, які призвели до жвавих дискусій у Юридичному Товаристві: Межберг — Про небезпечний стан, як основу репресії; Шаргороцький — Обмана при полових злочинствах.

Проф. Шпаков є голова секції публічного права в Юридичному Товаристві.

Підготовано до друку:

Проф. Неміровський: 1. Новіші зміни радянського кримінального законодавства (2 друк. арк.). 2. Коментарій до злочинств проти порядку урядування в новому КК. 3. пропозиції НКЮ — 4 друк. арк.).

1925—26 року кафедра друкувала такі праці:

Проф. Неміровський: 1. Радянське кримінальне право (2 вид. в 1925 та 1926 р.р.; друге із змінами та доповненнями. (22 друк. арк.). Вид. Поліграфоб'єднання.

2. Карна відповідальність лікаря. („Вісн. Рад. Юст“, 1926, № 19).

Френкель: 1. Статті у „Праві та Житті“ за 1926 рік і в „Віснику Радянської Юстиції“ — Про соціальне досліджування злочинців.

2. Стаття в „Праві та Житті“ за 1926 рік — Про убивство.

Шаргородський: — Стаття „Розуміння власности“. („Вісн. Рад. Юст.“, 1926).

Рудніков — Невизначені присуди. („Вісн. Рад. Юст.“, 1926).

Звіт Науково-дослідчої кафедри історії європейської культури за 1925—1926 рік

Науково-дослідча кафедра історії європейської культури складається з трьох секцій: історії західно-європейської культури, античної культури й методології науки.

Особовий склад кафедри: В. П. Бузескул — почесний голова, член Всеукраїнської й Всесоюзнаї Академії Наук, Н. С. Гольдін — керівник кафедри, він же керівник секції історії західно-європейської культури. До складу секції входять наукові співробітники: Н. М. Пакуль, Г. Н. Лозових і В. І. Чучмарьов.

До секції історії античної культури входять: М. Л. Константинопольський — керівник секції, дійсні члени кафедри — акад. В. П. Бузескул і Є. Є. Кагаров, наукові співробітники: А. С. Кацевалов і В. Н. Державін.

Секція методології наук включає до себе: дійсних членів С. Ю. Семковського, Б. Я. Рудаєва (керівник секції), В. М. Каринського й наукового співробітника А. П. Філіпова.

Штатні співробітники кафедри одержують платню.

До складу аспірантів входять: Л. В. Олександренко, А. Я. Киктев, П. Т. Гладнів. Всі — аспіранти секції західно-європейської історії культури.

Дійсні члени й наукові співробітники теоретично володіють українською мовою. Аспіранти секції історії західно-європейської культури всі добре володіють українською мовою й викладають по-українському.

Кафедра не має своїх допоміжних закладів і при нагоді користується з бібліотеки й кабінетів Харківського Інституту Народної Освіти, а також з центральної науково-учбової бібліотеки.

Науково-дослідча робота кафедри.

Акад. В. П. Бузескул написав 1925—26 р. „Значіння Геєрена в історії філолого-критичної методи“ (в рукописнім збірнику на честь проф. С. А. Жебелева) „З історії критичної методи Ранке й Штенцель“ („Віст

Ак. Наук СРСР“, 18 стор), „Винаходи й наукові досягнення останніх років у галузі вивчення старого Сходу“ (призначаючи для друкування в журналі „Східний світ“, вид. Всеукр. Асоціації Сходознавства, коло 16 стор.), „Значіння пам'яток північного узбережжя Чорного моря з погляду грецької й світової історії“ (для збірника на честь акад. Д. І. Багалія, 16 стор.). Рецензія на книгу В. Ф. Левицького „Про господарське життя народів старого сходу“ („Новий схід“).

С. Ю. Семковський надрукував на протязі 1926 року або зробив доповіді: „О диалектике природы Энгельса“, „К спору о передаче по наследству приобретенных признаков“, „Диалектика природы Энгельса и современная революция в естествознании“, „На нашем философском фронте“, „Философия естествознания и диалектический материализм“, „Проблемы философии естествознания в курсе исторического материализма“, „Л. И. Аксельрод, как философ“, „Философское значение неевклидовой геометрии“, „П. А. Стеклов, как философ математики“, „Что внес Ленин в материализм“, „Наука и классовое общество“ (пам'яті Камерера), „Марксизм и естествознание“, „Дарвинизм и марксизм“, „Ленин и современное естествознание“.

Крім того, проф. С. Ю. Семковський прочитав цілу низку науково-популярних доповідей і лекцій.

З друкованих робіт С. Ю. Семковського в 1926 р. видало Держвидавництво РСФРР розвідку: „Діалектичний матеріалізм і принцип відносності“. Здано до друку початок розвідки: „Що Ленін уніс до матеріалізму“ (Ленін, як філософ, та його відзнака од Плеханова). Цього року С. Ю. Семковський знов почав також свою давнішню дослідчу працю в галузі національної проблеми.

Книжку Діалектичний матеріалізм і принцип відносності“ премійовано цього року за найвищим розрядом (500 карб.). Комісія, що призначає наукові ступені, професорові С. Ю. Семковському, беручи на увагу сукупність раніш оголошених його праць, ухвалила йому вчену ступінь доктора філософії й соціології, звільнивши його від оборони дисертації.

Н. С. Гольдін надрукував до початку 1925 р. перший том роботи „Соціалізм і комунізм у Франції до половини XIX ст.“ (тексти й документи) і продовжував оброблення II тому. Надрукував статтю „О. Брайен — провідник робітничої класи в Англії“ („Знання“, 1926 р.). Обробляв матеріали, зібрані в Берлінським Таємним Державним Архіві для дослідження на тему „З історії селянськ. звільн. в Німеччині“, підготовлював статтю „Принципи організації загальноосвітньої школи у Франції за доби Великої Французької Революції“.

Н. М. Пакуль продовжував у 1925—26 р. роботи з історії революційного руху на Заході та з історії соціалізму. Надрукував низку статей у журналі „Знання“ й інших: „Буржуазний революціонер (Мірабо)“, „Максиміліян Робесп'єр“, „П. С. Крапоткін“, „Апостол загальної руйнації (М. С. Бакунін)“ й інші. Продовжував заняття коло зазначених раніше тем — „Про соціальні течії в Англії в 20—30 р.р. минулого сторіччя“, „Аграрні реформи в Європі за доби післявоєнної“.

Члени секції історії античної культури провадили такі праці:

М. Л. Константинопольський готував до друку дисертацію (для одержання ступени доктора історії культури) „Мітра“ (близько 25 арк.), „Мітраїзм, яко суперник християнства“ (12½ арк.), „Іудейський бог та іудейська релігія в традиції про синайське законодавство“ (2 арк.), „Два дуалізми в релігії“ (з досвіду будови наук. класифікації релігій — 4 арк.).

А. С. Кацевалов закінчив роботу „Матеріальна культура грецьких колоній північного узбережжя Чорного моря (докторська дисертація — 7 арк.), „Колегія космів у критських діалектичних написах“ (½ друк. арк.), „Примітки до Фукидіда“ (½ арк.). *Syntaxis inscriptionum antiquarum coloniarum graecorum, quae in Russia hodierna sitae erant* (8 арк.).

Наук. співроб. В. Н. Державін виготовував до друку статті: „Критика яфетидологічної методи в історії й мовознавстві“ (2½ арк.), „Панщина в Римській імперії (до питання про походження колонату)“ (2 арк.), „Походження християнства в концепції О. Шпенглера“ (виклад і критика — 3 арк.), „Новознайдені рештки стародавніх культур в Африці“ (2 арк.).

Член секції методології наук Б. Я. Рудаїв надрукував: „На шляхах до матеріалізму ХХ сторіччя“. (4 др. арк. окр. вид.) В трохи зміненому вигляді в „Наукових записках“ — „Потреби й завдання сучасного матеріалізму“, виготовував до друку: „Юм і Мах“ — до питання про теоретико-познавальні основи Ейнштейнового вчення, „Теорія можливості й уривки з „Основ матеріалістичної логіки“ (разом коло 25 друк. арк.).

Наук. співроб. Філіпов написав статті з філософії, історії філософії й природознавства: „Про індукцію“ (призн. для „Наук. Зап.“) (3 друк. арк.). Здав до друку „Про вульгарний матеріалізм“ (2 арк.), рецензія на „Первісний Комунізм“ Кунова. Виготовував до друку роботи — „Коротка історія соціальних течій“ (10 друк. арк.), „Соціальна закономірність“ (25 арк.) і „Механізм усвідомлення (познання)“.

Аспіранти секції історії зах.-європ. культури: Л. В. Олександренко вивчає важливіші джерела з історії утопічного соціалізму, головним чином — твори Пекерові й Відалеві, а також літературу німецьку й французьку, що стосується до цих питань. Зачитав доповідь „Про Костянтина Пекера, як економіста й мислителя“ (надруковано в журн. „Червоний Шлях“, 1926).

А. Я. Киктев закінчив роботу з історії Франції ХІХ ст. „Проблема павперизму в французькій буржуазній публіцистиці 30—40 р.р.“.

П. Т. Гладньов вивчає історію крєпацького сільського населення на Заході за середніх віків і розроблював тему: „Староруський смерд і серв середньовічної Франції“. Бувши в 1925—26 р. за аспірантку, Ф. Меєрович працювала в Інституті Маркса й Енгельса над темою „Про християнські профспілки Німеччини післявоєнного часу“.

Головною перешкодою для нормальної діяльності катедри було те, що бібліотеки, з яких користувалися робітники катедри, поповнювано

неакуратно або зовсім не поповнювано новішими книжками й періодичними виданнями.

Окремі члени катедри брали участь у педагогічній роботі різних вузів і профшкіл, Харк. Інституту Марксизму (Семковський С. Я., Н. С. Гольдін), Київського Муз.-Драм. Інституту (Г. Н. Лозових), Харк. ІНО й ІНГ (Чучмарьов В. І.) та інші. Семінари старих мов при катедрі служили для педагогічної підготовки студентів ІНО, що входили в ці семінари (керівники — Державін, Коцевалов).